

RINKOTYRA
MARKET RESEARCH
ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAI
AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS

2(36)
2007

VILNIUS

LIETUVOS AGRARINĖS EKONOMIKOS INSTITUTAS
LITHUANIAN INSTITUTE OF AGRARIAN ECONOMICS

UDK: 339.13.017(051) + 338.439(051)

Leidinio „Rinkotyra“ Nr. 2 (36) pirmojoje dalyje „Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinka“ pateikiama pokyčių analizė grūdų, rapsų, bulvių, daržovių, pieno, jautienos, kiaulienos, paukštienos ir kiaušinių rinkose 2007 metų pirmoje pusėje. Nagrinėjamos žemės ūkio produkcijos gamybos, supirkimo apimtys, kainos, eksporto ir importo srautai. Lietuvos duomenys lyginami su kitų šalių duomenimis, pateikiamos prognozės. Apžvelgiami naujai su žemės ūkio produktais susiję teisės aktai.

Antrojoje dalyje „Moksliniai tyrimai ir analitinės apžvalgos“ pateikiamas bulvių sėklininkystės sistemos Lietuvoje pagrindimas, nagrinėjami šalies užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais pokyčiai, analizuojamos paramos kaimo plėtrai tendencijos bei skolinimosi procesai šalies žemės ūkyje.

Priede – informacija apie valstybės paramą žemės ūkio produkcijos gamintojams.

Redakcinė kolegija:
Editorial Board:

dr. Rasa Melnikienė (pirmininkė/*Chief Editor*),
dr. Vygantas Katkevičius, dr. Irena Kriščiukaitienė, doc. dr. Arvydas Kuodys,
dr. Ramutė Naujokienė, dr. Nijolė Pelanienė, doc. dr. Aleksandras Savilionis,
Virgilijus Skulskis

TURINYS

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ RINKA

Grūdai ir rapsai. <i>V. Bradūnas</i>	5
Bulvės. <i>I. Lukošiuūtė</i>	14
Daržovės. <i>I. Lukošiuūtė</i>	19
Pienas. <i>D. Mikelionytė</i>	24
Mėsa. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	32
Kiaušiniai. <i>L. Petrauskaitė</i>	50

MOKSLINIAI TYRIMAI IR ANALITINĖS APŽVALGOS

Bulvių sėklininkystės sistemos sukūrimo Lietuvoje tyrimas <i>A. Gapšys, I. Lukošiuūtė</i>	59
Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais 2007 metų I ketvirtį <i>A. Laskauskienė</i>	72
Europos Sąjungos parama Lietuvos kaimo plėtrai <i>E. Ribašauskienė, E. Kairytė</i>	82
Skolinimosi procesų žemės ūkyje įvertinimas <i>A. Lakis</i>	90
SANTRUMPOS	96
PRIEDAS. Parama žemės ūkio produkcijos gamintojams	97

Priedą parengė E. Ribašauskienė

CONTENTS

LITHUANIAN AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS MARKET

Cereals and rape. <i>V. Bradūnas</i>	5
Potatoes. <i>I. Lukošiuūtė</i>	14
Vegetables. <i>I. Lukošiuūtė</i>	19
Milk. <i>D. Mikelionytė</i>	24
Meat. <i>A. Gapšys, L. Petrauskaitė</i>	32
Eggs. <i>L. Petrauskaitė</i>	50

RESEARCH STUDIES AND ANALYTIC SURVEYS

Survey of the establishment of seed potatoes growing system in Lithuania. <i>A. Gapšys, I. Lukošiuūtė</i>	59
Lithuanian foreign trade of agricultural and food products in the I st quarter 2007. <i>A. Laskauskienė</i>	72
EU support for the Lithuanian rural development. <i>E. Ribašauskienė, E. Kairytė</i>	82
Survey of borrowing processes in agriculture. <i>A. Lakis</i>	90

ABBREVIATIONS	96
----------------------------	----

ANNEX. Support to agricultural producers	97
--	----

GRŪDAI IR RAPSAI / CEREALS AND RAPE

2005 ir 2006 metų žiemos žiemkenčiams buvo nepalankios. Dėl to visiškai arba iš dalies sunykdamo didelė dalis žiemkenčių pasėlių plotų, kurie vėliau būdavo atsėjami vasariniais grūdinais arba kitais augalais. Tai reikalavdavo papildomų darbo ir materialinių sąnaudų, mažindavo auginamų kultūrų rentabilumą. Nors apsisprendami ką auginti, žemdirbiai kiekvienais metais kažkiek rizikuoja, tačiau 2006 metų antrajame pusmetyje pradėjusios didėti grūdų ir rapsų supirkimo kainos paskatino javų augintojus 2007-ųjų derliui pasėti daugiau žiemkenčių. Todėl jų pasėlių plotai 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, padidėjo 8,9 proc. (iki 398,7 tūkst. ha). Žieminiais kviečiais šiais metais apsėta 260,9 tūkst. ha, žieminiais kvietrugiais – 65,4 tūkst. ha, rugiais – 66,3 tūkst. ha, žieminiais rapsais – 58,9 tūkst. ha, tai atitinkamai 3,1; 16,2; 29,7 proc. ir 2,3 karto daugiau negu praėjusiais metais. Tik žieminų miežių pasėlių plotai 2007 metais, palyginti su 2006-aisiais, sumažėjo 1,6 proc., jais apsėta 6,1 tūkst. ha.

Praėjusios žiemos klimatinės sąlygos, Lietuvos žemdirbystės instituto specialistų teigimu, buvo palyginti geros ir visi Lietuvoje pasėti žiemkenčiai peržiemojo normaliai. Vasarinių grūdinių augalai taip pat pasėti optimaliais ag-

rotechniniais terminais. Taigi javų augintojai viliasi, kad jei javų augimui ir brendimui meteorologinės sąlygos bus palankios, galima tikėtis didesnio derlingumo ir derliaus nei praėjusiais metais.

Grūdų ir rapsų supirkimas Lietuvoje. Per 2007 metų sausio-kovo mėnesius Lietuvoje supirkta 97,48 tūkst. t javų grūdų ir 0,64 tūkst. t rapsų, arba atitinkamai 68,47 tūkst. t (41,3 proc.) ir 0,91 tūkst. t (58,7 proc.) mažiau nei per praėjusių metų tą patį laikotarpį. Daugiau supirkta tik I klasės maistinių kviečių, maistinių miežių, kukurūzų ir avižų (1 lentelė).

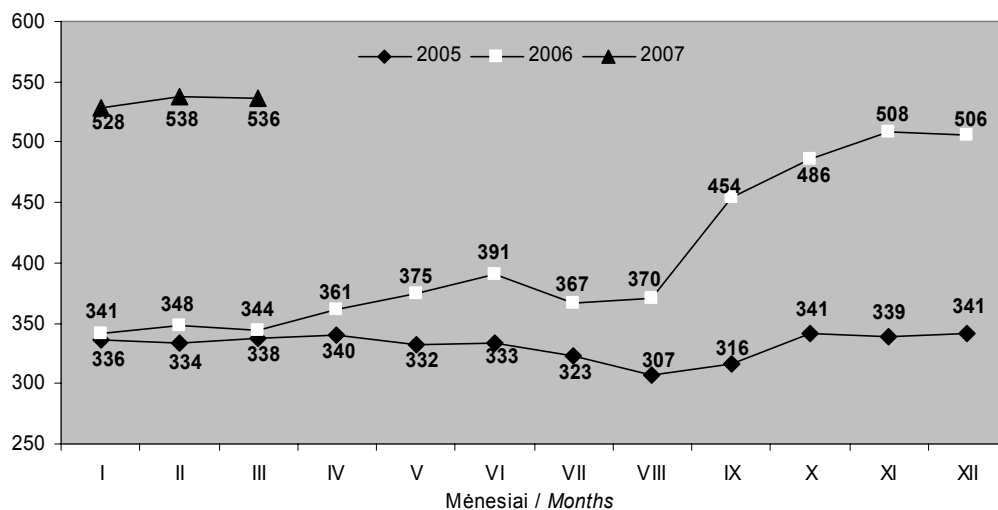
Vidutinė javų grūdų supirkimo kaina 2007 metų sausio-kovo mėnesiais, palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 45,6 proc. Daugiausia brango kviečiai, maistiniai rugiai, avižos, kvietrugiai. Rapsų supirkimo kaina per tą patį laikotarpį išaugo 22,7 proc.

Javų augintojai 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, prikūlė beveik 1 mln. t grūdų ir 31,6 tūkst. t rapsų mažiau. Sumažėjusi javų grūdų ir rapsų pasiūla sumažino supirkimo apimtį ir sudarė realias prielaidas supirkimo kainoms didėti (1, 2, 3, 4, 5 pav.). Grūdų ir rapsų supirkimo kainos, 2006 metų antrajame pusmetyje pradėjusios didėti, didėja ir šiais metais.

Grūdų supirkimas 2006 ir 2007 metų sausio-kovo mėnesiais
Purchase of grains in January–March 2006 and 2007

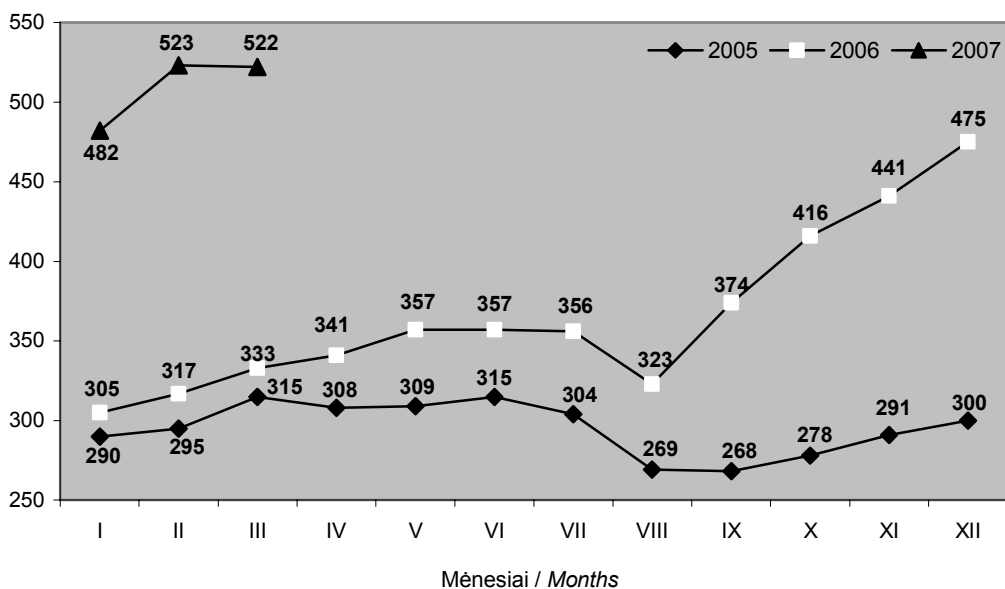
Grūdai / Grains	Supirkta, tūkst. t <i>Amounts purchased, thou. t</i>			Vidutinė supirkimo kaina, Lt/t <i>Average purchase price, Lt/t</i>		
	2006	2007	pokytis, <i>change,</i> %	2006	2007	pokytis, <i>change,</i> %
Javai, iš viso <i>Cereals, total</i>	165,95	97,48	58,7	353	514	145,6
kviečiai / <i>wheat</i>	93,57	57,0	60,9	363	523	144,1
I klasės maistiniai <i>food wheat, class I</i>	11,84	17,26	145,8	364	538	147,8
II klasės maistiniai <i>food wheat, class II</i>	14,46	5,63	38,9	345	515	149,3
rugiai / <i>rye</i>	6,50	5,16	79,4	329	496	150,8
I klasės maistiniai <i>food rye, class I</i>	2,03	1,86	91,6	326	519	159,2
miežiai / <i>barley</i>	59,49	31,04	52,2	349	502	143,8
maistiniai / <i>food barley</i>	0,76	3,83	5,04 k.	402	516	128,4
salykliniai / <i>malt barley</i>	16,71	1,11	6,6	407	493	121,1
avižos / <i>oat</i>	0,41	0,48	117,1	233	567	243,3
grikių / <i>buckwheat</i>	0,16	0,13	81,3	734	745	101,5
kvietrugiai / <i>triticale</i>	5,82	2,76	47,4	270	489	181,1
kukurūzai / <i>maize</i>	0,00	0,91	100,0	0,00	536	100,0
Rapsai / Rapeseed	1,55	0,64	41,3	710	871	122,7

Šaltinis: ŽŪMPRIŠ.

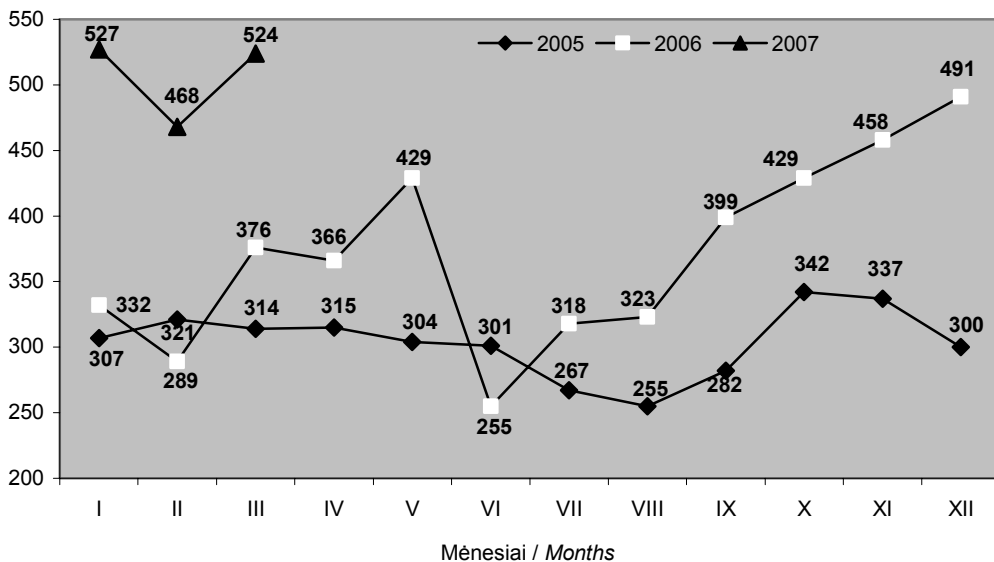
1 pav. Maistinių kviečių supirkimo kaina 2005-2007 metais, Lt/t
Figure 1. Food wheat purchase prices in 2005-2007, Lt/t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

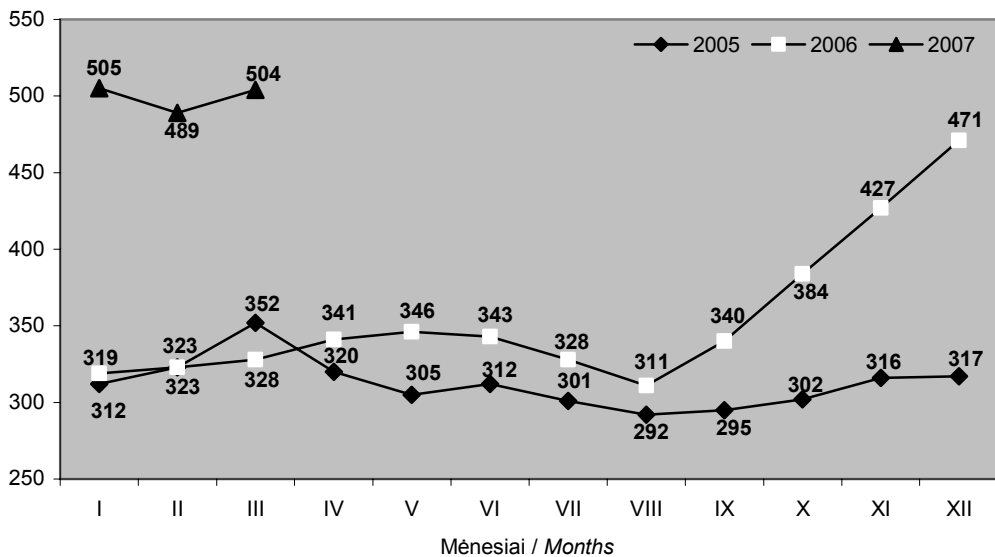
2 pav. Pašarinių kviečių supirkimo kaina 2005-2007 metais, Lt/t
 Figure 2. Feed wheat purchase prices in 2005-2007, Lt/t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

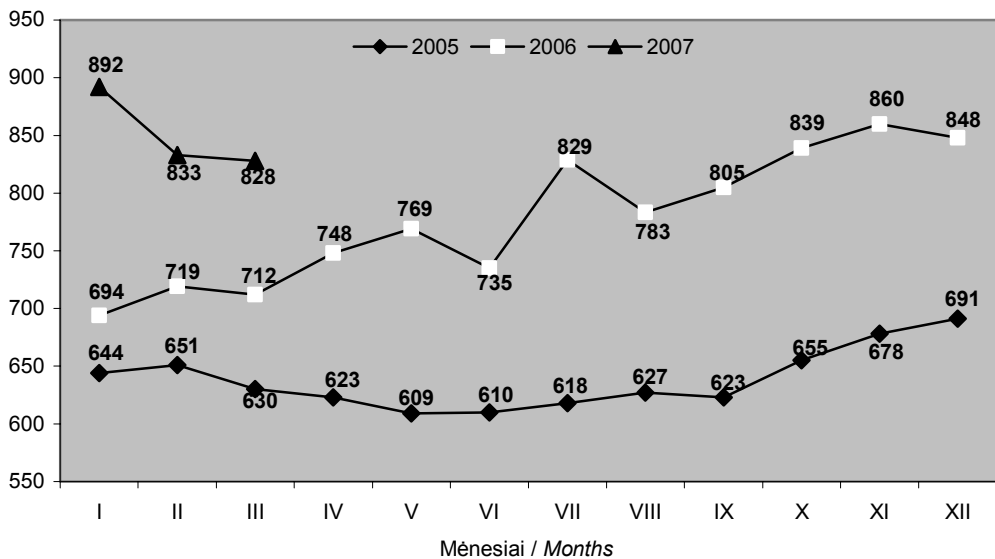
3 pav. Maistinių rugių supirkimo kaina 2005-2007 metais, Lt/t
 Figure 3. Food rye purchase prices in 2005-2007, Lt/t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

4 pav. Pašarinių miežių supirkimo kaina 2005-2007 metais, Lt/t
 Figure 4. Feed barley purchase prices in 2005-2007, Lt/t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

5 pav. Rapsų supirkimo kaina 2005-2007 metais, Lt/t
 Figure 5. Rapeseed purchase prices in 2005-2007, Lt/t

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Maistiniai kviečiai per šių metų tris mėnesius pabrango 5,9 proc., o 2007 m. kovą jų supirkimo kaina, palyginti su 2006-ųjų kovu, išaugo 55,8 proc. Pašariniai kviečiai per minėtą laikotarpį pabrango 9,9 proc. ir šių metų kovo mėnesį buvo superkami 56,8 proc. brangiau negu 2006-ųjų kovą.

Maistinių rugių supirkimo kaina nuo šių metų pradžios padidėjo 6,7 proc. Palyginti su 2006 m. kovu, maistiniai rugiai šių metų kovo mėnesį buvo superkami 51,4 proc. brangiau.

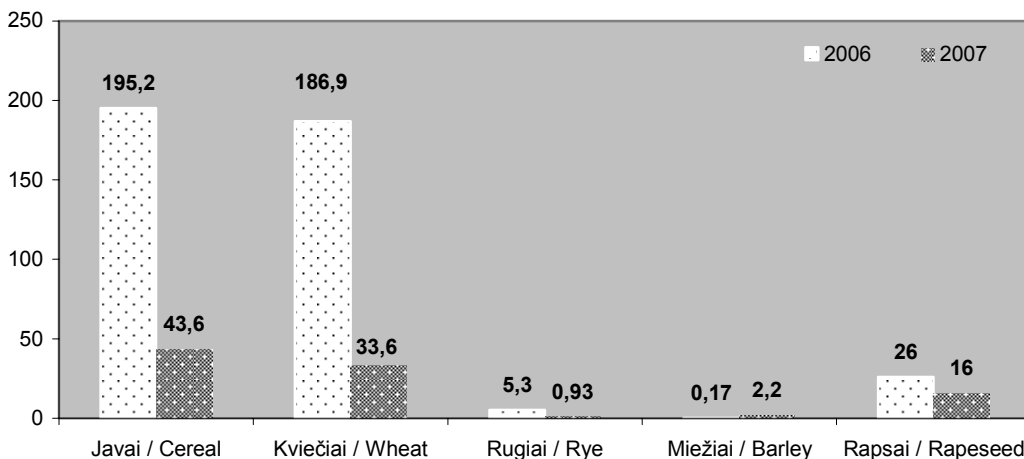
Pašarinių miežių 2007 metų kovo mėnesį vidutinė supirkimo kaina, palyginti su 2006-ųjų kovu, išaugo 53,7 proc., o nuo šių metų pradžios padidėjo 7,0 proc.

Nors rapsai 2007 metų kovą buvo superkami 7,2 proc. pigiau negu sausį, tačiau jų vidutinė supirkimo kaina kovo mėnesį buvo 16,3 proc. didesnė negu 2006-ųjų kovą.

Grūdų ir rapsų supirkimo kainos gali didėti iki 2007 metų naujojo derliaus pradžios. Didžiausios kviečių supirkimo kainos yra Lenkijoje, kur maistinių kviečių kaina balandį siekė 575 Lt/t – 5,5 proc. didesnė negu Lietuvoje.

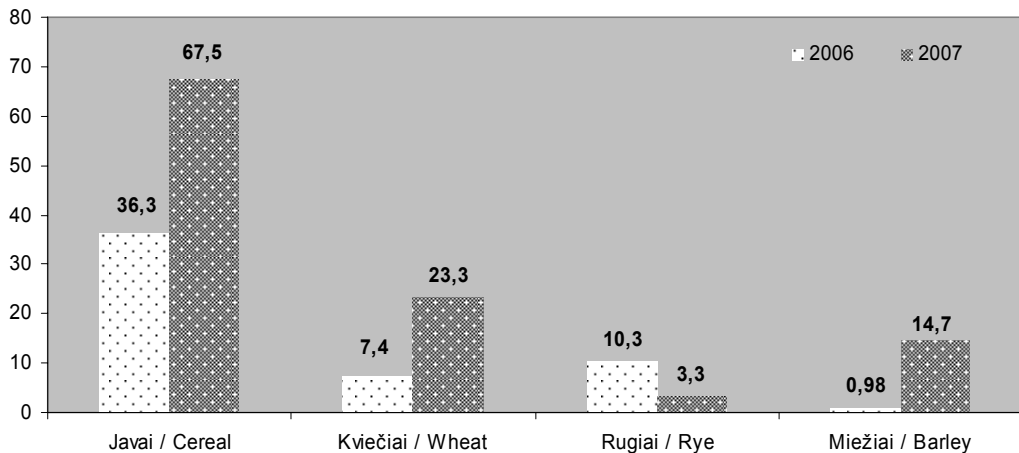
Mažiausia maistinių kviečių kaina balandį buvo Rusijoje – 428 Lt/t, arba 21,5 proc. mažesnė nei Lietuvoje. Latvijoje maistiniai kviečiai minėtu laikotarpiu buvo superkami po 487 Lt/t, tai 10,7 proc. pigiau nei Lietuvoje, o pašariniai miežiai – po 468 Lt/t, arba 11,6 proc. pigiau nei mūsų šalyje. Maistiniai rugiai Lietuvoje balandžio mėnesį kainavo 522 Lt/t, arba 5,7 proc. brangiau nei Lenkijoje ir 6,1 proc. – nei Vokietijoje, o pigiausi buvo Rusijoje.

Užsienio prekyba. Per 2007 metų sausio-kovo mėnesius iš Lietuvos javų grūdų eksportuota beveik 4,5 karto, o rapsų 38,5 proc. mažiau negu per 2006 metų tą patį laikotarpį (6 pav.). Šių metų I ketvirčio grūdų ir rapsų užsienio prekybos balansas – grūdų importas 54,8 proc. viršijo eksportą. Tai siejama su praėjusių metų grūdų bei rapsų derliaus ir atsargų mažėjimu. Palyginti su 2006 metų analogišku laikotarpiu, javų grūdų importas padidėjo beveik 86,0 proc. – kviečių importuota 3,2 karto, miežių – 15 kartų daugiau, tačiau rugių importas sumažėjo 3,1 karto (7 pav.).

6 pav. Javų ir rapsų eksportas 2006 ir 2007 metų sausio-kovo mėnesiais, tūkst. t
Figure 6. Export of cereal and rapeseed in January–March 2006 and 2007, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

7 pav. Javų importas 2006 ir 2007 metų sausio-kovo mėnesiais, tūkst. t

Figure 7. Imports of cereal in January–March 2006 and 2007, thou. t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2 lentelė / Table 2

Grūdų ir rapsų perdirbimas 2006 ir 2007 metų sausio-kovo mėnesiais, tūkst. t

Grains and rapeseed processed in January–March 2006 and 2007, thou. t

Grūdai / Grains	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Visi grūdai / Total grains	173,7	211,6	121,8
Kviečiai / Wheat	99,6	112,5	113,0
maistiniai / food wheat	53,4	57,2	107,1
pašariniai / feed wheat	46,2	55,3	119,7
Rugiai / Rye	17,3	17,1	98,8
maistiniai / food rye	12,0	8,1	67,5
pašariniai / feed rye	5,3	9,0	169,8
Miežiai / Barley	31,3	64,0	204,4
pašariniai / feed barley	15,9	32,3	203,1
salykliniai / malt barley	15,2	24,2	159,2
Avižos / Oat	1,9	1,0	50,0
Kvietrugiai / Triticale	16,2	5,6	34,6
Rapsai / Rapeseed	4,8	10,7	222,8

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Daugiausia javų grūdų per 2007 metų tris mėnesius Lietuva eksportavo į Lenkiją – 70,7 proc. viso eksportuotų grūdų kiekio, Latviją – 14,9 proc. ir Suomiją – 11,5 proc. Daugiausia lietuviškų kviečių per minėtą laikotarpį nupirko Lenkija – 82,7 proc. ir Suomija – 14,9 proc. Beveik visi rugiai (97,8 proc.) išvežti į Lenkiją. Miežių didžiausi pirkėjai: Latvija – 57,3 proc. ir Lenkija – 40,0 proc. Rapsų iš Lietuvos pirkto Danija – 79,8 proc. ir Švedija – 19,6 proc.

Daugiausia javų grūdų ir rapsų importuota iš Latvijos, atitinkamai 37,9 ir 56,1 proc. Beveik visi kviečiai nupirkti iš Latvijos (96,6 proc.), o rugiai – iš Rusijos (95,2 proc.). Miežių 43,4 proc. importuota iš Vokietijos, 33,0 proc. – iš Suomijos, 20,7 proc. – iš Švedijos.

Perdirbimas. Per 2007 metų sausio-kovo mėnesius šalies grūdų perdirbimo įmonės perdirbo 211,6 tūkst. t grūdų. Per minėtą laikotarpį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu,

grūdų perdirbimas padidėjo 21,8 proc. (2 lentelė). Daugiausia išaugo rapsų ir miežių perdirbimas, tačiau gerokai sumažėjo kvietrugių bei avižų perdirbimas.

Šalies grūdų perdirbimo įmonės per 2007 metų sausio-kovo mėnesius pagamino 45,72 tūkst. t kvietinių (35,45 tūkst. t aukščiausiosios rūšies), 8,99 tūkst. t ruginių (4,85 tūkst. t sijotų, 3,99 tūkst. t pasijotų) miltų ir 4,58 tūkst. t įvairių kruopų. Palyginti su 2006 metų I ketvirčiu, šių metų I ketvirtį grūdų produktų pagaminta 7,0 proc. daugiau. Kvietinių miltų gamyba padidėjo 10,0 proc., salyklo – 29,0 proc., sėlenų – 8,0 proc., kruopų gamyba sumažėjo 41,1 proc., o ruginių miltų – 2,9 proc.

Per 2007 metų sausio-kovo mėnesius, palyginti su 2006-ųjų analogišku laikotarpiu, beveik visų grūdų produktų pardavimas sumažėjo (3 lentelė).

3 lentelė / Table 3

Grūdų produktų pardavimas 2006 ir 2007 metų sausio-kovo mėnesiais
Sales of cereal products in January–March 2006 and 2007

Grūdų produktai <i>Grain products</i>	Parduota, tūkst. t <i>Amounts sold, thou. t</i>			Vidutinė pardavimo kaina, Lt/t <i>Average sale price, Lt/t</i>		
	2006	2007	pokytis, <i>change, %</i>	2006-03	2007-03	pokytis, <i>change, %</i>
Kvietiniai miltai / Wheat flour						
aukščiausiosios rūšies <i>best quality</i>	31,84	25,45	80,0	665	871	131,0
pirmosios rūšies <i>first quality</i>	7,14	6,43	90,1	580	755	130,2
antrosios rūšies <i>second quality</i>	2,55	2,16	84,7	558	702	125,8
Ruginiai miltai / Rye flour						
sijoti / <i>sifted flour</i>	6,65	5,98	89,9	662	864	130,5
pasijoti / <i>half-sifted flour</i>	4,25	3,40	80,0	530	757	142,8
Kruopos / Groats						
kviečių / <i>wheat</i>	0,77	0,49	63,6	571	879	153,9
manų / <i>semolina</i>	1,13	0,99	87,6	744	953	128,1
miežių / <i>barley</i>	1,74	1,07	61,5	567	884	155,9
perlinės / <i>pearl-barley</i>	0,96	0,74	77,1	569	856	150,4
grikių / <i>buckwheat</i>	1,35	0,93	68,9	1680	2487	148,0

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Grūdų derlius ES-27 2006 ir 2007 metais, tūkst. t
Cereal harvest in EU-27 countries in 2006 and 2007, thou. t

	Kviečiai / Wheat			Miežiai / Barley			Visi grūdai ** Total cereals**		
	2006	2007*	pokytis, change, %	2006	2007*	pokytis, change, %	2006	2007*	pokytis, change, %
Airija / Austria	798	849	6,4	1083	1149	6,1	2053	2170	5,7
Austrija / Australia	1381	1486	7,6	914	880	-3,7	4376	4592	4,9
Belgija / Belgium	1795	1873	4,3	423	444	5,0	2904	3153	8,6
Bulgarija / Bulgaria	3255	3610	10,9	518	634	22,4	5315	6068	14,2
Čekija Czech Republic	3506	3816	8,8	1898	2142	12,9	6371	7135	12,0
Danija / Denmark	4802	4884	1,7	3270	3338	2,1	8632	8857	2,6
Jungtinė. Karalystė United Kingdom	14735	15421	4,7	5239	5430	3,6	20791	21714	4,4
Estija / Estonia	214	221	3,3	296	299	1,0	595	608	2,2
Graikija / Greece	1241	1156	-6,8	205	217	5,9	3725	3693	-0,9
Italija / Italy	6238	6721	7,7	1271	1244	-2,1	16912	17100	1,1
Ispanija / Spain	5812	5462	-6,0	8069	8862	9,8	17887	18795	5,1
Kipras / Cyprus	11	14	27,3	112	103	-8,0	123	117	-4,9
Latvija / Latvia	544	571	5,0	283	308	8,8	1024	1087	6,2
Lenkija / Poland	7060	8526	20,8	3161	3897	23,3	18335	22504	22,7
Lietuva Lithuania	810	1271	56,9	742	951	28,2	1815	2678	47,5
Malta / Malta	10	9	-10,0	3	3	0,0	13	12	-7,7
Nyderlandai Netherlands	1184	1278	7,9	269	267	-0,7	1712	1819	6,3
Portugalija Portugal	261	115	-55,9	94	64	-31,9	1015	917	-9,7
Prancūzija / France	35433	39338	11,0	10404	11404	9,6	60916	66489	9,1
Rumunija Romania	4787	5187	8,4	725	1020	40,7	13317	15255	14,6
Slovakija / Slovakia	1343	1511	12,5	642	699	8,9	2924	3225	10,3
Slovėnija / Slovene	134	149	11,2	62	67	8,1	491	548	11,6
Suomija / Finland	684	711	3,9	1972	1876	-4,9	3736	3806	1,9
Švedija / Sweden	1982	2089	5,4	1112	1393	25,3	4109	4660	13,4
Vengrija / Hungary	4379	4992	14,0	1081	1225	13,3	14600	15352	5,2
Vokietija / Germany	22428	23816	6,2	11966	12248	2,4	43325	46068	6,3
ES-27 / EU-27	124827	135076	8,2	55814	60164	7,8	257016	278422	8,3

* Strategie Grains prognozė / Strategie Grains forecast.

** Įskaitant kviečius, miežius, rugius, kukurūzus, avižas ir kvietrugius.

Including wheat, barley, rye, maize, oat and triticale.

Šaltinis: Strategie Grains.

Viena iš sumažėjusių grūdų produktų paklausą lėmusių priežasčių buvo nemažas visų grūdų produktų didmeninių kainų šuolis. Labiausiai išaugo kviečių, miežių, perlinių ir grikių kruopų bei ruginių pasijotų miltų didmeninės kainos.

Prognozė. Prancūzų rinkos analitikų agentūra *Strategie Grains* prognozuoja, kad grūdų derlius ES šalyse 2007 metais gali siekti 278,4 mln. t – tai būtų 8,3 proc. daugiau negu 2006-aisiais. Minkštųjų kviečių derlius gali siekti 127,1 mln. t, arba 8,9 proc. daugiau, miežių atitinkamai – 60,2 mln. t (7,8 proc.), rugių – 8,2 mln. t (25,1 proc.), avižų – 8,9 mln. t (10,6 proc.), kvietrugių – 9,4 mln. t (7,3 proc.), kukurūzų – 57,0 mln. t (6,9 proc.) (4 lentelė).

Minėta rinkos analitikų agentūra prognozuoja, kad 2007 metais Lietuvoje bus gautas 2678 tūkst. t grūdų derlius, arba 47,5 proc. daugiau nei 2006-aisiais, t. y. būtų pasiektas 2003 metų grūdų derlius. Jos nuomone, kviečių gamyba padidės 56,9 proc., miežių – 28,2 proc. Įvertinus žiemkenčiams ir vasarinėms kultūroms palankias klimatinės sąlygas, Lietuvos specialistų prognozės yra dar optimistiškesnės.

Tarptautinės grūdų tarybos (IGC) duomenimis, pasaulinis kviečių derlius 2007 metais turėtų sudaryti 624,0 mln. t, tai 34,0 mln. t daugiau nei 2006-aisiais. Didesnis kviečių derlius prognozuojamas ES-27 šalyse, JAV, NVS šalyse, Indijoje ir Australijoje. Kviečių suvartojimas pasaulyje 2007 metais turėtų sudaryti 622,0 mln. t, tai 15,0 mln. t daugiau, palyginti su 2006-aisiais. Numatoma, kad turėtų padidėti kviečių suvartojimas pašarams.

Kviečių prekybos pasaulinė 2007 metų prognozė, palyginti su 2006-aisiais, turėtų išlik-

ti tokia pati ir sudaryti 107,0 mln. t. Prognozuojamas didesnis pašarinių kviečių importas turėtų kompensuoti maistinių kviečių prekybos sumažėjimą. Didesnio pasaulinių kviečių atsargų pokyčio 2007 metų pabaigoje neprognozuojama. Kviečių atsargos penkiose pagrindinėse grūdų eksportuotojose (Argentinoje, Australijoje, Kanadoje, ES-27 ir JAV) turėtų sudaryti 38,0 mln. t, tai tik 1,0 mln. t daugiau, palyginti su 2006 metų pabaiga.

Kukurūzų derlius pasaulyje 2007 metais turėtų padidėti 6,0 proc. ir pasiekti 733,0 mln. t. Priežastis – pasėlių plotų padidėjimas, ypač JAV, kur tikimasi, kad kukurūzų derlius gali siekti beveik 40,0 mln. t. Kukurūzų derlius gali padidėti ES-27 šalyse, tačiau Lotynų Amerikoje jis gali būti mažesnis negu 2006 metais.

IGC duomenimis, miežių derlius pasaulyje 2007 metais turėtų sudaryti 150,0 mln. t, t. y. 12,0 mln. t didesnis negu 2006-aisiais. Dėl pasėlių ploto padidėjimo, ypač vasarinių miežių, turėtų išaugti miežių derlius ES-27 šalyse. Numatoma, kad miežių pasėlių plotai taip pat turėtų padidėti Kanadoje. Esant palankioms meteorologinėms sąlygoms, laukiama didesnio miežių derliaus ir Australijoje.

Vokietijos analitikų agentūros *Oil World* duomenimis, 2007 metais pasaulyje rapsų derlius turėtų siekti 53,6 mln. t, tai būtų atitinkamai 13,6 ir 8,5 proc. daugiau negu 2006 ir 2005 metais. Daugiausia rapsų pasaulyje auginama ES-27 šalyse, Kinijoje ir Kanadoje. Kinijoje rapsų derlius turėtų sudaryti 12,3 mln. t (2006 m. - 12,2 mln. t), Kanadoje – 10,0 mln. t, tai 1,1 mln. t daugiau negu 2006 metais ir 300,0 tūkst. t daugiau, palyginti su 2005-aisiais.

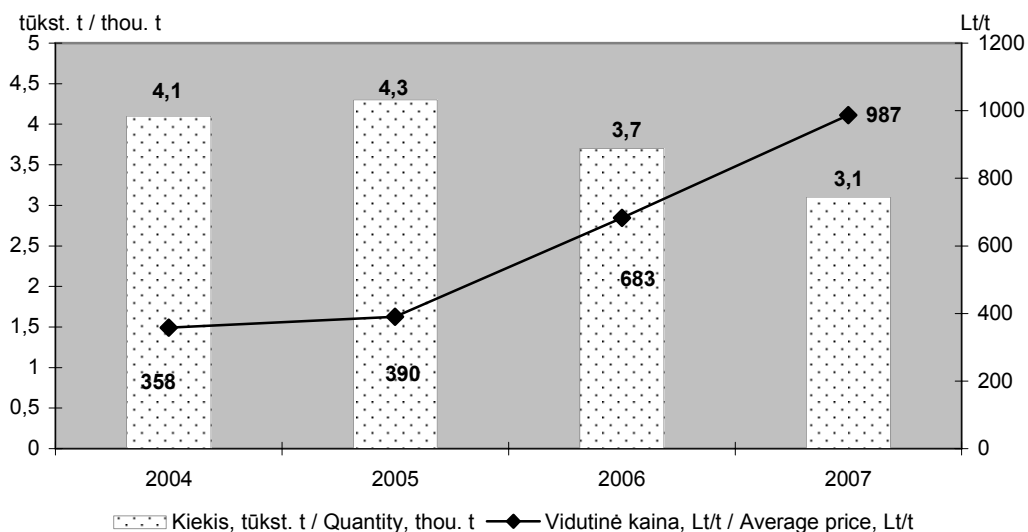
BULVĖS / POTATOES

Pastaraisiais metais bulvių pasėlių plotai sparčiai mažėja. Mažėjant bulvių suvartojimui, didėjant kokybės ir karantino reikalavimams bei didelių investicijų į bulvių prekinę gamybą poreikiui, smulkūs ūkiai atsisako jas auginti. Tačiau tikėtina, kad prekiniai bulvininkystės ūkiai, paskatinti pastarųjų dvejų metų aukštų bulvių kainų, padidins pasėlių plotus. Maistinių bulvių pasėlių plotai turėtų padidėti ir daugiausia bulvių auginančiose ES šalyse senbuvėse: Vokietijoje, Belgijoje, Prancūzijoje, Jungtinėje Karalystėje ir Nyderlanduose.

Nepaisant to, kad balandis buvo gana šaltas, o gegužės pradžia sausa, klimatinės sąlygos iki birželio bulvių augimui buvo gana palankios. Jei augimo sąlygos neblogės, ankstyvųjų bulvių derlingumas prekiniuose ūkiuose gali siekti

apie 20-30 t/ha, o ūkiuose, naudojančiuose pažangias technologijas, vėlyvųjų veislių bulvių – 40-45 t/ha. Tačiau, kita vertus, Lietuvoje dėl sertifikuotos sėklos trūkumo daugelyje ūkių naudojama pačių padauginta sėklinė medžiaga, kuri, palyginti su sertifikuota, ne tokia atspari virusams ar net gali būti apkrėsta ligomis. Tokia sėkla riboja derlingumo didinimą.

Vidaus rinka. Statistikos departamento duomenimis, 2007 metų sausio-balandžio mėnesiais supirkta 3,1 tūkst. t bulvių – 16 proc. mažiau negu per 2006-ųjų ir 28 proc. mažiau nei 2005-ųjų tą patį laikotarpį. Vidutinė bulvių supirkimo kaina kasmet auga. 2007 metų sausio-balandžio mėnesiais ji buvo 45 proc. didesnė negu 2006-ųjų ir 2,5 karto – nei 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu (1 pav.).

1 pav. Bulvių supirkimas ir kaina 2004–2007 metų sausio-balandžio mėnesiais
Figure 1. Quantities and average prices of potatoes purchased in January-April 2004–2007

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005, 2006, 2007 m. balandžio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV; Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2004, 2005, 2006, 2007/4. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

Lietuvoje gegužės pradžioje daugelio prekių ūkių saugyklose geros kokybės bulvių beveik nebuvo likę, buvo parduodami nedideli nefasuotų bulvių kiekiai. Atsižvelgiant į dydį ir kokybę, nefasuotų bulvių Lietuvos prekiniuose ūkiuose buvo galima nusipirkti už 1150-1500 Lt/t.

2007 metų kovo mėnesį, palyginti su 2006-ųjų kovu, bulvių kainos pakilo visose šalyse. Lietuvoje bulvės pabrango 56 proc. ir buvo vienos brangiausių (1 lentelė). Nepaisant to, kad Nyderlanduose bulvės per metus pabrango daugiau kaip 2 kartus, jos buvo vienos pigiausių. Lietuvoje bulvės parduodamos apie 1,4

karto brangiau negu Nyderlanduose, daugiau kaip 30 proc. brangiau negu Jungtinės Karalystės, Latvijos, Estijos ir Austrijos prekiniuose ūkiuose.

Lietuvos vartotojai jau pasiruošę mokėti ir moka brangiau už geros kokybės bulves, todėl bulvininkystės ūkiai vis daugiau lėšų gali skirti investicijoms į auginimo, derliaus nuėmimo, laikymo bei prekinio paruošimo technologijas.

Bulvių vidutinė mažmeninė kaina Lietuvos prekybos centruose 2007 metų sausio-balandžio mėnesiais buvo apie 36 proc. didesnė negu 2006-ųjų ir apie 2,4 karto didesnė negu 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu (2 pav.).

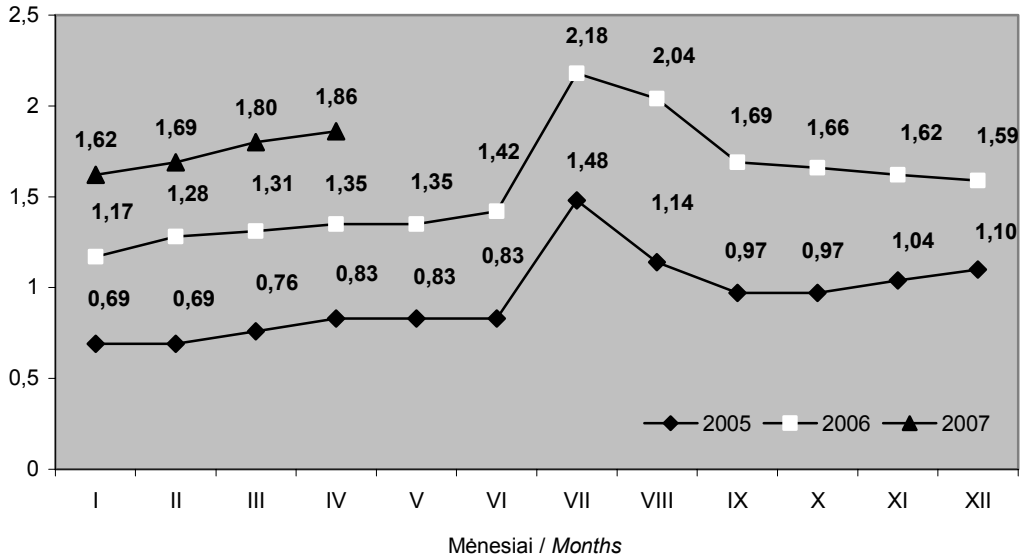
1 lentelė / Table 1

**Vidutinės bulvių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2006 ir 2007 metų kovo mėnesį, Lt/kg**
*Average farm prices of potatoes in Lithuania and selected foreign countries
in March 2006 and 2007, Lt/kg*

Šalis / Country	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Nyderlandai / Netherlands	0,36	0,79	2,2*
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	0,56	0,81	145
Latvija / Latvia	0,54	0,84	156
Estija / Estonia	0,5	0,84	168
Austrija / Austria	0,41	0,85	2,1*
Vokietija / Germany	0,43	0,89	2,1*
Lenkija / Poland	0,64	0,9	141
Rusija / Russia	0,89	0,91	102
Baltarusija / Belarus	0,78	0,91	117
Prancūzija / France	0,52	0,92	177
Belgija / Belgium	0,49	0,98	2,0*
Danija / Denmark	0,37	1,02	2,8*
Čekija / Czech Republic	0,43	1,04	2,4*
Slovakija / Slovakia	0,67	1,09	163
Lietuva / Lithuania	0,72	1,12	156

* Kartai / Times.

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

2 pav. Mažmeninės bulvių kainos Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/kg
 Figure 2. Retail prices of potatoes in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005; Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006; Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

2006 metų balandžio mėnesį bulvių mažmeninė kaina Lietuvoje buvo apie 6 proc. didesnė negu Latvijos, tačiau 2 proc. mažesnė negu Estijos mažmeninės prekybos centruose.

2007 metų balandį bulvių kaina šalies parduotuvėse buvo apie 38 proc. didesnė negu 2006-ųjų kovą. Turguje bulvių kaina 2007 metų sausio–balandžio mėnesiais buvo apie 27 proc. mažesnė negu mažmeninė.

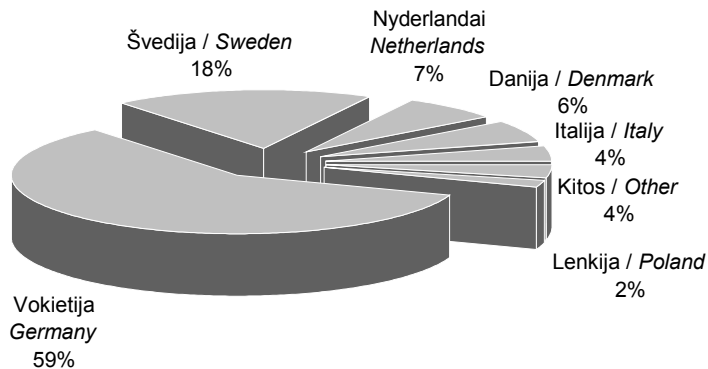
Užsienio prekyba. 2007 metų I ketvirtį bulvių užsienio prekybos balansas išliko neigiamas. Bulvių importuota 5,6 karto daugiau negu eksportuota. Į Lietuvą įvežta 6,9 tūkst. t bulvių, t. y. apie 1,9 karto daugiau negu 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu; vidutinė kaina –

1356 Lt/t – dvigubai didesnė. 59 proc. bulvių importuota iš Vokietijos – 4 tūkst. t (po 1436 Lt/t), 18 proc. iš Švedijos – 1,3 tūkst. t (po 1071 Lt/t) (3 pav.).

2007 metų I ketvirtį Lietuva eksportavo 1,2 tūkst. t bulvių, t. y. 4 kartais daugiau nei per 2006-ųjų atitinkamą laikotarpį. Bendroji bulvių eksporto vertė buvo 2 mln. Lt, vidutinė tonos kaina – 1629 Lt, t. y. 2,3 karto didesnė nei 2006-ųjų atitinkamu laikotarpiu.

Didžiausi bulvių eksporto srautai – į Rusiją (49 proc.) ir Estiją (43 proc.). Į Rusiją išvežta 608 t (po 2067 Lt/t), į Estiją – 531 t (po 1198 Lt/t) bulvių (4 pav.).

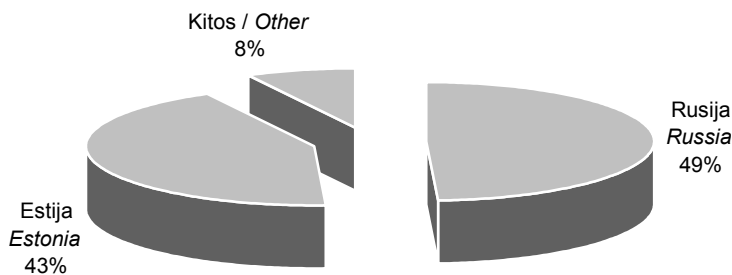

3 pav. Bulvių importas 2007 metų sausio-kovo mėnesiais

Figure 3. Imports of potatoes in January-March 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

4 pav. Bulvių eksportas 2007 metų sausio-kovo mėnesiais

Figure 4. Exports of potatoes in January-March 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Bulvių gaminiai. Lietuvoje kasmet paruošiama ir užkonservuojama vis daugiau bulvių: 2007 metų I ketvirtį, palyginti su 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, paruošta ir užkonservuota 2,5

karto daugiau bulvių (2 lentelė). Gamyba orientuota į užsienio rinkas – jose parduodama 63 proc. produkcijos, o kaina vidaus rinkoje 15 proc. didesnė.

Paruoštų ir konservuotų bulvių (įskaitant traškučius) gamyba ir realizavimas*
2005-2007 metų I ketvirtį

Production and sales* of potatoes, prepared or preserved (chips incl.), in the 1st quarter 2005-2007

Rodikliai / Indicators	2005	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2005, %
Pagaminta, t / Production, t	776,9	1049,4	1946,0	250
Parduota, t / Sales, t	773,5	1014,3	1779,6	230
iš jų vidaus rinkoje / of which in domestic market	468,3	559,9	662,9	142
Vidutinė kaina, tūkst. Lt/t / Average price, thou. Lt/t	12,27	11,13	10,69	87
Vidutinė kaina vidaus rinkoje, tūkst. Lt/t Average price in domestic market, thou. Lt/t	13,51	12,65	12,33	91

* Be PVM / VAT excluded.

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2007 metų I ketvirtį paruoštų ir konservuotų nesusaldytų bulvių užsienio prekybos balansas teigiamas. Importuota 527,8 t – 16 proc. mažiau negu per 2006 metų tą patį laikotarpį, 72 proc. – iš Lenkijos (po 8,50 Lt/kg). Eksportuota 1,1 tūkst. t šios produkcijos – 2,3 karto daugiau, didžiausioji dalis (73 proc.) – į Rusiją (po 9,24 Lt/kg) ir 17 proc. – į Latviją (po 12,38 Lt/kg).

Paruoštų ir konservuotų sušaldytų bulvių užsienio prekybos balansas neigiamas. Importuota 1,0 tūkst. t, 50 proc. šio kiekio įvežta iš Lenkijos (po 2,81 Lt/kg), 25 proc. – iš Belgijos

(po 2,49 Lt/kg). Eksportuota 70,2 t – 48 proc. mažiau negu 2006 metų tokį pat laikotarpį.

Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 3D-217 patvirtino papildomus reikalavimus, mokant papildomą tiesioginių išmokų dalį 2007 metais už krakmolinių bulvių plotus, ir nustatė, kad papildomos tiesioginės išmokos dalis mokama pareiškėjams už bulvių plotą, iš kurio išaugintos ne mažesnio kaip 13 proc. krakmolingumo krakmolinės bulvės, sudarius bulvių auginimo sutartis su krakmolo gamybos įmonėmis ir pardavus bulves šioms įmonėms.

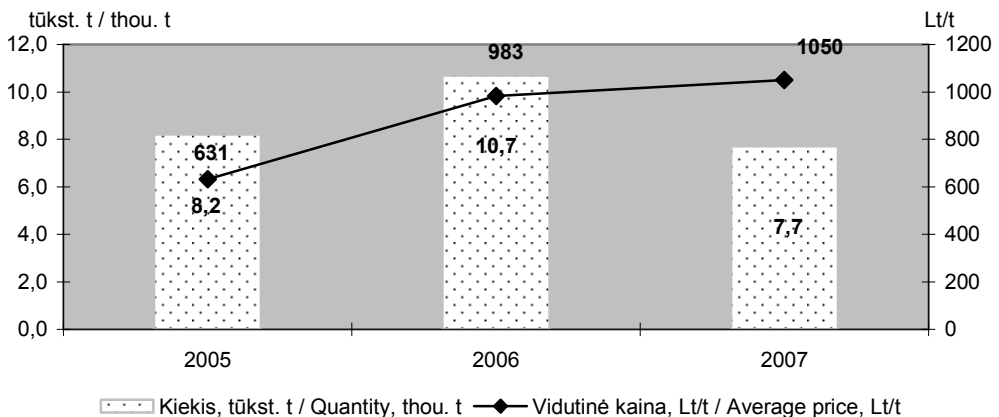
DARŽOVĖS / VEGETABLES

Nepakankamas drėgmės kiekis ir vėsūs orai sąlygojo prastą daržovių pasėlių dygimą, kuris gali nulemti ir mažesni derlių. Remdamiesi mokslininkų teigimu, kad ši vasara bus sausesnė negu įprasta daugelyje Vakarų Europos šalių ir vandens trūkumo problemos vis aštrės, jau dabar augintojai tam ruošiasi: domisi optimaliais laistymo režimais, perka laistymo įrangą, kad bent iš dalies sumažintų sausros daromą žalą derliui. Šiomet Lietuvos daržininkai bijodami, kad išdžius dirvos ir pasėliai blogai sudygs, morkų ir svogūnų sėją pradėjo anksčiau.

Vidaus rinka. Per 2007 metų sausio-balandžio mėnesius daržovių supirkta 28 proc. mažiau negu per 2006-ųjų ir 6 proc. mažiau negu per 2005-ųjų tą patį laikotarpį (1 pav.). Supirkimo kaina auga, ji analizuojamu laikotarpiu buvo 7 proc. didesnė, palyginti su 2006-ųjų, ir 66 proc., palyginti su 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu.

Šiomet anksčiau nei pernai prekiniai lauko daržininkystės ūkiai baigė realizuoti 2006 metų derliaus daržoves ir gegužės pabaigoje pradėjo ankstyvųjų lauko daržovių realizavimą. 2007 metų gegužę kopūstų atsargos šaldymo kameroje sudarė tik apie 50 t, morkų – 130 t. Morkos blogai laikosi, genda, todėl, prastėjant jų kokybei, mažėja ir kainos. Prekybos tinkluose didžiausią dalį sudaro įvežtos pernykščio derliaus lauko daržovės ir šiltnamiuose užauginti lietuviški agurkai bei pomidorai.

Burokėliai. Dėl sumažėjusios burokėlių paklausos mažėja ir jų kainos. 2007 metų kovo mėnesį, palyginti su 2006-ųjų kovu, burokėlių supirkimo kaina Lietuvoje sumažėjo 21 proc., tačiau jie buvo brangesni negu kaimyninėse Lenkijoje ir Latvijoje (atitinkamai 25 ir 18 proc.) (1 lentelė). Parduotuvėse 2007 metų gegužę burokėliai buvo parduodami 13 proc., o turguose 21 proc. brangiau negu prieš metus. Turguose jie buvo 24 proc. pigesni nei parduotuvėse.

1 pav. Daržovių supirkimas ir vidutinė kaina 2005–2007 metų sausio-balandžio mėnesiais
Figure 1. Quantities and average prices of vegetables purchased in January–April 2005–2007

Šaltinis: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2005 m., 2006 m., 2007 m. sausio 1 d. – V.: Statistikos departamentas prie LRV.

**Vidutinės daržovių pardavimo kainos Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių ūkiuose
2006 ir 2007 metų kovo mėnesį, Lt/kg**
*Average farm prices of vegetables in Lithuania and selected foreign countries
in March 2006 and 2007, Lt/kg*

Metai Year	Lietuva Lithuania	Latvija Latvia	Estija Estonia	Lenkija Poland	Rusija Russia	Vokietija Germany	Čekija Czech Republic
Burokėliai / Beetroot							
2007	0,60	0,51	0,84	0,48	0,95	1,28	-
2006	0,76	0,56	0,88	0,60	0,98	1,29	-
2007, palyginti su compared to 2006, %	79	91	95	80	97	99	-
Kopūstai / Cabbage							
2007	0,62	0,65	0,74	0,29	0,86	0,74	0,52
2006	0,75	0,50	0,81	0,61	0,97	0,95	0,88
2007, palyginti su compared to 2006, %	83	130	91	48	89	78	59
Morkos / Carrot							
2007	0,72	0,79	0,85	0,63	1,06	0,94	0,73
2006	0,86	0,54	0,89	0,68	1,11	1,33	0,85
2007, palyginti su compared to 2006, %	84	146	96	93	95	71	86
Svogūnai / Onion							
2007	0,93	1,39	-	0,99	1,26	0,88	1,06
2006	0,56	0,70	-	0,51	1,04	0,53	0,58
2007, palyginti su compared to 2006, %	166	199	-	194	121	166	183

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Kopūstai. Lietuvos ūkiuose kopūstų kaina 2007 metų kovo mėnesį, palyginti su 2006-ųjų kovu, buvo 17 proc. mažesnė. Tai nulėmė dvigubai išaugusi pigesnių kopūstų pasiūla iš Lenkijos. Lietuvoje kopūstai parduodami 2,1 proc. brangiau negu kaimyninės Lenkijos prekiniuose

ūkiuose. Tačiau pagrindinėje lietuviškų kopūstų užsienio rinkoje – Rusijoje – jų kaina 39 proc. didesnė. Parduotuvėse kopūstai gegužę buvo 12 proc. brangesni, o turguose – 13 proc. pigesni nei 2006-ųjų gegužės mėnesį. Parduotuvėse jie kainavo 9 proc. brangiau negu turguose.

Morkos. Morkų kaina Lietuvos ūkiuose per metus sumažėjo 16 proc., tačiau jos buvo vienos pigiausių – tik Lenkijoje morkos apie 13 proc. pigesnės negu Lietuvoje. 2007 metų gegužę morkos parduotuvėse buvo parduodamos 15 proc., o turguose 26 proc. brangiau nei prieš metus. Parduotuvėse jos buvo apie 16 proc. brangesnės negu turguose.

Svogūnai. 2007 metų kovo mėnesį, palyginti su 2006-ųjų kovu, Lietuvos ūkiuose svogūnai pabrango 1,7 karto, bet buvo 33 proc. pigesni nei Latvijoje, 26 proc. negu Rusijoje. 2007 metų gegužės mėnesį, palyginti su 2006-ųjų gegužę, svogūnai parduotuvėse buvo parduodami 59 proc., o turguose 31 proc. brangiau. Parduotuvėse jie kainavo 10 proc. daugiau nei turguose.

Užsienio prekyba. 2007 metų I ketvirtį daržovių eksportas beveik susilygino su importu, tačiau vidutinė eksportuojamų daržovių kaina buvo 2,8 Lt/kg, o importuojamų – 2,3 Lt/kg, todėl vertine išraiška balansas teigiamas (13,7 mln. Lt).

Daržovių eksportas ir importas 2007 metų I ketvirtį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, išaugo 1,4 karto (2 lentelė). Bendroji eksporto vertė – 83,4 mln. Lt, t. y. 2 kartus didesnė nei 2006 metų I ketvirtį. Bendroji daržovių importo vertė – 69,7 mln. Lt, t. y. 1,5 karto didesnė negu 2006 metų I ketvirtį.

Nors pomidorų eksportas 2007 metų I ketvirtį, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 2 kartus, o importas 10 proc., užsienio prekybos balansas neigiamas (2 tūkst. t). 69 proc. pomidorų importuota iš vienos daugiausia pomidorų ES auginančių šalių – Ispanijos. 11 kartų padidėjo eksportas į Baltarusiją.

Per 2007 metų I ketvirtį įsivežta 1,8 karto daugiau agurkų negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Daugiausia agurkų importuota iš Ispanijos (55 proc.) ir Nyderlandų (32 proc.). Iš Ispanijos įvežta 2 kartus daugiau negu 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. Agurkų eksportuota 1,8 karto daugiau negu 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, daugiausia į Latviją (46 proc.) ir Rusiją (37 proc.), į pastarąją eksportas per metus padidėjo 3,7 karto ir sudarė 511,5 t.

2 lentelė / Table 2

Daržovių eksportas ir importas 2006 ir 2007 metų I ketvirtį, tūkst. t
Exports and imports of vegetables in the 1st quarter 2006 and 2007, thou. t

Produkcija / Products	Eksportas / Exports		Importas / Imports	
	2006	2007	2006	2007
Daržovės / Vegetables	20,5	29,7	21,3	29,8
iš jų / of which:				
pomidorai / tomatoes	1,6	3,2	4,7	5,2
agurkai / cucumber	0,6	1,1	1,2	2,1
svogūnai / onions	1,9	1,4	3,8	4,3
morkos, burokėliai / carrot, beetroot	1,1	1,7	1,4	1,5
kopūstai / cabbage	7,1	9,5	5,4	11,2

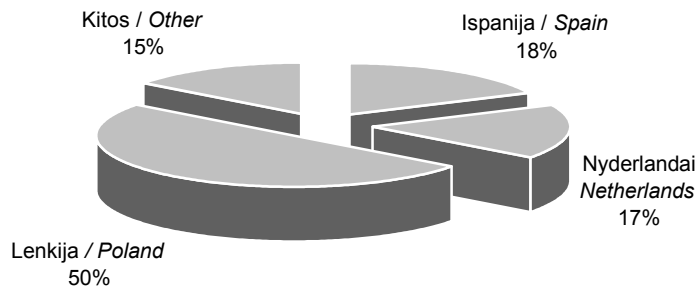
Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Kopūstų per 2007 metų I ketvirtį įsivežta 2,1 karto, svogūnų 13 proc., morkų ir burokėlių – 7 proc. daugiau negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Morkų ir burokėlių užsienio prekybos balansas teigiamas, 78 proc. jų eksportuota į Rusiją. 47 proc. svogūnų importuota iš Nyderlandų. 69 proc. morkų ir burokėlių įsivežta iš Lenkijos. 92 proc. kopūstų importuota iš Lenkijos, jų įsivežta 2 kartus daugiau nei per 2006-ųjų tą patį laikotarpį.

Daugiausia daržovių importuota iš Lenkijos (2 pav.) – 14,9 tūkst. t (69 proc. sudarė kopūstai). Iš Ispanijos importuota 5,4 tūkst. t

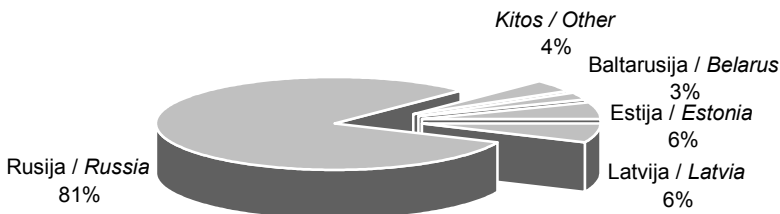
(68 proc. sudarė pomidorai ir 21 proc. agurkai), iš Nyderlandų importuota 5,2 tūkst. t (39 proc. sudarė svogūnai, 20 proc. pomidorai, 13 proc. agurkai).

Daugiausia daržovių eksportuota į Rusiją – 24 tūkst. t (38 proc. sudarė kopūstai, 10 proc. pomidorai). 2007 metų I ketvirtį į Rusiją išvežta 1,4 karto daugiau daržovių negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Į Latviją išvežta 1,9 tūkst. t (21 proc. sudarė agurkai ir 16 proc. svogūnai), Estiją – 1,8 tūkst. t (20 proc. sudarė kopūstai, po 16 proc. pomidorai, morkos ir burokėliai) (3 pav.).

2 pav. Daržovių importas 2007 metų sausio-kovo mėnesiais
Figure 3. Imports of vegetables in January-March 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

3 pav. Daržovių eksportas 2007 metų sausio-kovo mėnesiais
Figure 4. Exports of vegetables in January-March 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Daržovių produktų gamyba 2005-2007 metų I ketvirtį
Production of vegetable products in the 1st quarter 2005-2007

Produktai / Products	2005	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2005, %
Pomidorų sultys, tūkst. l / <i>Tomato juice, thou. l</i>	863,6	1546,4	1256,2	145
Pomidorų kečupas ir kiti pomidorų padažai, tūkst. t <i>Tomato ketchup and other tomato sauces, thou. t</i>	3,0	3,7	3,3	110
Nekoncentruotos pomidorų tyrelės ir pastos, t <i>Tomato sauces and pastes non concentrated, t</i>	4,4	11,4	13,6	309
Paruošti ar konservuoti kopūstai, t <i>Cabbages prepared or preserved, t</i>	29,7	175,2	472,2	1590
Paruoštos ar konservuotos išlukštentos pupelės, t <i>Shelled beans, prepared or preserved, t</i>	6,7	4,5	8,4	125
Užšaldytos daržovės ir jų mišiniai, t <i>Frozen vegetables and mixtures, t</i>	216,4	132,3	119,0	55

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LR V duomenys.

Daržovių produktai. 2007 metų I ketvirtį, palyginti su 2005-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, labai padidėjo raugintų kopūstų gamyba – net 15,9 karto. Nekoncentruotų pomidorų tyrelių ir pastų pagaminta 3 kartus, o pomidorų sulčių 45 proc. daugiau. Tačiau 45 proc. mažiau užšaldyta daržovių ir jų mišinių (3 lentelė).

2007 metų I ketvirtį vidaus rinkoje buvo parduota 93 proc. pomidorų sulčių, pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų – 86 proc., o nekonzentruotų pomidorų tyrelių ir pastų gamyba orientuota tik į vidaus rinką. Užšaldytų daržovių ir jų mišinių vidaus rinkoje parduota 67 proc., raugintų kopūstų – 96 proc., paruoštų ar konservuotų išlukštentų pupelių – 92 proc.

Daržovių produktų užsienio prekyba. Daržovių produktų užsienio prekybos balansas 2007 metų I ketvirtį buvo neigiamas. Pomidorų sulčių įvežta 8,4 karto daugiau negu išvežta. Importuota 1,2 tūkst. t: 56 proc. – iš Latvijos (po 1,29 Lt/l), 29 proc. – iš Lenkijos (po 2,00 Lt/l).

Pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų įvežta 1,6 karto daugiau nei išvežta. Daugiausia šios produkcijos importuota iš Latvijos – 28 proc., Nyderlandų – 26 proc.

Nauji teisės aktai. Siekiant užtikrinti kokybiškos daržovių sėklos dauginimą ir tiekimą į rinką, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 3D-266 patvirtino privalomuosius rinkai tiekiamos daržovių sėklos kokybės reikalavimus: daržovių sėklos sertifikavimo, sėklinių pasėlių, sėklos tiekimo į rinką, sėklos laikymo, taip pat reikalavimus įgaliotiems aprobuotojams, bandinių ėmėjams ir laboratorijoms.

Siekiant užtikrinti kokybiškos, neužkrėstos kenksmingaisiais organizmais daržovių dauginamosios ir sodinamosios medžiagos paruošimą bei tiekimą į rinką, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2007 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 3D-279 patvirtino privalomuosius kokybės, fitosanitarinius rinkai tiekiamos daržovių dauginamosios ir sodinamosios medžiagos reikalavimus, taip pat reikalavimus tiekėjams ir tiekimo į rinką sąlygas.

Reikalavimai privalomi fiziniams ir juridiniams asmenims, užsiimantiems daržovių dauginamosios ir sodinamosios medžiagos arba sėklos tiekimu į rinką ir netaikomi daržovių dauginamajai ir sodinamajai medžiagai bei sėklai, skirtai eksportuoti į ne ES valstybes, jei ji yra tinkamai identifiukuota ir laikoma pakankamai izoliuota.

PIENAS / MILK

2007 metų sausio–kovo mėnesiais sparčiai didėjo pieno supirkimas ir pieno produktų gamyba. Žaliavos stygius skatino pieno perdirbėjus didinti ir importuojamo žaliavinio pieno kiekius. Tačiau pieno supirkimo kainos tai nepakeitė. Nedidelį kainos augimą daugiausia sąlygojo struktūriniai pieno ūkio pokyčiai. Užsienio prekybos pienu ir pieno produktais balansas išliko teigiamas, tačiau importo augimo tempai buvo daug spartesni nei eksporto.

Vidaus rinka. 2007 metų sausio–kovo mėnesiais supirkta 263,8 tūkst. t natūralaus riebumo pieno. Palyginti su tuo pačiu 2006 metų laikotarpiu, supirkimas išaugo 14 proc. (1 lentelė). Per tą patį laikotarpį gamyba išaugo 7 proc., t.y. vis didesnė pagaminto pieno dalis yra skiriama ne savo reikmėms, o pardavimui.

2007 m. kovo 31 d. baigėsi 2006–2007 pieno kvotos metai. Įvykdyta 85,5 proc. pieno gamybos perdirbimui kvotos. Pieno gamybos kvota neturėtų būti viršyta ir 2007-2008 kvotos metais, net išlikus 2007 metų I ketvirčio pieno supirkimo augimo tempams.

ES veterinarinius reikalavimus atitinkantis pienas 2007 metų sausio–kovo mėnesiais suda-

rė 95,6 proc. viso supirkto pieno kiekio, panašiai kaip ir per tą patį 2006 metų laikotarpį – 95,5 proc.

Trūkstant žaliavos, Lietuvos pieno perdirbimo įmonės per 2007 metų I ketvirtį importavo 30,7 tūkst. t žaliavinio pieno. Tai yra beveik dvigubai daugiau, nei per tą patį 2006 metų laikotarpį. Importuoto pieno vidutinė kaina – 933 Lt/t. Tuo pat metu į Lenkiją eksportuota 729 t žaliavinio pieno, beveik tiek pat, kiek ir per 2006 metų I ketvirtį.

Vidutinė natūralaus riebumo pieno supirkimo kaina Lietuvoje 2007 metų kovą buvo 758 Lt/t. Palyginti su 2006 metų kovu, padidėjo 1,9 proc., o 3,4 proc. riebumo ir 3,0 proc. baltymingumo pieno kaina išaugo 4,0 proc. Tai reiškia, kad pablogėjo pieno sudėties rodikliai. Po 0,03 procentinio punkto sumažėjo supirkto pieno riebumas ir baltymingumas. Lietuvoje pieno supirkimo kaina išliko mažiausia tarp ES šalių (2 lentelė). Net naujai į ES įstojusioje Bulgarijoje 2007 metų kovą pieno supirkimo kaina buvo 4,1 proc. aukštesnė nei Lietuvoje (duomenų apie Rumuniją kol kas nėra).

1 lentelė / Table 1

Pieno supirkimas 2006 ir 2007 metų sausio–kovo mėnesiais, tūkst. t

Milk purchase in January–March 2006 and 2007, thou t

Rodikliai / Indicators	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
Pagaminta pieno / Milk produced	530,0	568,0	107
Supirkta pieno / Milk purchased:			
natūralaus riebumo / natural fatness	231,1	263,8	114
bazinio riebumo* / basic fatness*	286,5	325,2	114

* 3,4 proc. riebalų, 3,0 proc. baltymų / 3.4% milk fat, 3.0% protein.

**4,27 proc. riebalų, 3,29 proc. baltymų / 4.27% milk fat, 3.29% protein.

Šaltiniai: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2007. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007; Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007 04 01. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

**Natūralaus riebumo pieno supirkimo kainos Baltijos šalyse, Lenkijoje ir ES-15
2006 ir 2007 metų kovo mėnesiais**

Natural milk purchase prices in the Baltic States, Poland and EU-15 in March 2006 and 2007

Šalis / Country	2006 Lt/t	2007 Lt/t	2007, palyginti su compared to 2006, %
Lietuva / Lithuania	744	758	102
Latvija / Latvia	828	815	98
Estija / Estonia	847	852	101
Lenkija / Poland	819	845	103
ES-15* / EU-15*	918	930	101

* 4,2 proc. riebumo, 3,35 proc. baltymų / 4.2% milk fat, 3.35% protein.

Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2007 04 01. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007;
www.csb.lv; www.stat.gov.pl; www.stat.ee; www.milkprices.nl

Vasaros sezono metu kainos turėtų sumažėti, tačiau turėtų išlikti 2 – 4 proc. metinis pieno supirkimo kainų augimas dėl pieno ūkių stambėjimo. Vis dėlto, išliekant dideliame smulkių pieną parduodančių ūkių, kuriems mokama daug žemesnė kaina nei stambiesiems, skaičiui, pieno supirkimo kaina Lietuvoje ir 2007 metais bus viena iš žemiausių ES-27. Juolab kad ES šalyse senbuvėse pieno supirkimo kaina, iki

2007 metų mažėjusi, šiais metais taip pat pradėjo augti.

Pieno perdirbimo įmonės didina pieno produktų gamybą. Per 2007 metų sausio–kovo mėnesius, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, labiausiai išaugo sūrių gamyba – 2,1 tūkst. t. Santykinai gerokai išaugo ledų (46 proc.) ir varškės (31 proc.), bet šiek tiek sumažėjo pieno konservų (9 proc.) gamyba (3 lentelė).

3 lentelė / Table 3

Pagrindinių pieno produktų gamyba 2006 ir 2007 metų sausio–kovo mėnesiais, tūkst. t

Production of main dairy products in January–March 2006 and 2007, thou t

Pieno produktai / Dairy products	2006*	2007*	2007, palyginti su / compared to 2006, %
Geriamasis pienas** / Drinking milk	20,7	21,2	102
Rūgpienis, kefyras / Curdled milk, kefir	6,8	7,8	115
Jogurtas / Yoghurt	4,4	4,8	109
Grietinė ir jos mišiniai / Sour cream	5,6	6,0	107
Varškė / Curd	4,2	5,5	131
Sviestas / Butter	3,5	3,8	109
Sūriai / Cheese	14,8	16,9	114
Valgomieji ledai** / Ice cream	2,4	3,5	146
Pieno konservai / Canned milk	4,6	4,2	91

* Pagrindinių pramonės įmonių duomenys / Data of major milk enterprises.

** Mln. l / Mill. l.

Šaltinis: Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2007 m. sausio–kovo mėn. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

Per 2006 metus nedidėjusios pieno produktų įmonių kainos vidaus rinkoje nuo 2006 metų gruodžio ėmė augti. 2007 metų kovo mėnesį, palyginti su 2006-ųjų kovu, padidėjo beveik visų pieno produktų kainos. Daugiausia pabrango jogurtas ir tepūs riebalų mišiniai (po 8 proc.). Tik populiariausias pusriebis geriamasis pienas šiek tiek atpigo – 1 proc. (4 lentelė). Pieno produktų įmonių kainų didėjimui įtakos turėjo tiek išaugusios sąnaudos bei gyventojų pajamos, tiek kainų padidėjimas eksporto rinkose.

2007 metų kovo mėnesį pieno produktų kainų skirtumas tarp Lietuvos ir kaimyninių ES šalių bei Vokietijos buvo nedidelis (5 lentelė). Lietuvos pieno produktų įmonių kainos daugiausia lenkia kaimyninių valstybių įmonių kainas (išskyrus geriamojo pieno), nors šiek tiek atsilieka nuo Vokietijos, kuri priklauso ES

narėms senbuvėms. Ateityje taip pat turėtų išsilaikyti panašus kainų santykis, kadangi jau baigėsi kainų tarp senbuvė ir naujųjų ES šalių išsilyginimo procesas ir susiformavo kainos, atspindinčios kiekvienos šalies vidaus ir eksporto rinkų ypatumus, produkcijos kokybę ir žinomumą. Kainų skirtumas, lyginant su ES šalimis senbuvėmis, galėtų mažėti, jeigu Lietuvos pieno perdirbėjai dėtų daugiau pastangų savo produkcijos žinomumui ir pozicijoms sustiprinti.

Daugumos pieno produktų mažmeninės kainos Lietuvoje nuo 2006 metų kovo iki 2007-ųjų kovo, kaip ir įmonių kainos vidaus rinkoje, padidėjo, tik varškė nežymiai atpigo (6 lentelė). Lietuvoje mažmeninės pieno produktų kainos buvo aukštesnės nei Estijoje, bet žemesnės nei Latvijoje, kurioje paskutiniu metu gerokai paspartėjo infliacijos procesai.

4 lentelė / Table 4

Vidaus rinkoje parduotų pieno produktų įmonių kainos 2006 ir 2007 metais, Lt/t
Producer prices of dairy products in domestic market in 2006 and 2007, Lt/t

Pieno produktai / Dairy products	2006-03	2007-03	2007-03, palyginti su compared to 2006-03, %
Natūralus pienas, ne mažesnio kaip 3,5 proc. riebumo, 1 l pakuotėje <i>Natural milk, ≥3,5% milk fat, 1 l pack</i>	1534	1573	103
Pasterizuotas 2,5 proc. riebumo pienas, 1 l pakuotėje <i>Pasteurised milk, 2,5% milk fat, 1 l pack</i>	1184	1175	99
Jogurtas su priedais 100-360 g indeliuose <i>Yogurt with additives, 100-360 g packs</i>	4740	5110	108
Grietinė, 30 proc. riebumo <i>Sour cream, 30 % milk fat</i>	4980	5190	104
Sviestas, 82 proc. riebumo <i>Butter, 82 % milk fat</i>	11180	11690	105
Tepūs riebalų mišiniai / Dairy fat spreads	8960	9700	108
Sūriai / Cheese			
varškės / cottage	8940	9480	106
„Tilsit“ / Tilsit	10530	10630	101

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

**Kai kurių pieno produktų įmonių kainos Baltijos valstybėse, Lenkijoje ir Vokietijoje
2007 metų kovo mėnesį, Lt/t**

*Producer prices of selected dairy products in the Baltic states, Poland and Germany
in March 2007, Lt/t*

Pieno produktai <i>Dairy products</i>	Lietuva <i>Lithuania</i>	Latvija <i>Latvia</i>	Estija <i>Estonia</i>	Lenkija <i>Poland</i>	Vokietija <i>Germany</i>
Pienas, 2–2,5 proc. riebumo / <i>Milk, 2– 2,5% milk fat</i>	1175*	1460	1240	1220	...
Sviestas, 82 proc. riebumo / <i>Butter, 82% milk fat</i>	9000	8680	8550	8400	9150
Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	8281*	7950	8000	7960	8943
„Tilsit“ sūris <i>Cheese Tilsit</i>	11070	10900	11540**	9760**	...

* Vidaus rinkos kainos / *Domestic market.*

** Edam tipo / *Cheese Edam.*

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

**Kai kurių pieno produktų mažmeninės kainos Baltijos valstybėse
2006 ir 2007 metų kovo mėnesiais, Lt**

*Retail prices of selected dairy products in the Baltic States
in March 2006 and 2007, Lit*

Pieno produktai <i>Dairy products</i>	Lietuva / <i>Lithuania</i>			Latvija / <i>Latvia</i>		Estija / <i>Estonia</i>	
	2006-03	2007-03	2007-03, palyginti su <i>compared to</i> 2006-03, %	2007-03	2007-03, palyginti su <i>compared to</i> Lietuva, %	2007-03	2007-03, palyginti su <i>compared to</i> Lietuva, %
Pienas, 2,5 proc. riebumo, l / <i>Milk, 2.5% milk fat, l</i>	1,66	1,76	106	2,07	118	1,52	86
Sviestas, kg <i>Butter, kg</i>	15,64	16,40	105	13,26	81	14,74	90
Grietinė, 20–25 proc. riebumo, kg <i>Sour cream 20–25% milk fat, kg</i>	5,73	5,73	100	6,15	107	4,59	80
Varškė, 5-9 proc. riebumo, kg / <i>Curd, 5- 9% milk fat, kg</i>	10,05	9,91	99	10,22	103	9,15	92

Šaltiniai: Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė ir socialinė raida. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006, 2007.

Artimiausioje ateityje mažmeninių pieno produktų kainų pokyčio tendencijos neturėtų atitrūkti nuo įmonių kainų vidaus rinkoje pokyčio. Importo kainos didelės įtakos Lietuvos rinkai kol kas nedaro, kadangi importuojami nedideli pieno produktų kiekiai. Importuojamų pro-

duktų kainos didesnę įtaką daro tik kai kuriems pieno produktams – jogurtui, pieno desertams.

Užsienio prekyba. Per pirmuosius tris 2007 metų mėnesius pieno ir jo produktų eksportuota už 229,8 mln. Lt, importuota – už 60,5 mln. Lt. Užsienio prekybos pienu ir jo produktais per viršis – 169,3 mln. Lt.

7 lentelė / Table 7

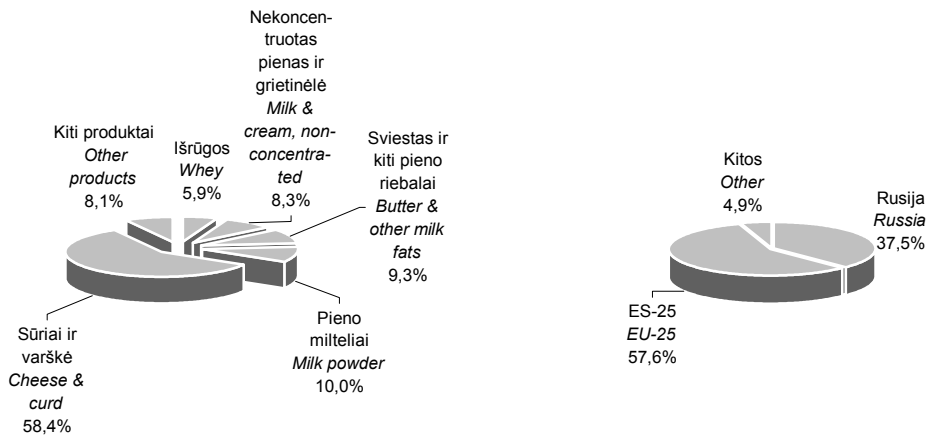
Pieno produktų grynas eksportas 2006 ir 2007 metų sausio–kovo mėnesiais, tūkst. Lt
Net exports of dairy products in January–March 2006 and 2007, thou Lit

KN kodas CN code	Pieno produktai / Dairy products	2006	2007	2007, palyginti su 2006, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	12615,6	18954,9	150
0402	Koncentruoti pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	28858,1	30017,6	104
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	18270,3	22784,2	125
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	138,7	193,9	140
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	2598,2	1000,8	39
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	7850,8	6020,9	77
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	1800,4	2689,7	149
040310	Jogurtas / Yogurt	295,9	340,9	131
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituents</i>	9736,1	13586,5	140
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	29632,2	21481,2	72
0406	Sūriai ir varškė / Cheese & curd	112205,0	134216,1	120
2105	Valgomieji ledai / Ice cream	2350,5	4247,8	181
350110	Kazeinas / Casein	2401,1	407,6	17
170211-170219	Pieno cukrus / Milk sugar	3167,4	4152,9	131
	Iš viso / Total	202766,6	229754,2	113

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Pieno ir jo produktų per 2007 metų I ketvirtį eksportuota 13 proc. daugiau nei per tą patį 2006-ųjų laikotarpį. Padidėjo daugumos pieno produktų eksportas. Labiausiai išaugo valgomųjų ledų (81 proc.), nekondensuoto pieno ir grietinėlės (50 proc.) ir fermentuotų arba raugintų pieno produktų (49 proc.) išvežimas (7 lentelė). Mažėjo kondensuoto pieno (33 proc.) ir kazeino (83 proc.) eksportas, sumažėjo ir sviesto (28 proc.) išvežimas.

Eksportuojamų pieno produktų struktūra, galima sakyti, jau nusistovėjo. 2007 metų I ketvirtį, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, ji mažai pasikeitė. Didžiausią lyginamąjį svorį eksporte ir toliau užima sūris ir varškė, sudarę 58 proc. visų eksporto pajamų (1 pav.). 6 procentiniais punktais sumažėjo sviesto ir kitų pieno riebalų eksportas, tačiau kartu padidėjo nekonzentruoto pieno ir grietinėlės lyginamasis svoris.

1 pav. Pieno produktų eksporto struktūra 2007 metų sausio–kovo mėnesiais
Figure 1. Structures of dairy products exports in January–March 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Geografinėje pieno produktų eksporto struktūroje ir toliau vyrauja ES-25 šalys. Į jas per 2007 metų I ketvirtį eksportuota 58 proc. pieno ir jo produktų. Eksportas į naujai priimtas ES nares Rumuniją ir Bulgariją nėra intensyvus: eksportuota 0,93 proc. visų pieno produktų. Toliau sparčiais tempais auga pieno produktų išvežimas į Rusiją. 2007 metų sausį–kovą, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, į šią valstybę pieno produktų išvežta 26 proc. daugiau, o jos lyginamasis svoris eksporto struktū-

roje padidėjo 3,5 procentinio punkto. Spartų pieno produktų eksporto plėtimąsi į Rusiją lėmė tai, kad Lietuvos pieno perdirbimo įmonėms Rusijos rinka bei mentalitetas yra geriausiai žinomi, Lietuvos pieno produktai jau pripažinti šioje rinkoje ir už juos mokamos eksporto subsidijos. Pardavimų koncentravimą vienoje rizikingoje rinkoje taip pat sąlygoja nepakankamai įsisąmonintas rizikos valdymo būtinumas.

2007 metų sausio–kovo mėnesiais už pieno produktų eksportą pieno perdirbimo įmonėms išmokėta 19,2 mln. Lt eksporto subsidijų. Tai 2,5 karto daugiau nei per tą patį 2006 metų laikotarpį, nors eksporto subsidijų dydis už produktų svorio vienetą sumažėjo. 2007 metų kovą, palyginti su 2006-ųjų kovu, eksporto subsi-

dijos už į trečiąsias šalis eksportuotą sūrio toną sumažėjo apie 38 proc., sviesto – 10 proc., o 2006 metais dar buvusios subsidijos už pieno miltelius 2007-aisiais panaikintos. Tad išmokėtų eksporto subsidijų suma padidėjo tik dėl eksporto kiekio į trečiąsias šalis augimo.

8 lentelė / Table 8

Vidutinės eksportuotų pieno produktų kainos 2006 ir 2007 metų sausio–kovo mėnesiais, Lt/t
Average prices of dairy products in January–March 2006 and 2007, Lt/t

KN kodas CN code	Pieno produktai / Dairy products	2006	2007	2007, palyginti su compared to 2006, %
0401	Nekoncentruotas pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, not concentrated</i>	3000	2930	98
0402	Koncentruoti pienas ir grietinėlė <i>Milk and cream, concentrated</i>	5080	6380	126
040210	Lieso pieno milteliai <i>Skimmed milk powder</i>	6440	7420	115
040221	Nenugriebto pieno milteliai <i>Whole milk powder</i>	6300	8250	131
040291	Kondensuotas pienas be cukraus <i>Milk, condensed without sugar</i>	2920	3060	105
040299	Kondensuotas pienas su cukrumi <i>Milk, condensed with sugar</i>	4070	4700	115
0403	Fermentuotas arba raugintas pienas ir grietinėlė <i>Fermented or acidified milk and cream</i>	2720	2930	108
040310	Jogurtas / <i>Yoghurt</i>	2120	2450	116
0404	Išrūgos ir produktai iš natūralių pieno komponentų <i>Whey & products consisting of natural milk constituent</i>	2640	4230	160
0405	Sviestas ir kiti pieno riebalai ir aliejai, pieno pastos <i>Butter & other fats & oils derived from milk, dairy spreads</i>	7270	7960	109
0406	Sūriai ir varškė / <i>Cheese & curd</i>	9070	9410	104
040610	Varškės sūris ir varškė / <i>Cottage cheese & curd</i>	8660	8750	101
040690	Riebūs sūriai / <i>Fat cheese</i>	9190	9590	104
210500	Valgomieji ledai / <i>Ice cream</i>	5630	5810	103
350110	Kazeinas / <i>Casein</i>	18880	20000	106
170211- 170219	Pieno cukrus / <i>Milk sugar</i>	1940	4090	211

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

2007 metų I ketvirtį, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, padidėjo vidutinės visų eksportuotų pieno produktų kainos, išskyrus nekonzentruotą pieną ir grietinėlę (8 lentelė). Labiausiai išaugo pieno cukraus (2,1 karto), išrūgų (60 proc.) ir nenugriebto pieno miltelių kainos. Kainų augimas paskatino ir atitinkamų produktų eksporto apimčių augimą.

Pasaulyje prognozuojamas pieno produktų paklausos didėjimas ir su tuo susijęs kainų augimas. Todėl turėtų didėti ir Lietuvos pieno produktų eksportas. Lietuvos pieno produktų eksportą ribojantis veiksnys – žaliavos stygius. Taigi tikėtina, kad eksporto augimo tempai labiausiai bus susiję su pieno supirkimo ir importo augimo tempais.

2007 metų sausio–kovo mėnesiais pieno ir jo produktų importuota už 60,5 mln. Lt, arba 55 proc. daugiau negu per tą patį 2006-ųjų laikotarpį. Beveik pusę (49 proc.) pieno ir jo produktų importo sudarė žaliavinis pienas, kitą pusę – pieno produktai. Tiek žaliavinio pieno, tiek pieno produktų importo augimo tempai panašūs: žaliavinio pieno importas išaugo 62 proc., o pieno produktų – 50 proc. Pagrindiniai importuoti produktai – fermentuoti ir rauginti pieno produktai (18 proc. viso importo), sūriai ir varškė (12 proc.), ledai (4,7 proc.). Pienas ir jo produktai įvežami išimtinai iš ES šalių. Nors įvežami nedideli pieno produktų kiekiai, tačiau atskiruose segmentuose jie sudaro nemažą lyginamąjį svorį vidaus rinkos pardavimuose. Pavyzdžiui, 2007 metų I ketvirtį 31 proc. vidaus rinkoje parduoto jogurto buvo importuota. Pieno bei jo produktų importas ir artimiausioje ateityje turėtų didėti. Žaliavos stygius skatins pieno perdirbėjus įvežti žaliavinį pieną, o bendra ES rinka suteikia galimybių užsienio pieno įmonėms be kliūčių plėsti pardavimus.

Teisinė aplinka. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 20 d. įsakymu Nr. 3D-182 papildytos, patikslintos ar iš dalies pakeistos „Pieno gamybos kvotų sistemos administravimo taisyklių“, patvirtintų 2003 m. lapkričio 20 d. įsakymu Nr. 3D-495, nuostatos beveik visuose skyriuose.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-193 papildytos „Pieno supirkimo taisyklės“, patvirtintos 2001 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. 146. Papildytas 3 priedas, reglamentuojantis pieno supirkimą imant mėginius iš kiekvienos pieno siuntos. Papildomas straipsnis numato pieno mėginių pristatymo į laboratoriją išlaidų tarp pieno gamintojų paskirstymą.

Žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 11 d. įsakymu Nr. 3D-229 patvirtintos naujos „Pieniųjų gyvulių produktyvumo kontrolės organizavimo taisyklės“. Jose nenumatytas pieninių gyvulių produktyvumo kontrolės organizavimas B metodu, taip pat papildytos ir iš dalies pakeistos kai kurios kitos nuostatos.

Apmokėjimas už pieno mėginių tyrimą. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. 3D-225 patvirtintos naujos valstybinės įmonės „Pieno tyrimai“ atliekamo pieno mėginių tyrimo kainos, įsigaliojusios nuo 2007 m. birželio 1 d. Tuo pat metu įsigaliojo ir žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 23 d. įsakymas Nr. 3D-245, kuriuo patvirtintas pieno tyrimų periodiškumas bei apmokėjimo už juos padalijimas tarp pieno pardavėjų ir perdirbėjų. Taip pat paskirstyta privalomojo sudėtinio pieno riebalų, baltymų ir somatinių ląstelių tyrimo kaina tarp šių komponentų. Žemės ūkio ministro 2007 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. 3D-263 patvirtintos „Pieno gamybos kvotų administravimo reikmėms atliekamų pieno riebumo tyrimų finansavimo taisyklės“.

Prekyba pieno gamybos kvotomis. Apklausus pieno gamintojus paaiškėjo, kad ketinančiųjų pirmajame aukcione parduoti kvotas gali būti net 2600. Pagal Žemės ūkio ministro 2006 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 3D-490 patvirtintas pieno gamybos kvotų aukciono organizavimo ir jo darbų finansavimo taisyklės tokiam pieno gamybos kvotų pardavimui prireiktų apie 16 darbo dienų. Įvertinus šias aplinkybes, nuspręsta kvotas pardavinėti elektroniniame aukcione. Šiuos aukciono organizavimo pakeitimus apibrėžia Žemės ūkio ministro 2007 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 3D-277 patvirtinti aukciono organizavimo taisyklių pakeitimai.

MĖSA / MEAT

2007 metų pradžia Lietuvos gyvulių auginimojams nebuvo palanki dėl sumažėjusių supirkimo kainų, kurių pokyčio tendencijos vienodos visoje ES. Nepaisant to, gyvulių supirkimo tempai nelėtėjo – galvijų supirkta daugiau nei pernai.

2006 metais beveik du kartus išaugęs gyvulių eksportas pirmą kartą nulėmė teigiamą mėsos ir gyvulių užsienio prekybos balansą. Teigiamas jis ir 2007 metų I ketvirtyje. Eksportas viršijo importą 17 proc. Palyginti su 2006 metų I ketvirčiu, 2007 metų I ketvirtyje mėsos ir gyvulių eksportas vertine išraiška išaugo net 62 proc. Net 2,3 karto padidėjo gyvulių eksportas – veršelių į ES šalis bei kiaulių į Rusiją.

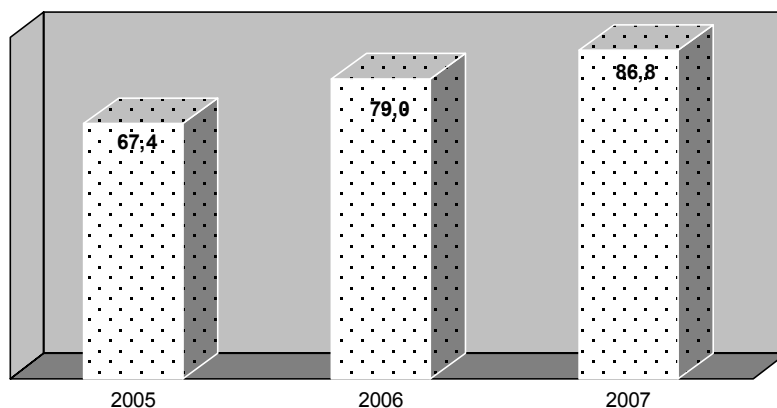
Per 2006 metų sausio-balandžio mėnesius supirkta 86,8 tūkst. t gyvulių ir paukščių (1 pav.), 14 proc. daugiau galvijų, 8 proc. – paukščių, 7 proc. – kiaulių, bet 42 proc. mažiau avių ir ožkų nei per tą patį 2005 metų laikotarpį.

JAUTIENA

Vidaus rinka. Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro (ŽŪIKVC) duomenimis, Lietuvoje 2007 m. birželio 1 d. 154,7 tūkst. ūkių buvo auginama 859 tūkst. galvijų, iš jų karvių – 414,8 tūkst. Per metus galvijų banda sumažėjo 6 proc., tačiau galvijų supirkimai 2007 metų sausio-balandžio mėnesiais išaugo (2 pav.).

Supirkta daugiau visų rūšių galvijų, išskyrus veršelius (1 lentelė). Palyginti su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, daugiausia padidėjo telyčių ir karvių supirkimas.

Tarp supirktų galvijų daugiausia yra bulių (41 proc.) ir karvių (38 proc.). Galvijų skerdenų kokybė išlieka žemo lygio. Per 2007 metų sausio-vasario mėnesius tik 5,6 proc. skerdenų buvo E, U ir R raumeningumo klasių, o žemiausios P raumeningumo klasės supirkta 51 proc.

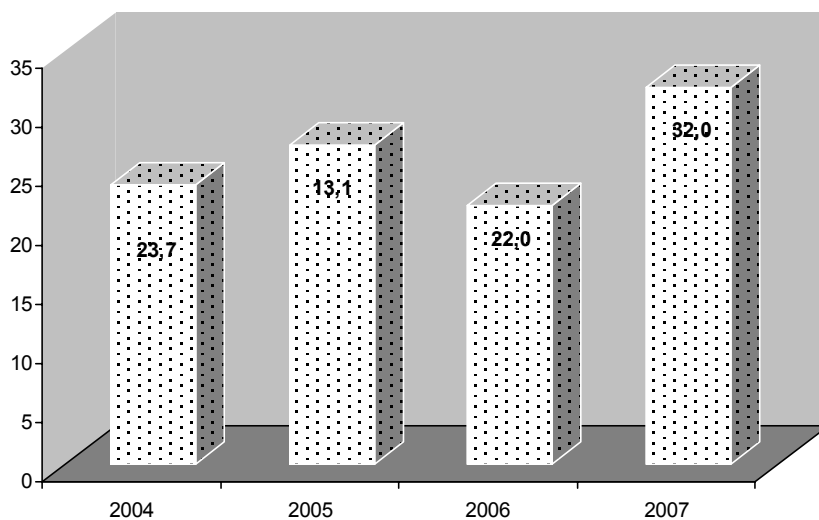

**1 pav. Gyvulių ir paukščių supirkimas (gyvuoju svoriu)
2005–2007 metų sausio-balandžio mėnesiais, tūkst. t**

Figure 1. Purchase of livestock and poultry (live weight) in January-April 2005–2007, thou. t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 pav. Galvijų supirkimas (gyvuoju svoriu) 2004–2007 metų sausio-balandžio mėnesiais, tūkst. t
Figure 2. Purchase of cattle (live weight) in January-April 2004–2007, thou. t

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

1 lentelė / Table 1

Galvijų supirkimas 2006 ir 2007 metų sausio-balandžio mėnesiais
Purchase of cattle in January-April 2006 and 2007

Galvijų grupės Group of cattle	2006		2007		Pokyčiai, proc. Changes, %	
	vnt. / heads	t	vnt. / heads	t	vnt. / heads	t
Galvijai, iš viso Cattle, total	47754	10661	64566	15473	135	145
Veršeliai < 1 metų Calves < 1 year	2674	116	1891	76	71	66
Telyčios > 1 metų Heifers > 1 year	8370	1740	13991	3208	167	184
Buliai (1–2 metų) Bulls (1–2 years)	20378	4932	21134	5505	104	112
Kiti buliai / Other bulls	2006	543	2836	821	141	151
Karvės / Cows	14326	3330	24794	5863	173	176

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje ir ES šalyse 2007 metų 22-ąją savaitę
Cattle purchase prices in Lithuania and EU countries in the 22th week of 2007

Galvijų rūšys <i>Kind of cattle</i>	Kaina, Lt/100 kg / Price, Lt/100 kg			Lietuva, palyginti su ES/Lenkija, proc. <i>Lithuania compared to EU/Poland, %</i>
	Lietuvoje <i>Lithuania</i>	ES / EU	Lenkijoje <i>Poland</i>	
Jauni buliai (vidutiniškai) <i>Young bulls (average)</i>	664,0	1027,6	783,4	65/85
Jauni buliai (O2) <i>Young bulls</i>	663,3	899,1	776,9	74/85
Karvės (vidutiniškai) <i>Cows (average)</i>	530,4	757,9	638,1	70/83
Karvės (P2) / <i>Cows</i>	522,8	616,7	551,8	85/95
Telyčios (vidutiniškai) <i>Heifers (average)</i>	610,1	1059,7	688,8	58/89
Telyčios (O3) / <i>Heifers</i>	619,4	859,7	684,7	72/91

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje dar gerokai atsilieka nuo ES šalių vidutinių kainų (2 lentelė).

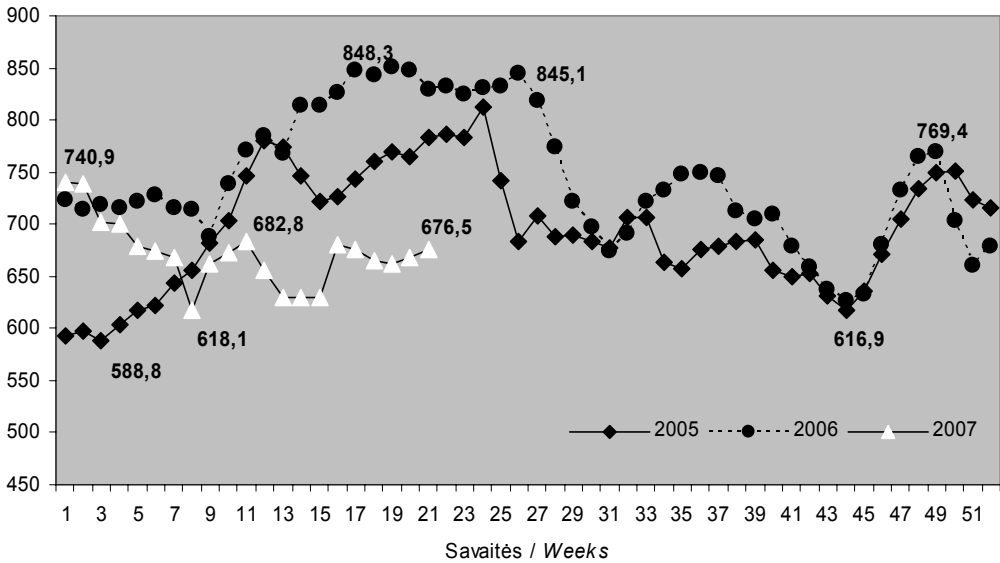
Galvijų supirkimo kainos 2007 metų birželio pradžioje Lietuvoje buvo 30–40 proc. mažesnės nei vidutiniškai ES ir 5-15 proc. mažesnės nei Lenkijoje. Lietuvoje ypač žema telyčių supirkimo kaina.

Jaunų bulių supirkimo kainų pokyčio tendencijos Lietuvoje 2007 metų sausio-gegužės mėnesiais buvo panašios kaip ES: nuo metų pradžios iki gegužės pabaigos palaiapsniui mažėjo.

Per šių metų pirmus keturis mėnesius bulių supirkta 4 proc. daugiau, tačiau dėl didesnio jų vidutinio svorio skerdenų gauta 12 proc. daugiau. Jaunų bulių vidutinė penkių mėnesių supirkimo kaina (672 Lt/100 kg) buvo 13 proc. mažesnė negu per atitinkamą 2006-ųjų laikotarpį (3 pav.). 2007 metų birželio pradžioje

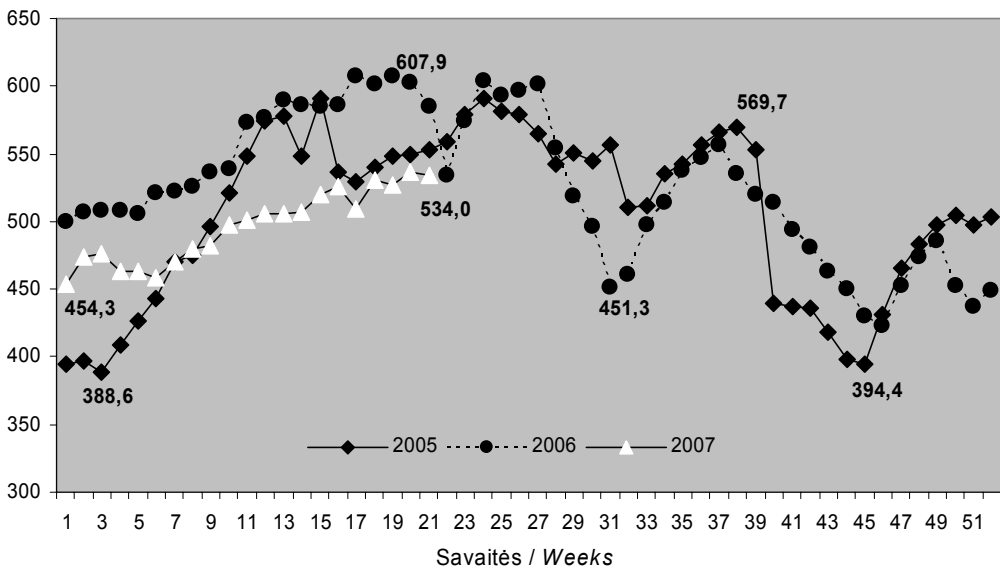
(22-ąją savaitę) didžiausios O2 klasės jaunų bulių supirkimo kainos buvo Graikijoje (1326 Lt/100 kg), Maltoje (1237 Lt/100 kg) ir Portugalijoje (1214 Lt/100 kg), mažiausios – Latvijoje (560 Lt/100 kg), Rumunijoje (658 Lt/100 kg) ir Lietuvoje (663 Lt/100 kg).

Per 2007 metų sausio-balandžio mėnesius karvių skerdimui supirkta net 1,7 karto daugiau negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Karvių vidutinė penkių mėnesių supirkimo kaina (496 Lt/100 kg) buvo 11 proc. mažesnė negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį (4 pav.). 2007 metų birželio pradžioje (22-ąją savaitę) didžiausios P2 klasės karvių supirkimo kainos buvo Prancūzijoje (746 Lt/100 kg), Liuksemburge (690 Lt/100 kg) ir Austrijoje (688 Lt/100 kg), mažiausios – Slovėnijoje (320 Lt/100 kg), Graikijoje (427 Lt/100 kg) ir Estijoje (po 454 Lt/100 kg).

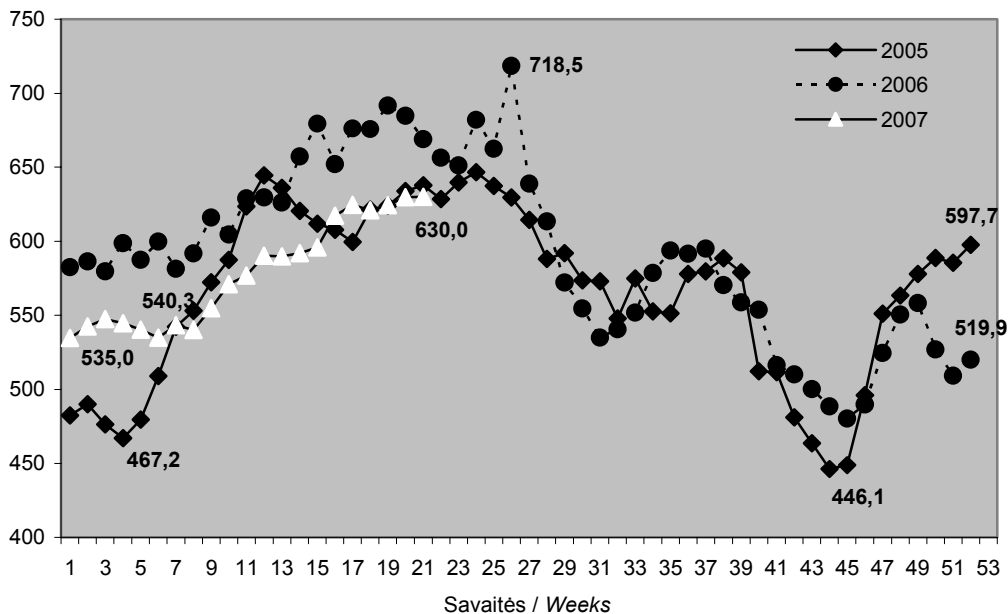
3 pav. Jaunų bulių skerdenų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg
 Figure 3. Purchase prices of young bull carcasses in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

4 pav. Karvių skerdenų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg
 Figure 4. Purchase prices of cow carcasses in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

5 pav. Telyčių skerdenų supirkimo kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg
Figure 5 Purchase prices of heifer carcasses in 2005–2007, Lt/100 kg

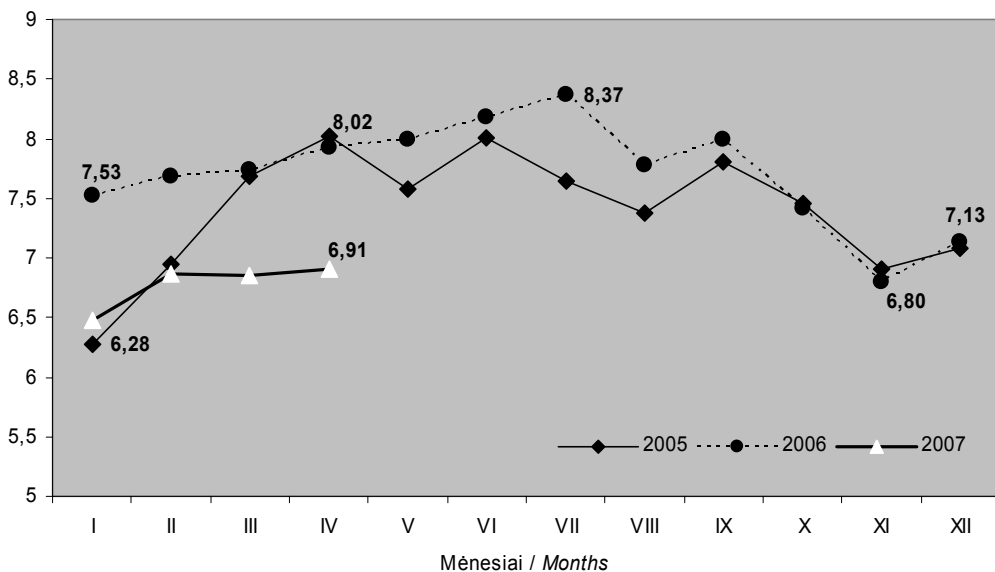
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Per 2007 metų sausio-balandžio mėnesius telyčių skerdimui supirkta net 1,7 karto daugiau negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį. Telyčių vidutinė penkių mėnesių supirkimo kaina (578 Lt/100 kg) buvo 8 proc. mažesnė negu per 2006-ųjų tą patį laikotarpį (5 pav.). 2007 metų birželio pradžioje (22-ąją savaitę) didžiausios O3 klasės telyčių supirkimo kainos buvo Graikijoje (1289 Lt/100 kg), Jungtinėje Karalystėje (976 Lt/100 kg) ir Prancūzijoje (956 Lt/100 kg), mažiausios – Latvijoje (501 Lt/100 kg), Rumunijoje (581 Lt/100 kg) ir Lietuvoje (619 Lt/100 kg).

Lietuvos mėsos perdirbimo pramonės įmonės per 2007 metų I ketvirtį pagamino 15,8 tūkst. t jautienos. Tai 44 proc. daugiau nei per atitinkamą 2006 metų laikotarpį. Vidutinė jautienos realizavimo kaina 2007 metų sausio-balandžio mėnesiais buvo 12 proc. mažesnė negu per 2006-ųjų atitinkamą laikotarpį (6 pav.).

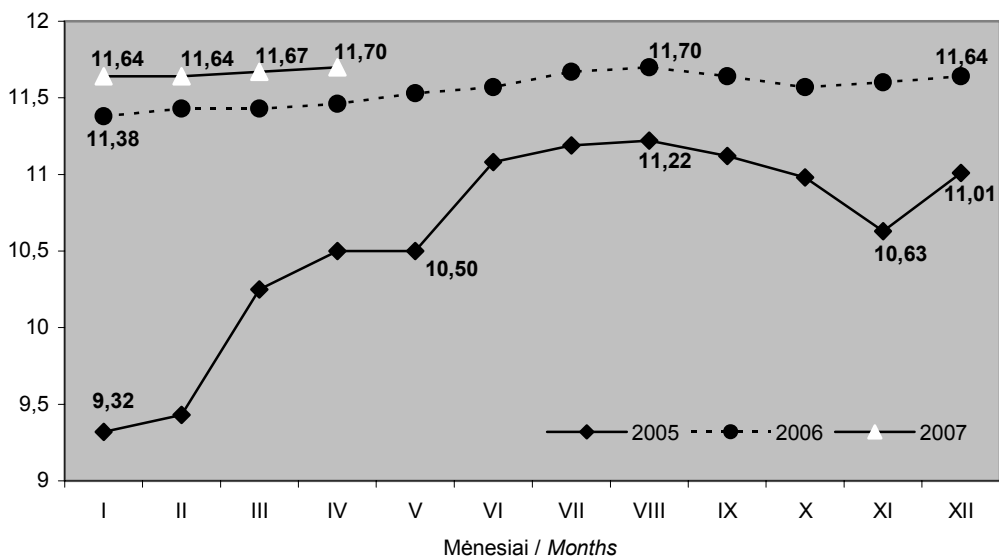
Mažmeninė I kategorijos jautienos su kaulu kaina Lietuvoje 2007 metų sausio-balandžio mėnesiais, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 2 proc. didesnė (7 pav.).

Jautienos mažmeninė kaina išlieka viena mažiausių. Palyginti su kitomis ES šalimis, ji buvo net iki 5 kartus mažesnė (8 pav.).

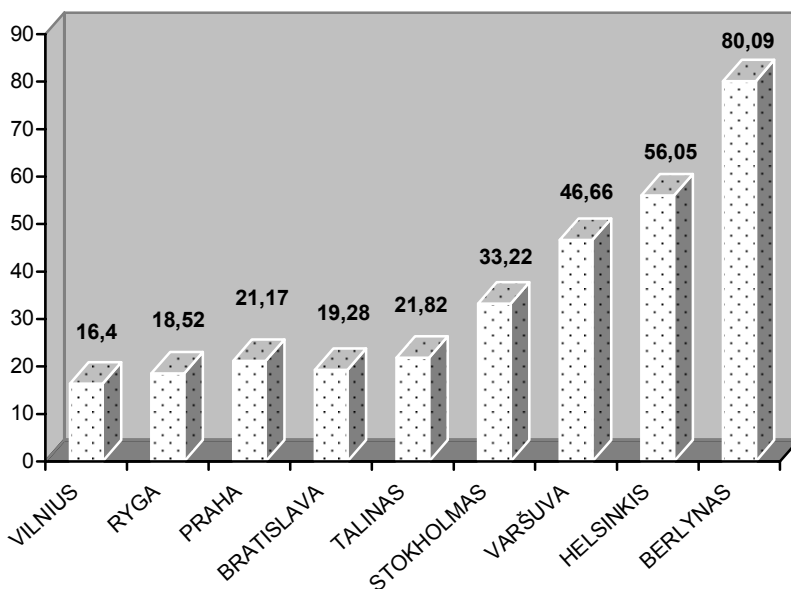
6 pav. Lietuvos gamintojų jautienos kainos dinamika 2005–2007 metais, Lt/kg
 Figure 6. Average producer prices of beef in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

7 pav. I kategorijos jautienos su kaulu mažmeninė kaina 2005–2007 metais, Lt/kg
 Figure 7. Retail prices of beef with bone (category I) in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

**8 pav. Jautienos nugarinės mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse
2007 metų birželio mėnesį, Lt/kg**

Figure 8. Retail prices of beef sirloin in selected EU capitals in June 2007, Lt/kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Užsienio prekyba. ŽŪIKVC duomenimis, per 2007 metų sausio-gegužės mėnesius eksportuota 62,6 tūkst. veršelių. Tai 48 proc. daugiau nei per 2006 metų atitinkamą laikotarpį. Beveik 80 proc. veršelių eksportuota į Ispaniją, Nyderlandus ir Izraelį.

Statistikos departamento duomenimis, 2007 metų I ketvirtyje išvežta 6,2 tūkst. t jautienos už 49,3 mln. Lt. Eksportuota 44 proc. daugiau nei 2006-ųjų I ketvirtyje. Daugiausia jautienos išvežta į Rusiją (32 proc.), Nyderlandus (18 proc.), Vokietiją (14 proc.) ir Italiją (13 proc.).

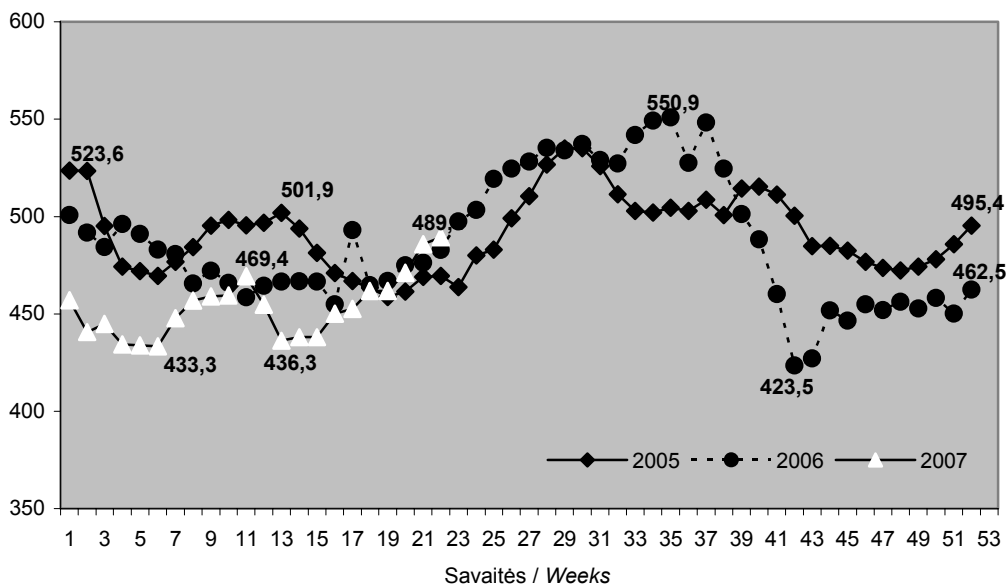
Už jautienos eksportą į trečiąsias šalis per 2007 metų sausio-balandžio mėnesius išmokėta 7,7 mln. Lt eksporto grąžinamųjų išmokų, tai 31 proc. mažiau nei per 2006 metų atitinkamą laikotarpį.

2007 metų I ketvirtyje net 2 kartus padidėjo jautienos importas, tačiau jo kiekiai buvo nedideli (865 t).

KIAULIENA

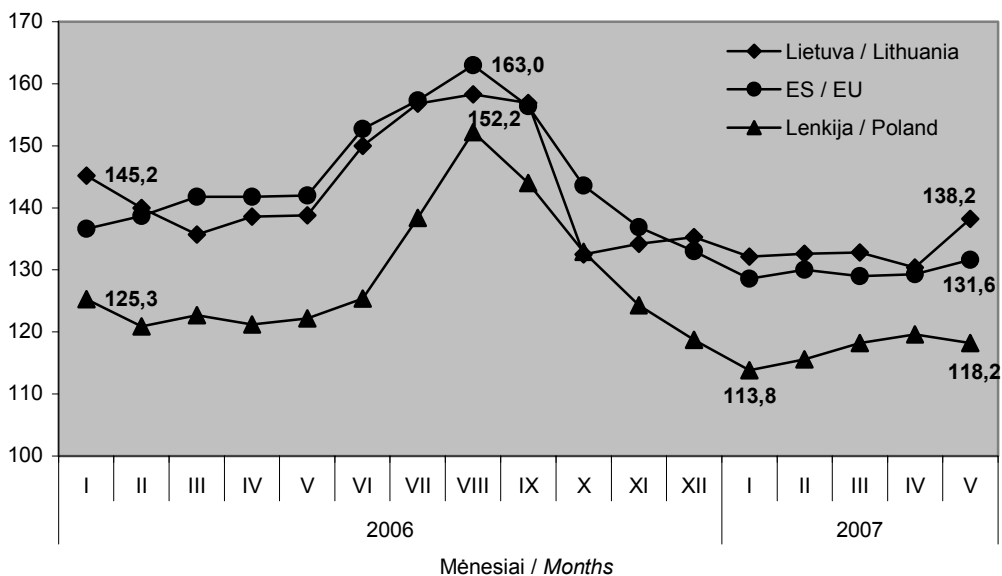
Vidaus rinka. Per 2007 metų sausio-balandžio mėnesius skerdyklos ir mėsos perdirbimo įmonės supirko 263,1 tūkst. kiaulių. Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, kiaulių (skerdenos svoriu) supirkta 25 proc. daugiau. Didėjo ne tik kiaulių supirkimas, bet ir kiaulienos importas. Kiaulienos produktų gamybai sunaudojama net 36 proc. importuotos kiaulienos.

2007 metų sausio-gegužės mėnesių vidutinė kiaulių supirkimo kaina (454 Lt/100 kg) buvo 5 proc. mažesnė nei per 2006-ųjų atitinkamą laikotarpį (9 pav.).

9 pav. Kiaulių supirkimo (skerdenos svoriu) kainos 2005–2007 metais, Lt/100 kg
Figure 9. Purchase prices of pork (carcass weight) in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

10 pav. Kiaulių supirkimo (skerdenos svoriu) kainos 2006 ir 2007 metais Lietuvoje, ES ir Lenkijoje, Lt/100 kg
Figure 10. Purchase prices of pork (carcass weight) in Lithuania, EU and Poland in 2006–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

2007 metų gegužės mėnesį Lietuvoje vidutinė E kategorijos kiaulienos supirkimo kaina buvo 477 Lt/100 kg, 5 proc. didesnė už ES vidurkį. Gegužį mažiausia kiaulių supirkimo kaina buvo Danijoje (397 Lt/100 kg), Lenkijoje (408 Lt/100 kg) ir Nyderlanduose (428 Lt/100 kg).

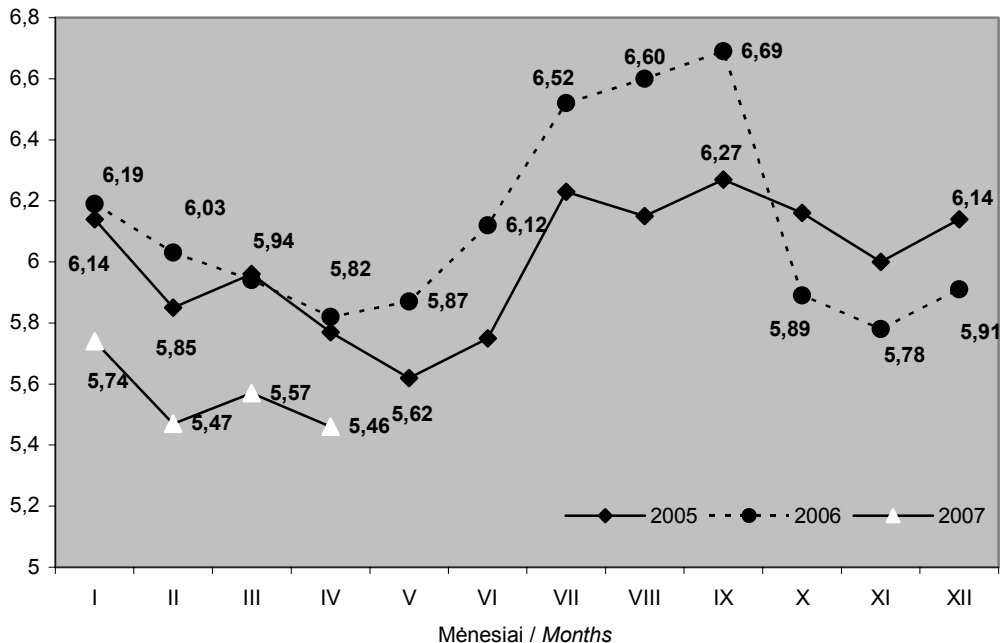
Lietuvos ir vidutinė ES kiaulienos supirkimo kaina bei jos kitimo tendencijos 2006 ir 2007 metais yra panašios (10 pav.), tačiau Lenkijos ir Lietuvos skiriasi apie 10-15 proc.

Per 2007 metų I ketvirtį mėsos įmonės ir cechai pagamino 23,1 tūkst. t kiaulienos. Tai

4 proc. daugiau nei 2006-ųjų I ketvirtyje. Beveik visa kiauliena realizuota šalies rinkoje. Vidutinė jos kaina 2007 metų sausio-balandžio mėnesiais buvo 7 proc. mažesnė negu per atitinkamą 2006-ųjų laikotarpį (11 pav.).

2007 metų sausio-balandžio mėnesiais vidutinė mažmeninė kiaulienos su kaulu kaina buvo 4 proc. didesnė negu 2006-ųjų atitinkamu laikotarpiu (12 pav.).

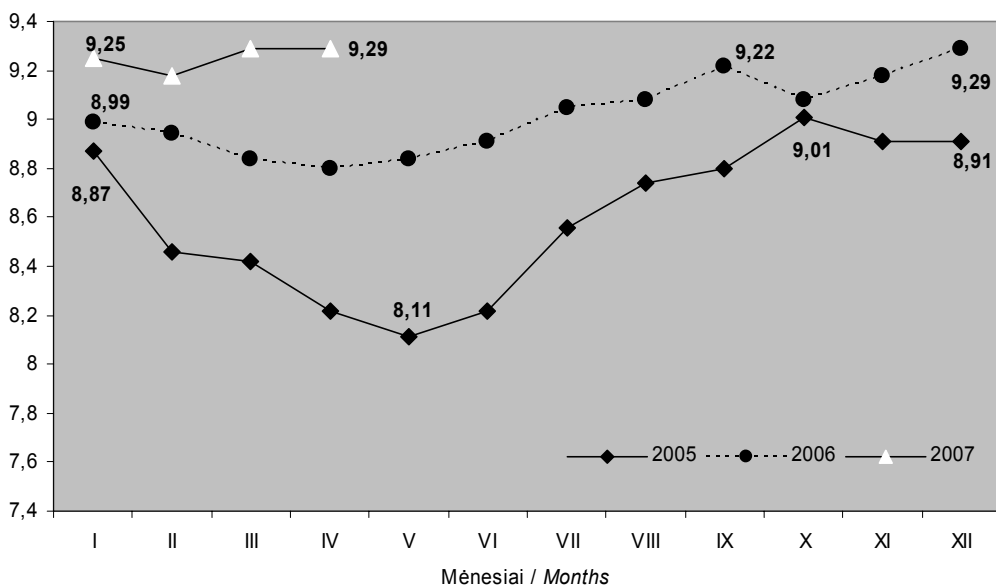
2007 metų birželio pradžioje kiaulienos mažmeninė kaina Lietuvoje, palyginti su kitomis ES šalimis, buvo viena mažiausių (13 pav.).

11 pav. Lietuvos gamintojų parduotos kiaulienos vidutinės kainos 2005–2007 metais, Lt/kg
Figure 11. Average producer prices of pork in Lithuania in 2005–2007, Lt/kg

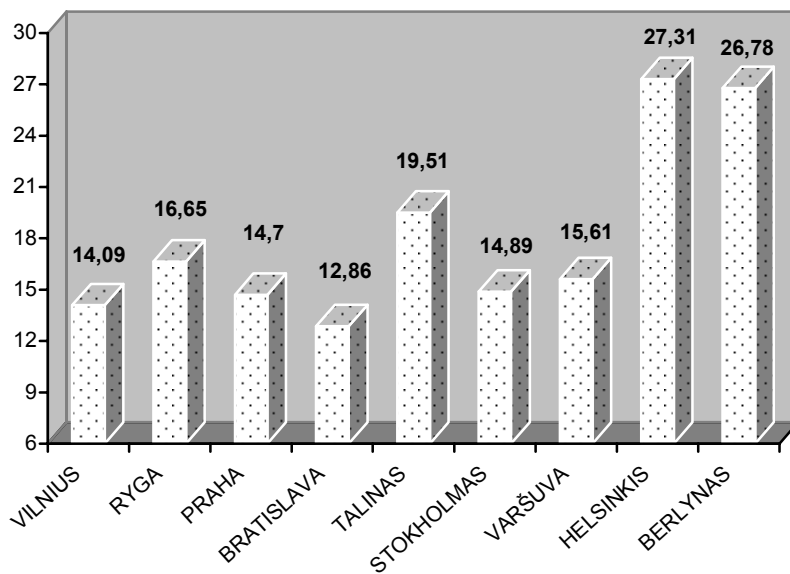
Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

12 pav. Kiaulienos su kaulu mažmeninė kaina 2005–2007 metais, Lt/kg
 Figure 12. Retail prices of pork with bone in 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

13 pav. Kiaulienos nugarinės mažmeninė kaina kai kurių ES šalių sostinėse 2007 metų birželio mėnesį, Lt/kg
 Figure 13. Retail prices of pork loin in selected EU capitals in June 2007, Lt/kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Užsienio prekyba. Kiaulienos importas į šalį didėja. Per 2007 metų I ketvirtį įvežta 8,5 tūkst. t kiaulienos, arba 29 proc. daugiau nei per 2006-ųjų I ketvirtį. Importuota už 42,8 mln. Lt. Eksportuota labai mažai – 1,0 tūkst. t kiaulienos, tačiau net 7 kartus padidėjo gyvų kiaulių eksportas - eksportuota už 21,1 mln. Lt.

Daugiausia kiaulienos įvežta iš Lenkijos (67 proc.), Estijos (12 proc.) ir Vokietijos (8 proc.). Pigiausia kiauliena importuota iš Nyderlandų (3,70 Lt/ kg) ir Švedijos (4,05 Lt/kg). Daugiau kaip pusė (15,0 mln. Lt) kiaulienos ir kiaulių buvo išvežta į Rusiją, 15 proc. – į Lenkiją.

PAUKŠTIENA

Vidaus rinka. Didėjant paukštienos paklausai, mūsų šalyje kasmet auginama vis daugiau paukščių. 2007 metais, palyginti su 2005-aisiais, jų skaičius išaugo 12,1 proc. (3 lentelė). Plečiasi vištų, kalakutų ir netradicinių paukščių auginimas, tačiau žąsų ir ančių mažėja. Daugiausia Lietuvoje auginama vištų: 2007 metų pradžioje jos sudarė apie 98 proc. visų naminių paukščių.

Paukštienos gamybos apimtys Lietuvoje taip pat sparčiai auga. 2007 metų sausio–balandžio mėnesiais supirkta ir paskersta 11,7 mln. paukš-

čių, kurių gyvasis svoris sudarė 27,3 tūkst. t (14 pav.). Didžiąją dalį paskerstų paukščių (beveik 91 proc.) sudarė viščiukai broileriai. Šiomet per tą patį laikotarpį paukščių supirkta ir paskersta 10,7 proc. daugiau nei prieš metus, o skerdenos gauta 6,6 proc. daugiau. Tačiau vidutinis skerdenos svoris, palyginti su gyvuoju svoriu, sumažėjo 1,1 proc., o palyginti su 2005-aisiais – daugiau nei 2 proc.

Paukštienos (skerdenos svoriu) kainos Lietuvoje mažėja. 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, sumažėjo 6,1 proc. Labiausiai per minėtą laikotarpį krito vištų dedeklių skerdenų supirkimo kaina (4 lentelė).

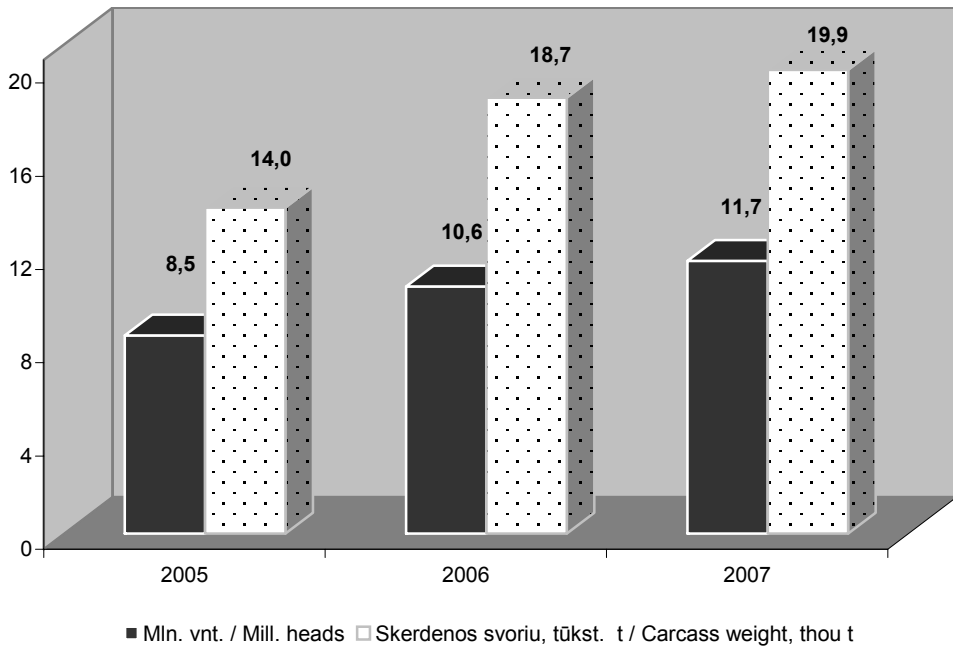
Priešingai supirkimo kainai, vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina mūsų šalyje nuolat kyla, o tam įtakos turi ES kainų tendencijos. Šių metų gegužės mėnesį ji buvo pati didžiausia per pastarųjų trejų metų laikotarpį (15 pav.). 2007-ųjų sausio–gegužės mėnesiais vištų skerdenų kaina vidutiniškai 10 proc. viršijo 2006-ųjų lygį ir 9,5 proc. – 2005-ųjų. Lyginant kelis pastaruosius metus, šiomet vištų skerdenų vidutinės pardavimo kainos pokyčio tendencija panašės į 2005-ųjų situaciją. Jei paukštienos sektoriaus neištiks koks nors netikėtumas, jau 2007 metų III ketvirtį vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina gali rekordiškai šoktelėti.

3 lentelė / Table 3

Paukščių skaičius Lietuvoje 2005–2007 m. sausio 1 d., tūkst.
Number of poultry in Lithuania as of 1 January 2005–2007, thou.

Paukščiai / Poultry	2005	2006	2007
Vištos / Chickens	8227,8	9201,3	9233,8
Žąsų / Geese	47,9	51,5	44,2
Antys / Ducks	45,5	41,0	35,8
Kalakutai / Turkeys	93,4	103,0	116,5
Kiti paukščiai / Others poultry	1,2	3,9	9,6
Iš viso / Total	8419,4	9397,1	9439,9

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

14 pav. Paukščių supirkimas Lietuvoje 2005–2007 metų sausio–balandžio mėnesiais
Figure 14. Purchase of poultry in Lithuania in January–April 2005–2007

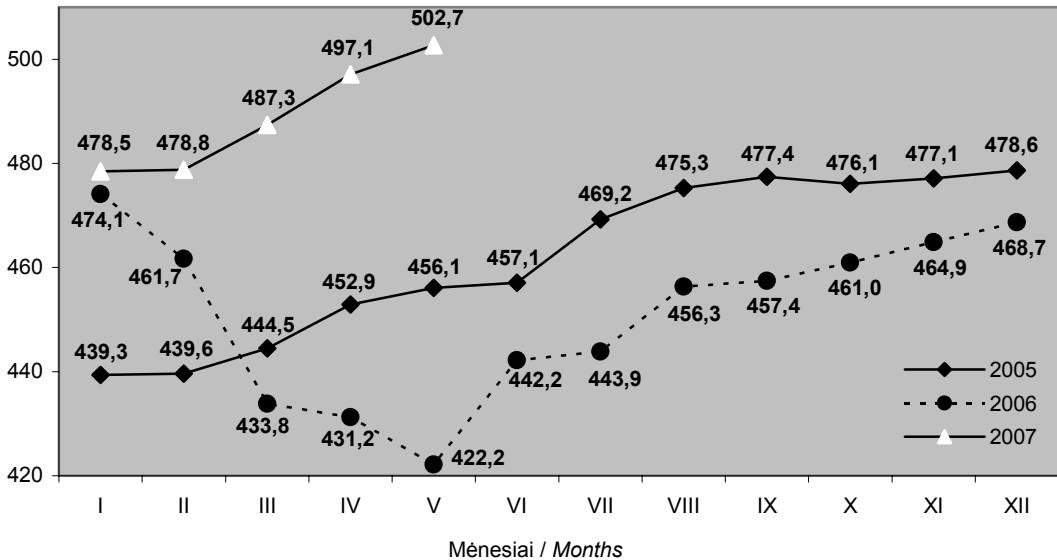
Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

4 lentelė / Table 4

Paukštienos (skerdenos svoriu) supirkimo kaina Lietuvoje 2005 ir 2006 metais, Lt/t
Purchase prices of poultry meat (carcass weight) in Lithuania in 2005 and 2006, Lt/t

Paukščiai / Poultry	2005	2006	Pokytis, proc. Change, %
Viščiukai broileriai / Broiler chickens	3787	3600	95,1
Vištos dedeklės / Laying hens	2237	1118	50,0
Kalakutai / Turkeys	5120	5079	99,2
Kiti / Other	3972	4395	110,6
Iš viso / Total	3779	3548	93,9

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

15 pav. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/100 kg
 Figure 15. Average sale-price of chicken carcasses in Lithuania in 2005–2007, Lt/100 kg

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, augo visoje ES, išskyrus Slovėniją ir Švediją, kur minėta kaina sumažėjo atitinkamai 0,6 proc. (3,75 Lt/100 kg) ir 1,5 proc. (8,64 Lt/100 kg) (5 lentelė). Didžiausias kainos šuolis per nagrinėjamą laikotarpį įvyko šalyse, kur vištiena prieš metus buvo parduodama kone pigiausiai – Italijoje (62,1 proc., arba 244,80 Lt/100 kg) ir Portugalijoje (41,8 proc., arba 163,57 Lt/100 kg).

Šiomet sausio–gegužės mėnesiais vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina mažiausia buvo naujoje ES šalyje narėje Bulgarijoje – beveik 26 proc. mažesnė už ES vidurkį. Taip pat nedidelės kainos buvo Lenkijoje ir Čekijoje – už ES vidurkį buvo mažesnės atitinkamai

23,1 ir 17,4 proc. Brangiausiai vištų skerdenos per minėtą laikotarpį buvo parduodamos Kipre. Jų kaina beveik 22,7 proc. viršijo ES vidurkį.

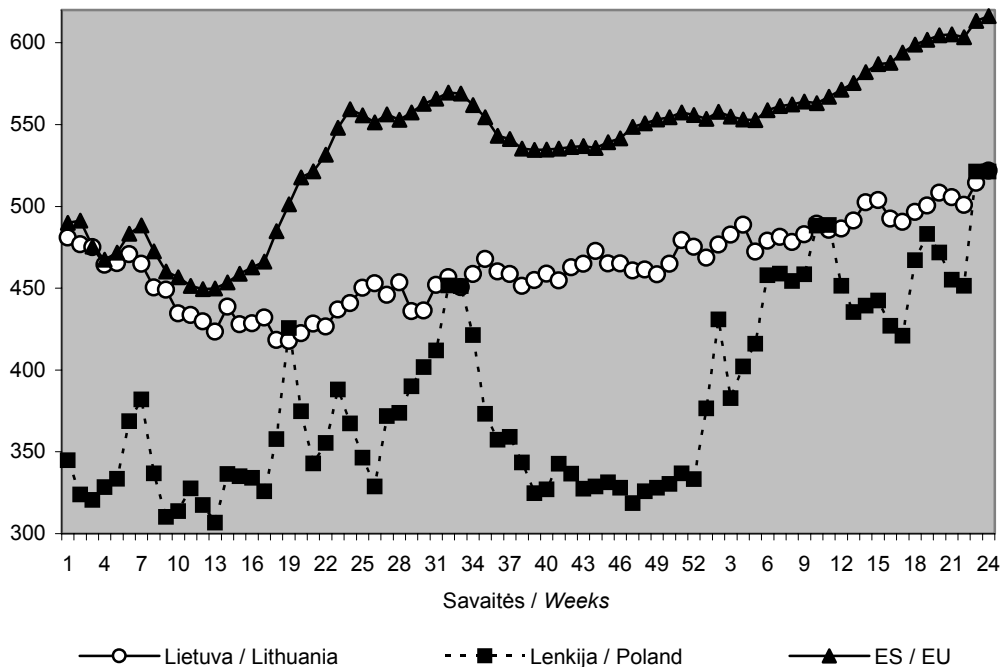
Lietuviškų vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais buvo gana konkurencinga. Vištiena buvo parduodama daugiau nei 15,2 proc. mažesne kaina nei vidutiniškai ES.

Pagal vištų skerdenų vidutinę pardavimo kainą pagrindiniai Lietuvos konkurentai buvo Bulgarija, Lenkija ir Čekija, tačiau didžiausią konkurenciją sudaro Lenkija, kuri į Lietuvą importuoja daugiausia paukštienos (31 proc.). Nors kaimyninės šalies vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina ir artėja prie Lietuvos kainos, tačiau ji išlieka mažesnė ir labai nepastovi (16 pav.). o į Lietuvą vištiena įvežama už dar mažesnę vidutinę kainą – 396,91 Lt/100 kg.

Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina
2006 ir 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais ES šalyse, Lt/100 kg
Average sale-price of chicken carcasses in EU countries in January–May 2006 and 2007, Lt/100 kg

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Bulgarija / Bulgaria		427,33	
Lenkija / Poland	340,70	443,52	130,2
Čekija / Czech Republic	448,34	476,47	106,3
Lietuva / Lithuania	444,59	488,90	110,0
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	443,57	493,54	111,3
Nyderlandai / Netherlands	482,65	550,72	114,1
Belgija / Belgium	441,45	552,25	125,1
Portugalija / Portugal	391,07	554,64	141,8
Danija / Denmark	542,98	557,96	102,8
Latvija / Latvia	469,87	564,17	120,1
Rumunija / Romania		567,35	
Malta / Malta	571,33	578,05	101,2
Slovakija / Slovakia	510,19	580,48	113,8
Švedija / Sweden	591,33	582,69	98,5
Estija / Estonia	509,86	588,07	115,3
Airija / Ireland	583,32	588,88	101,0
Slovėnija / Slovenia	598,66	594,91	99,4
Vengrija / Hungary	486,08	595,89	122,6
Ispanija / Spain	517,75	609,34	117,7
Austrija / Austria	620,96	634,04	102,1
Italija / Italy	394,16	638,96	162,1
Graikija / Greece	537,81	649,42	120,8
Prancūzija / France	515,47	652,56	126,6
Suomija / Finland	665,94	669,24	100,5
Vokietija / Germany	591,04	700,60	118,5
Kipras / Cyprus	606,40	707,98	116,8
ES / EU	485,37	577,07	118,9

Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

16 pav. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina 2006 ir 2007 metais, Lt/100 kg
 Figure 16. Average sale-price of chicken carcasses in 2006 and 2007, Lt/100 kg

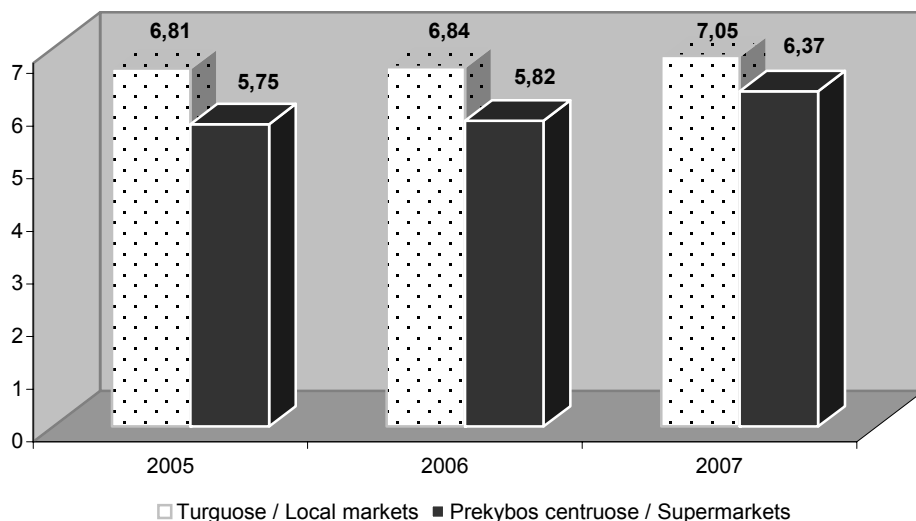
Šaltinis: Europos Komisijos duomenys.

Lietuvoje kyla ne tik didmeninė, bet ir mažmeninė vištienos kaina. Prekybos centruose mažmeninė išdarinėtų vištų kaina per 2007-ųjų pirmuosius penkis mėnesius 9,5 proc. viršijo 2006 metų to paties laikotarpio lygį. Šiomet sausio–gegužės mėnesiais vištienos kaina Lietuvos turguose buvo vidutiniškai 3 proc. didesnė nei pernai tuo pačiu metu (17 pav.), o palyginti su prekybos centrais – 10,7 proc. didesnė. Palyginti su 2006 ir 2005 metais, 2007-aisiais minėtas kainų skirtumas turguose ir prekybos centruose atitinkamai sumažėjo 6,8 ir 7,7 procentinio punkto.

Baltijos šalyse mažiausia mažmeninė išdarinėtų vištų kaina 2007 metų sausio–balandžio

mėnesiais buvo Lietuvoje, Estijoje – didžiausia (6 lentelė). Mūsų šalyje vištienos kaina per šį laikotarpį buvo 19,5 proc. mažesnė nei Latvijoje ir 24,9 proc. – nei Estijoje. Tačiau pastarojoje šalyje per tiriamą laikotarpį, lyginant su 2006-ųjų tuo pačiu metu, išdarinėtos vištos pabrango mažiausiai.

Atskirų paukštienos dalių mažmeninė kaina skiriasi. Brangiausiai Lietuvoje kainuoja paukščių krūtinėlės, pigiausiai – sparneliai (7 lentelė). Kalakutų krūtinėlės 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais kainavo vidutiniškai 46 proc. daugiau nei vištų krūtinėlės.

17 pav. Mažmeninė vištienos kaina Lietuvos prekybos centruose ir turguose 2005–2007 metų sausio–gegužės mėnesiais, Lt/kg

Figure 17. Retail prices of chicken meat in supermarkets and local markets in Lithuania in January–May 2005–2007, Lt/kg

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

6 lentelė / Table 6

Mažmeninė vištienos kaina Baltijos šalyse 2006 ir 2007 metų sausio–balandžio mėnesiais, Lt/kg
Retail prices of chicken meat in the Baltic States in January–April 2006 and 2007, Lt/kg

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Lietuva / Lithuania	5,72	6,47	113,0
Latvija / Latvia	6,87	8,04	117,0
Estija / Estonia	8,07	8,61	106,6

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

7 lentelė / Table 7

Kai kurių vištos dalių mažmeninė kaina Lietuvoje 2006 ir 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais, Lt/kg

Retail prices of selected chicken parts in Lithuania in January–May 2006 and 2007, Lt/kg

Vištos dalys / Chicken parts	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Šlaunelės / Thighs	6,55	6,99	106,8
Blauzdelės / Drumsticks	6,88	7,33	106,5
Krūtinėlės / Breasts	11,16	11,67	104,5
Sparneliai / Wings	5,24	6,00	114,5

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Užsienio rinka. 2007 metų I ketvirtį paukštienos importas daugiau nei 2,2 karto viršijo eksportą (18 pav.) ir sudarė 44,2 proc. Lietuvoje pagamintos paukštienos. Per 2007 metų I ketvirtį importuota 31,9 proc. daugiau paukštienos nei 2006-aisiais ir net 2,8 karto daugiau nei 2003-aisiais. Tokias tendencijas lemia prastas mūsų šalies apsirūpinimas šia mėsa (75 proc.). Per 2007 metų tiriamą laikotarpį į Lietuvą paukštienos buvo įvežta už 75,8 proc. didesnę sumą nei 2006-aisiais, importo apimtys eksportą viršijo tik 23,8 proc.

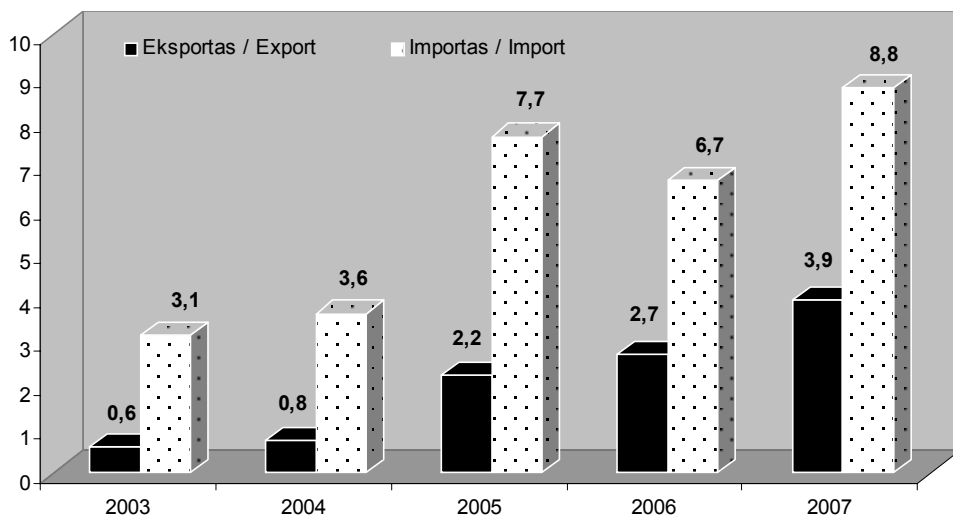
Lietuviškos paukštienos eksportas taip pat sparčiai augo. Per 2007 metų sausio–kovo mėnesius iš mūsų šalies buvo išvežta 46,3 proc. daugiau paukščių mėsos ir už 36,2 proc. didesnę sumą nei 2006-aisiais.

Per 2007 metų I ketvirtį daugiausia paukščių mėsos Lietuva išvežė į nuolatines savo paukštienos rinkas – Latviją (1,6 tūkst. t), Estiją (0,7 tūkst. t) ir Nyderlandus (0,5 tūkst. t)

(19 pav.). Kita šios mėsos dalis eksportuota į 12-a ES šalių bei Rusiją, Kiniją ir Gana.

Didžiąją dalį paukštienos 2007 metų sausio–kovo mėnesiais, kaip ir anksčiau, Lietuva įsivežė iš Lenkijos (2,7 tūkst. t), Danijos (2,4 tūkst. t) ir Nyderlandų (1,6 tūkst. t) (20 pav.). Likusi paukštienos dalis buvo įsivežta iš kitų 11-os ES šalių. Galima numatyti, kad ir artimiausioje ateityje Lietuva paukščių mėsą įsiveš tik iš ES šalių, nes jose dėl paukščių gripo sustiprinta paukščių įvežimo kontrolė, o importas iš trečiųjų šalių draudžiamas.

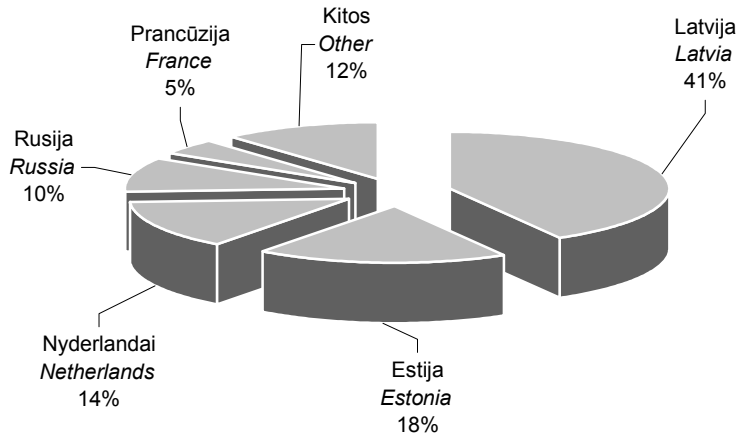
Prognozės. Vištų skerdenų vidutinė pardavimo kaina kyla jau nuo 2006 metų gegužės. Todėl, atsižvelgiant į kelių pastarųjų metų tendencijas, 2007-ųjų rudenį prognozuojama rekordiškai aukšta šios mėsos pardavimo kaina, galinti viršyti net 520 Lt/100 kg. O dėl nepakankamo apsirūpinimo paukštiena 2007 metais Lietuvos užsienio prekybos balansas ir toliau turėtų išlikti neigiamas.

18 pav. Lietuvos užsienio prekyba paukštiena 2003–2007 metų I ketvirtį, tūkst. t
Figure 18. Lithuanian foreign trade in poultry meat in the 1st quarter 2003–2007, thou t

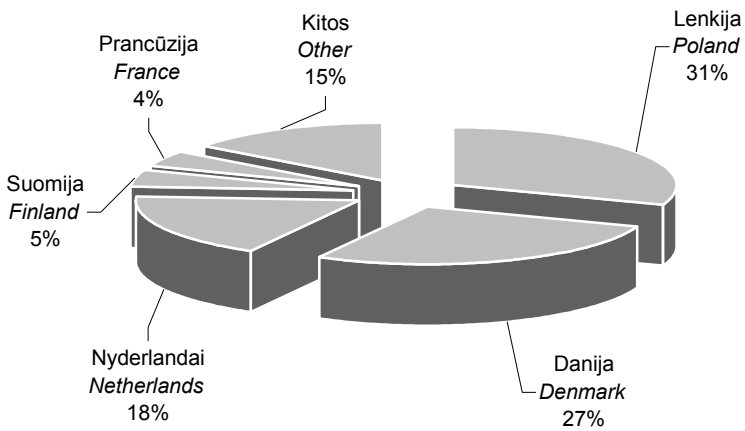
Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

19 pav. Paukštienos eksporto struktūra 2007 metų I ketvirtį
 Figure 19. Structure of poultry meat exports in the 1st quarter 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

20 pav. Paukštienos importo struktūra 2007 metų I ketvirtį
 Figure 20. Structure of poultry meat imports in the 1st quarter 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

KIAUŠINIAI / EGGS

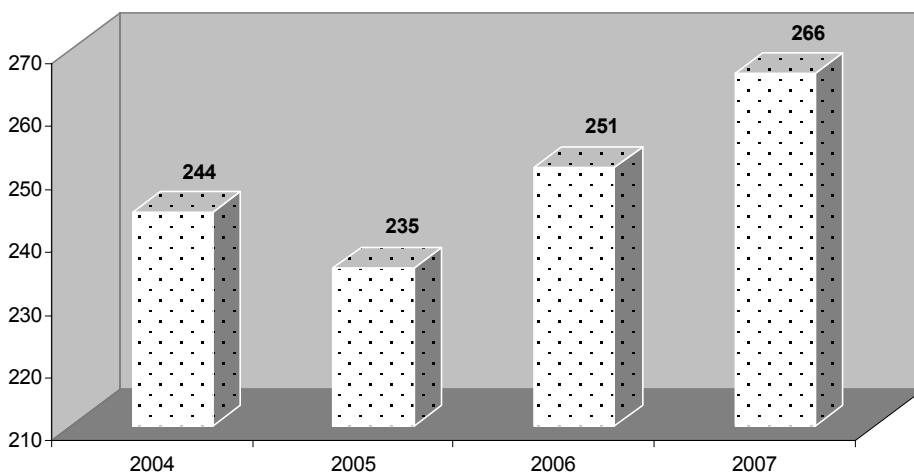
Pastaraisiais metais Lietuvoje didėja laikomų vištų dedeklių skaičius. 2007 metų pradžioje jų užregistruota 0,2 proc. daugiau nei prieš metus ir beveik 4 proc. daugiau nei 2005-ųjų pradžioje. Dėl to didėja ir kiaušinių surinkimo apimtys bei šalies apsirūpinimas šiais produktais.

Vidaus rinka. 2007 metų I ketvirtį Lietuvoje surinkta daugiau kiaušinių nei bet kuriais kitais metais per tą patį laikotarpį. Palyginti su 2006-aisiais, apimtys išaugo 6 proc., o su 2005-aisiais – 13,2 proc. (1 pav.).

Tačiau superkamų kiaušinių kiekiai, priešingai surenkamiems, mažėjo. Palyginti su 2006 ir 2005 metais, 2007-ųjų sausio–balandžio mėnesiais vidutiniškai jų supirkta atitinkamai 8,6 ir 2,5 proc. mažiau (2 pav.). Kiaušinių paklausa buvo smarkiai šoktelėjusi tik prieš Velykas. Remiantis ankstesnių metų tendencijomis, superkamų kiaušinių kiekiai ateinančiais mėne-

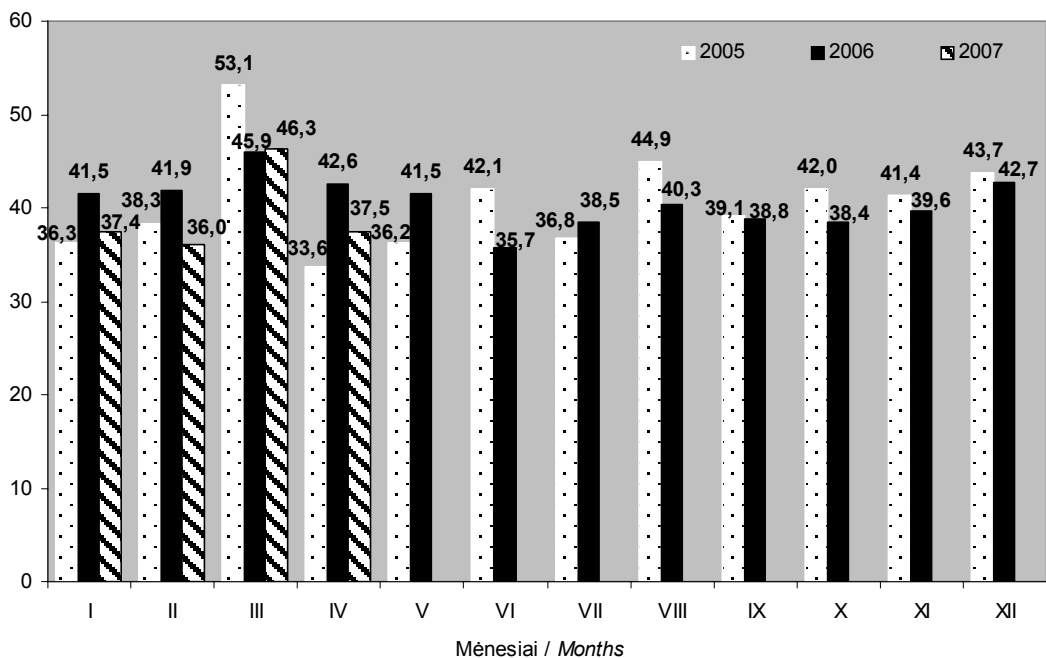
siais turėtų būti mažesni. Per 2007 metų I ketvirtį Lietuvoje supirkta tik 15 proc. surinktų kiaušinių.

Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių vidutinė didmeninė kaina 2007-aisiais, palyginti su praėjusiais metais, yra pati didžiausia. Šiomet ji per sausio–gegužės mėnesius buvo 13,2 proc. didesnė nei 2006-aisiais tuo pačiu metu ir beveik 21,3 proc. viršijo 2005 metų pirmųjų keturių mėnesių vidurkį (3 pav.). L grupės kiaušiniai 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, buvo pabrangę 16,5 proc., M grupės – 11,8 proc. Per šių metų pirmuosius penkis mėnesius L grupės kiaušiniai kainavo vidutiniškai 5 proc. brangiau nei M grupės. Prognozuojama, kad kiaušinių kaina artimiausiais mėnesiais mažės, tačiau, atsižvelgus į kainų lygį tarptautinėse rinkose, numatoma, kad ji ir toliau viršys praėjusių metų lygį.

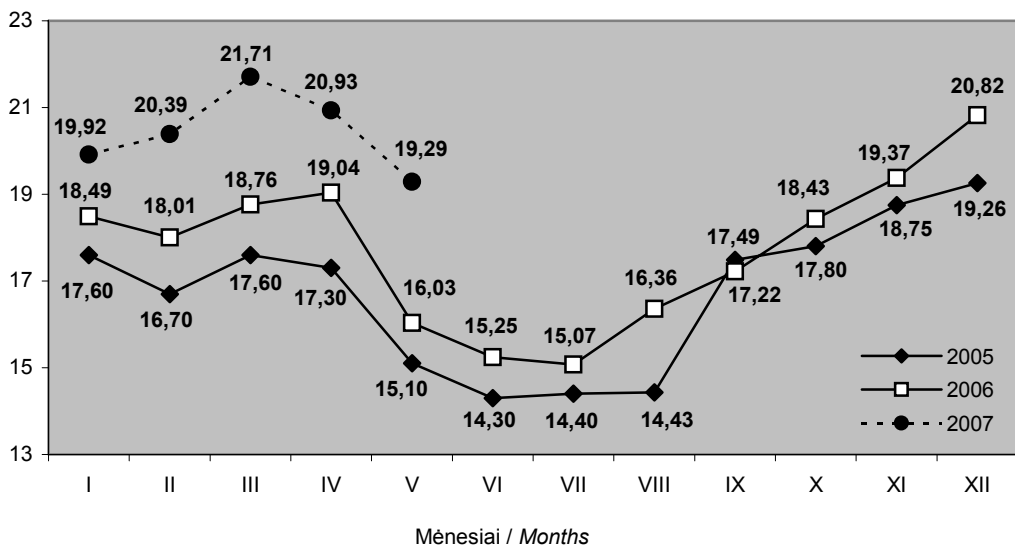
1 pav. Kiaušinių surinkimas Lietuvoje 2004–2007 metų I ketvirtį, mln. vnt.
Figure 1. Production of eggs in Lithuania in the 1st quarter 2004–2007, mill. pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 pav. Kiaušinių supirkimas Lietuvoje 2005–2007 metais, mln. vnt.
 Figure 2. Purchase of eggs in Lithuania in 2005–2007, mill. pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

3 pav. Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos (be PVM) Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/100 vnt.

Figure 3. Average wholesale prices (VAT excl.) of eggs (Class A, packed) in Lithuania in 2005–2007, Lt/100 pieces

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

**Šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos ES valstybėse
2006 ir 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais, Lt/100 kg**
Average wholesale prices of fresh eggs (group L–M) in EU countries
in January–May 2006 and 2007, Lt/100 kg

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Belgija / Belgium	258,48	289,25	111,9
Nyderlandai / Netherlands	297,85	289,73	97,3
Bulgarija / Bulgaria		298,38	
Malta / Malta	298,25	299,03	100,3
Estija / Estonia	291,42	304,89	104,6
Čekija / Czech Republic	291,20	308,65	106,0
Prancūzija / France	282,10	313,92	111,3
Slovakija / Slovakia	293,74	320,75	109,2
Ispanija / Spain	267,63	322,62	120,5
Vokietija / Germany	295,35	324,31	109,8
Austrija / Austria	317,82	328,87	103,5
Lietuva / Lithuania	288,54	330,94	114,7
Portugalija / Portugal	281,33	336,48	119,6
Rumunija / Romania		338,77	
Latvija / Latvia	338,17	339,81	100,5
Lenkija / Poland	331,83	339,98	102,5
Vengrija / Hungary	334,99	361,48	107,9
Graikija / Greece	359,13	371,81	103,5
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	359,22	378,50	105,4
Suomija / Finland	262,76	391,72	149,1
Slovėnija / Slovenia	399,22	410,13	102,7
Kipras / Cyprus	410,69	424,18	103,3
Airija / Ireland	393,89	440,00	111,7
Danija / Denmark	471,58	472,11	100,1
Italija / Italy	437,71	507,55	116,0
Švedija / Sweden	493,27	547,84	111,1
ES / EU	323,51	353,93	109,4

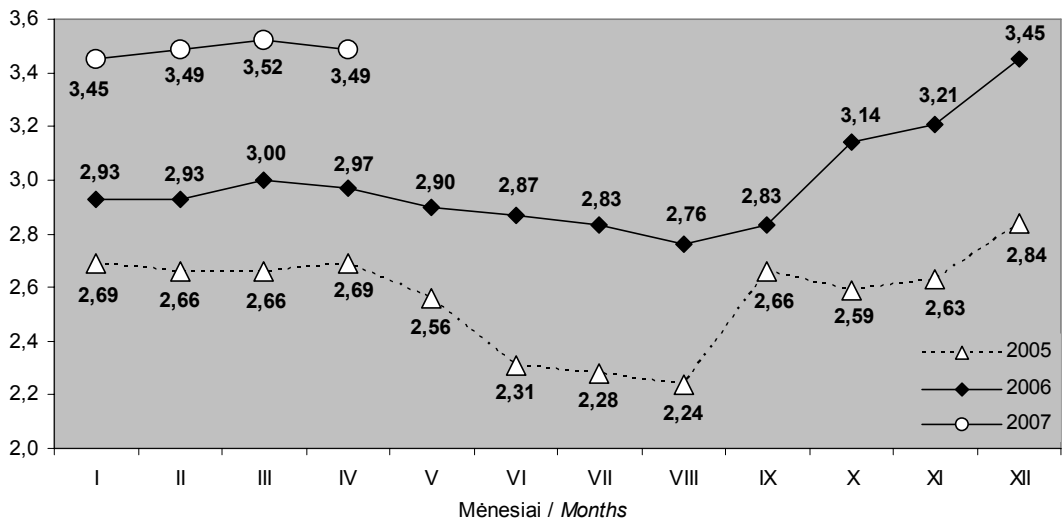
Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Kiaušinių brangimo tendencija, palyginti su 2006-aisiais, pastebima visoje ES (1 lentelė). 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu metu, kiaušiniai atpigo tik Nyderlanduose (2,7 proc.). Labiausiai šie produktai pabrango Suomijoje – 49,1 proc. Brangiausiai kiaušiniai per 2007 metų pirmuosius penkis mėnesius kainavo Švedijoje. Čia jie buvo 54,8 proc. brangesni nei ES vidutiniškai. Palyginti su Lietuva, Švedijoje kiaušiniai kainavo 65,5 proc. daugiau. Lietuvoje šių produktų kaina buvo 6,5 proc. mažesnė nei vidutiniškai ES. Tačiau pigiausiai L–M grupės kiaušiniai didmeninėje rinkoje per 2007 metų nagrinėjamą laikotarpį buvo parduodami Belgijoje – 18,3 proc. mažesne kaina nei ES vidurkis. Palyginti su Lietuva, Belgijoje kiaušinių kaina buvo mažesnė 12,6 proc.

Tiek didmeninė, tiek mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje 2007 metais viršija 2006 metų lygį. Šiomet sausio–balandžio mėnesiais mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje buvo viduti-

niškai 17,9 proc. didesnė nei pernai ir beveik trečdaliu – 30,4 proc. – viršijo 2005-ųjų kainą (4 pav.). Kadangi didmeninė kiaušinių kaina, sudarydama didžiąją mažmeninės kainos dalį, labai ją veikia (5 pav.), prognozuojama, kad mažmeninė kaina 2007 metų II ketvirtį taip pat turėtų kristi.

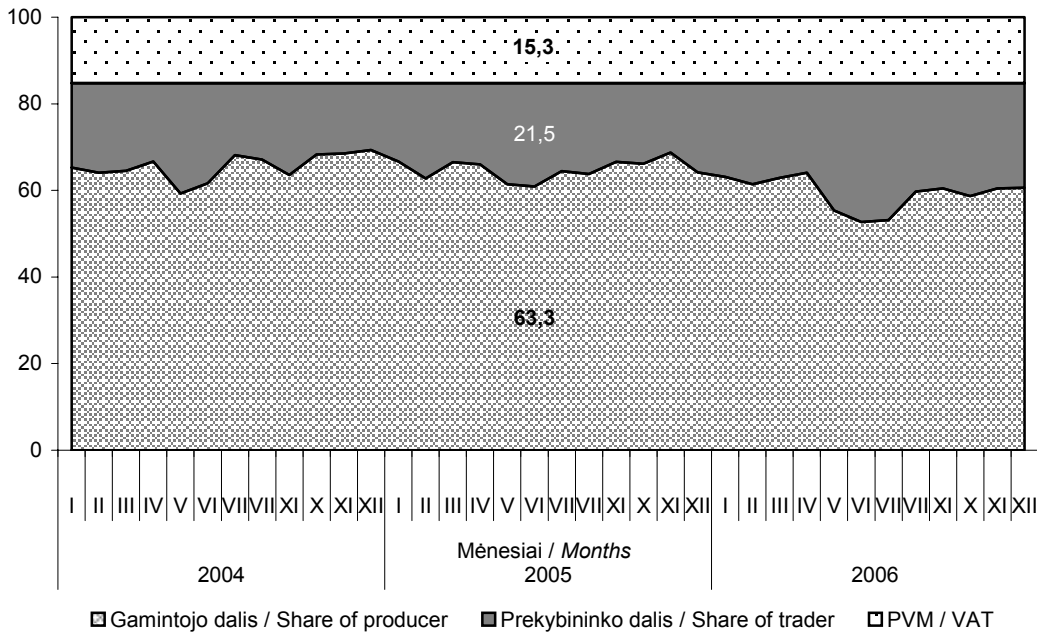
Lietuvos turguose, kaip ir prekybos centruose, kiaušinių kainos kasmet didėja. 2007 metų sausio–gegužės mėnesiais, palyginti su 2006 ir 2005 metų tuo pačiu laikotarpiu, jos buvo atitinkamai 8,4 ir 16,5 proc. didesnės (6 pav.). Kaip įprasta, per 2007 metų pirmuosius penkis mėnesius kiaušinių kainos Lietuvos turguose buvo didesnės nei prekybos centruose. Tačiau palyginus atskirus metus pastebima turgaus ir prekybos centrų kiaušinių kainų vienodėjimo tendencija. Išliekant tokiems pat kainų vienodėjimo tempams, prognozuojama, kad kitų metų I ketvirtyje kiaušinių kainos Lietuvos turguose ir prekybos centruose susilygins.

4 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos Lietuvoje 2005–2007 metais, Lt/10 vnt.

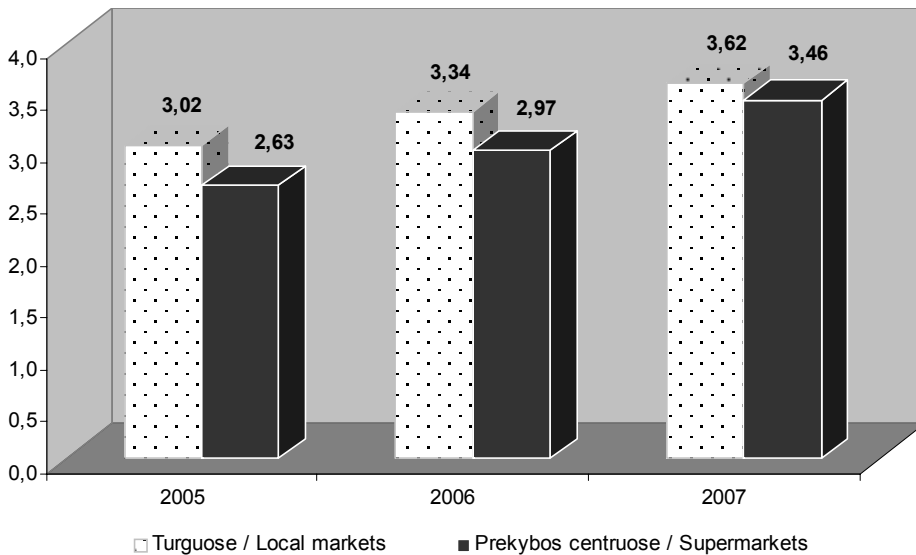
Figure 4. Retail prices of eggs in Lithuania in 2005–2007, Lt/10 pieces

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

5 pav. Kiaušinių kainų grandinė 2004–2006 metais, proc.
 Figure 5. Structure of egg prices in 2004–2006, per cent

Šaltiniai: Statistikos departamento prie LRV duomenys; ŽŪMPRIS duomenys.

6 pav. Kiaušinių kainos Lietuvos turguose ir prekybos centruose
 2005–2007 metų sausio–gegužės mėnesiais, Lt/10 vnt.

Figure 6. Prices of eggs in local markets and supermarkets in Lithuania
 in January–May 2005–2007, Lt/10 pieces

Šaltinis: Žemės ūkio rūmų duomenys.

Kitose Baltijos šalyse 2007 metų sausio–balandžio mėnesiais, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, kiaušinių kainos taip pat augo (2 lentelė). Daugiausiai kiaušiniai brango Lietuvoje, mažiausiai (4,4 proc.) - Estijoje. Šioje

šalyje kiaušinių kaina per keletą paskutiniųjų metų buvo mažiausia tarp Baltijos šalių. Brangiausiai 2007 metų sausio–balandžio mėnesiais kiaušiniai kainavo Lietuvoje, o 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu – Latvijoje.

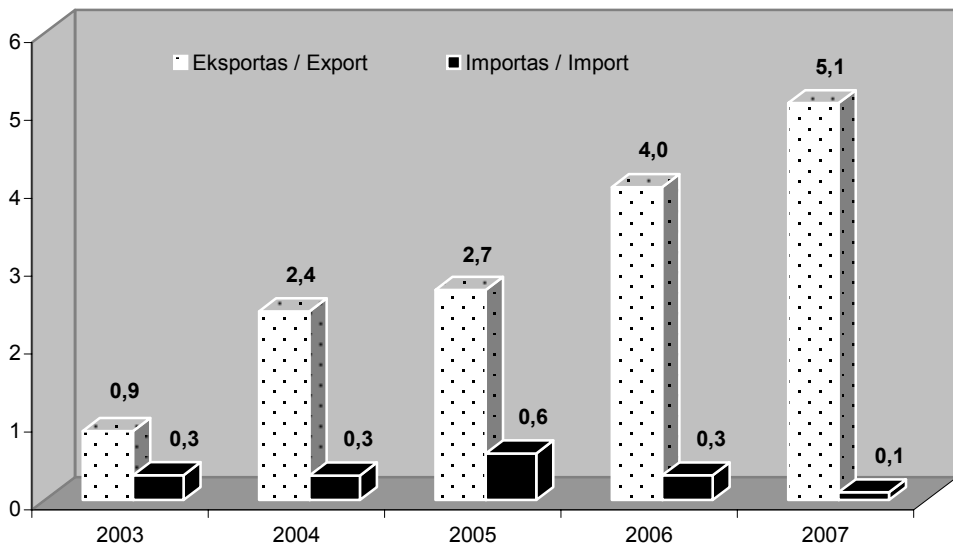
2 lentelė / Table 2

**Vidutinės mažmeninės kiaušinių kainos Baltijos šalyse
2006 ir 2007 metų sausio–balandžio mėnesiais, Lt/10 vnt.**

Average retail prices of eggs in the Baltic States in January–April 2006 and 2007, Lt/10 pieces

Šalis / Country	2006	2007	Pokytis, proc. Change, %
Lietuva / Lithuania	2,96	3,49	117,9
Latvija / Latvia	3,12	3,44	110,4
Estija / Estonia	2,78	2,90	104,4

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

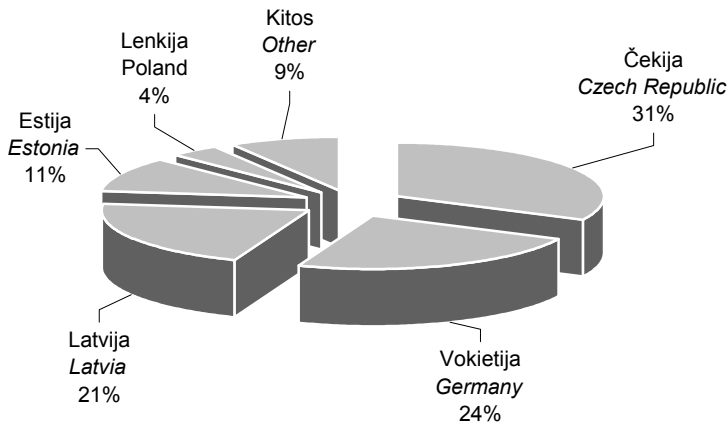
7 pav. Lietuvos užsienio prekyba kiaušiniais 2003–2007 metų I ketvirtį, tūkst. t
Figure 7. Lithuanian foreign trade in eggs in the 1st quarter 2003–2007, thou t

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Užsienio prekyba. Lietuvos užsienio prekybos naminių paukščių kiaušinių balansas 2007 metų I ketvirtį buvo teigiamas. Šiais metais jis viršijo ankstesnių metų balansus (7 pav.).

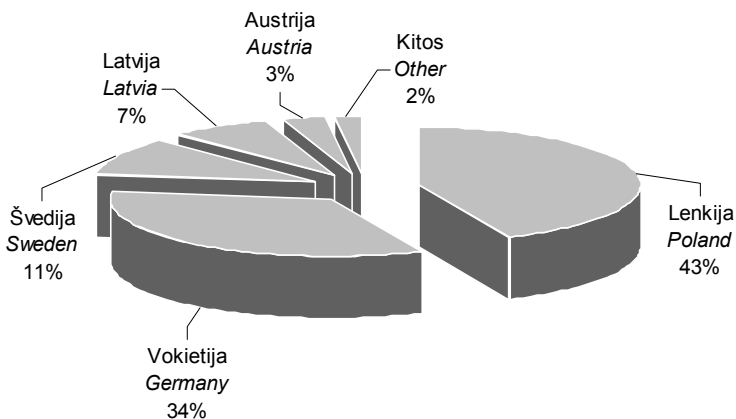
2007 metų sausio–kovo mėnesiais Lietuvoje įvairaus apdorojimo kiaušinių eksporto apimtys daugiau nei 37,5 karto viršijo importo kiekius.

Eksportuota apie 31,6 proc. Lietuvoje surinktų kiaušinių (5,1 tūkst. t už 15,6 mln. Lt). Jų išvežta 26,8 proc. daugiau ir už 47,5 proc. didesnę pinigų sumą nei per tą patį 2006 metų laikotarpį. Vidutinė įvairaus apdorojimo vienos eksportuotos kiaušinių tonos kaina 2007 metais buvo 8,6 proc. didesnė nei per 2006-ųjų tą patį laikotarpį.

8 pav. Kiaušinių eksporto struktūra 2007 metų I ketvirtį
Figure 8. Structure of egg export in the 1st quarter 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

9 pav. Kiaušinių importo struktūra 2007 metų I ketvirtį
Figure 9. Structure of egg import in the 1st quarter 2007

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė (Statistikos departamento duomenys).

Daugiausia naminių paukščių kiaušinių 2007-aisiais, kaip jau yra įprasta, išvežta į Čekiją (1,6 tūkst. t), Vokietiją (1,2 tūkst. t) ir Latviją (1,1 tūkst. t) (8 pav.). Iš viso kiaušinių iš Lietuvos išvežta į 13-a ES šalių bei Rusiją.

Per 2007 metų sausio–kovo mėnesius į Lietuvą įvežta 136,2 t kiaušinių už 948,3 tūkst. Lt. Šis produkcijos kiekis sudaro apie 0,8 proc. šiame Lietuvoje surinktų kiaušinių. 2007 metų I ketvirtį šių produktų įvežta beveik 57 proc. mažiau ir už 37,3 proc. mažesnę sumą nei prieš metus. Vidutinė įvairaus apdorojimo vienos importuotos kiaušinių tonos kaina buvo 45,7 proc. didesnė nei 2006-ųjų sausio–kovo mėnesiais.

2007 metais daugiausia naminių paukščių kiaušinių Lietuva įsivežė iš Lenkijos (59,2 t),

Vokietijos (45,8 t) ir Švedijos (14,4 t) (9 pav.). Iš viso į mūsų šalį naminių paukščių kiaušiniai buvo importuoti iš septynių ES šalių.

Prognozės. Dėl išaugusio dedeklių skaičiaus prognozuojama, kad 2007 metais kiaušinių bus surinkta keliais procentais daugiau nei prieš metus. Tačiau dėl mažėjančio šių produktų vartojimo supirkimas mažės. Nepaisant mažėjančios kiaušinių paklausos, tiek didmeninės, tiek mažmeninės kainos šiais metais bus rekordškai aukštos, nes kiaušinių pabrangimas, palyginti su praėjusiais metais, stebimas visoje ES. Dėl didėjančio Lietuvos apsirūpinimo kiaušiniiais, ateityje numatoma dar didesnė kiaušinių eksporto apimtis nei praėjusiais metais.

BULVIŲ SĖKLININKYSTĖS SISTEMOS SUKŪRIMO LIETUVOJE TYRIMAS
SURVEY OF THE ESTABLISHMENT OF SEED POTATOES GROWING SYSTEM
IN LITHUANIA

Albertas GAPŠYS, Ingrida LUKOŠIŪTĖ

Lietuvoje dabartiniu metu tik apie 4 proc. maistinių bulvių pasėlių apsodinama sertifikuota sėkla. Neatnaujinamos bulvių sėklos kokybė kasmet blogėja, nes daugėja ligomis užsikrėtusių bulvių pasėlių. Sertifikuotos bulvės duoda didesnę derlių, jos nepažeistos ligų ir virusų. Lietuvos žemės ūkis yra pajėgus auginti pakankamai reikiamos kokybės sėklinių bulvių. Bulvių sėklininkystės pagrindas – aukštos reprodukcijos geros kokybės ir sveika bulvių sėkla. Bulvių sėklininkystė – daug darbo ir dėmesio reikalaujanti žemės ūkio sritis. Pirmoji komercinė produkcija gaunama trečiaisiais (elitinės kategorijos pirmos klasės sėklinės bulvės) ar net penktaisiais (elitinės kategorijos trečios klasės sėklinės bulvės) sėklinių bulvių auginimo metais. Sėklinės bulvės, ypač superelitinių kategorijų, turi būti auginamos karantino sąlygomis, žemės ūkio technika dezinfekuojama, bulvės sandėliuojamos specialioje saugykloje. Bulvių sėklininkystė gana pelninga veikla, tačiau jos plėtrą stabdo aukštos sėklinių bulvių kainos ir didelių apyvartinių lėšų pavasariniam sodinimui poreikis. Ūkiai, auginantys mažus bulvių plotus, pagrįstai nesuinteresuoti naudoti sertifikuotą sėklinę medžiagą, todėl būtina remti sertifikuotos sėklos naudojimą, taikyti didesnius apribojimus, kai naudojama nesertifikuota sėkla maistinėms bulvėms auginti.

Šio tyrimo tikslas – išnagrinėti galimybes ir pateikti siūlymus dėl sertifikuotų bulvių augi-

nimo sistemos sukūrimo pagal galiojančią dauginimo schemą, dėl sėklininkystės centrų įkūrimo bei jų atrankos principų sudarymo, išanalizuoti ūkininkų ūkių dalyvavimo sėklininkystės sistemoje galimybes.

Tyrimas atliktas duomenų sisteminės analizės ir ekspertinio vertinimo metodais. Darbe naudoti Statistikos departamento, Eurostato ir Faostato duomenys, ekonominio efektyvumo skaičiavimui – ŪADT duomenys, autorių sudarytas technologinių darbų įvertinimo aprašas.

Tyrimo metu apskaičiuota, kiek papildomai reikėtų tiesioginių išmokų, jas mokant už maistinių bulvių, taip pat kaip ir už bulvių, skirtų perdirbti į krakmolą, pasėlius ir valstybės paramos sertifikuotoms sėkloms bei dyzeliniam kurui be akcizo įsigyti. Apskaičiuotas paramos iš Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos poreikis veikiantiems ir naujai kuriamiems sėklininkystės ūkiams.

Bulvininkystės situacijos analizė Lietuvoje. Pasaulyje, skaičiuojant vienam gyventojui, bulvių 2003 metais vidutiniškai suvartota 33 kg (daugiausia Europoje – 94 kg, mažiausia Afrikoje – 13 kg). Europoje daugiausia bulvių suvartota Baltarusijoje (173 kg), Ukrainoje ir Latvijoje (po 140 kg), Lenkijoje (130 kg) ir Rusijoje (126 kg).

Lietuvoje vienas gyventojas suvartoja apie 31 proc. daugiau bulvių negu vidutiniškai ES.

Tačiau bulvių suvartojimas Lietuvoje kasmet mažėja (1 lentelė).

Bulvininkystė Lietuvoje turi galias tradicijas. Dar sovietmečiu bulvės buvo auginamos ne tik kolūkiuose, jas augino ir daugelis gyventojų. Per 1990–2006 metus Lietuvoje bulvių pasėlių plotai dėl mažėjančios bulvių paklausos rinkoje sumažėjo du kartus (1 pav.).

Lietuvoje 2006 metais apie 99 proc. bulvių buvo auginama ūkininkų ūkiuose. Dauguma

bulvių augintojų yra smulkūs – apie 97,7 proc. visų ūkių bulves augina mažesniuose negu 1 ha plotuose. Vidutinis pasėlių plotas – tik 0,3 ha. Tik 2,3 proc. augintojų pasodina didesnius negu 1 ha bulvių plotus. Didesniame negu 100 ha plote bulves augina tik 3 ūkiai. Vidutinis bulvių pasėlių plotas Lietuvoje 45 kartus mažesnis nei Danijoje, 44 kartus – nei Nyderlanduose ir 38 kartus – nei Jungtinėje Karalystėje.

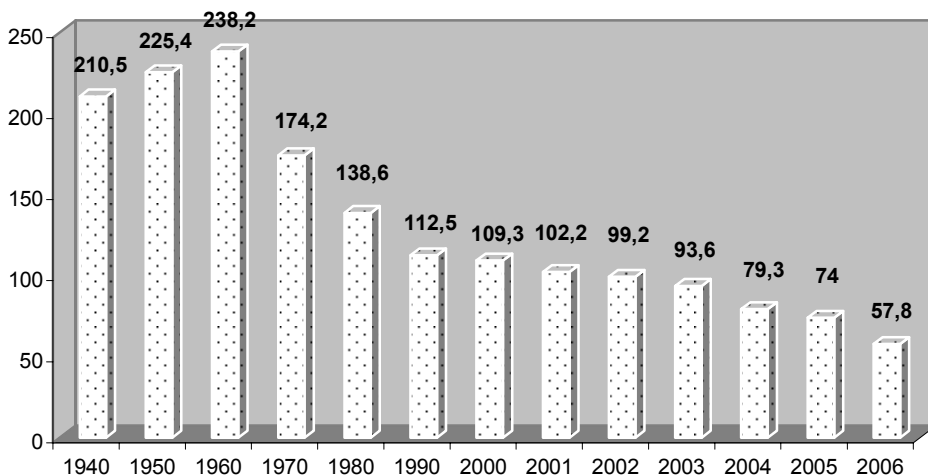
1 lentelė / Table 1

Bulvių suvartojimas vienam gyventojui Lietuvoje, kg
Consumption of potatoes per capita in Lithuania, kg

Rodikliai / Indicators	2001	2002	2003	2004	2005	2006*
Suvargota vienam gyventojui <i>Consumption per capita</i>	130	119	118	122	116	111

*Prognozė / Forecast.

Šaltinis: Lietuvos žemės ūkis 2005. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006.

1 pav. Bulvių pasėlių plotas Lietuvoje 1940–2006 metais, tūkst. ha
Figure 1. The area of potato crops in Lithuania in 1940–2006, thou. ha

Šaltiniai: Lietuvos statistikos metraštis 2005. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005; Pasėliai, derlius ir derlingumas 2006. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007; Lietuvos TSRS statistikos metraštis 1998. – V.: Lietuvos TSR valstybinis statistikos komitetas, 1989; Lietuvos TSR liaudies ūkis per 40 metų. – V.: Lietuvos TSR CSV, 1980.

1940-1970 metais Lietuvoje kasmet buvo prikasmama daugiau kaip 2 mln. t bulvių. Tačiau vėlesniais metais dėl pasėlių plotų mažėjimo mažėjo ir bulvių derlius. 2006 metais bulvių derlius Lietuvoje buvo mažiausias per visą 1940-2006 metų laikotarpį – prikasta 3 kartus mažiau bulvių negu 1940-aisiais ir 4,5 karto mažiau negu derlingais 1996-aisiais.

Lietuvoje bulvių derlingumas žemas ir nuo 2003 metų vis dar mažėja (2 pav.). Jis mažiausias tarp ES šalių – net 3,3 karto mažesnis nei ES-25 vidurkis.

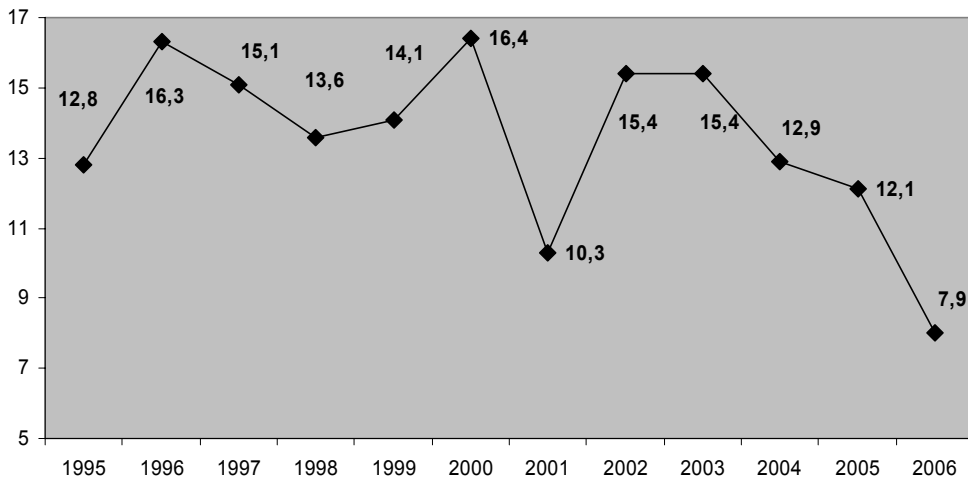
Bulvių supirkimas Lietuvoje pastaraisiais metais mažėjo, nes mažėjo ne tik vartojimas, bet ir perdirbimas. 2006 metais bulvių supirkta 2,5 karto mažiau negu 2003-aisiais. 2003 metais supirkta 2,2 proc., o 2006-aisiais – 2,7 proc. viso bulvių derliaus. 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, perdirbimui bulvių supirkta 33 proc. mažiau, o palyginti su 2004-aisiais – 12

kartų. Perdirbimui superkamas bulvių kiekis 2003 metais sudaręs 25 proc., 2006-aisiais tešiekė tik 4,6 proc. viso superkamo bulvių kiekio.

Vidutinė bulvių supirkimo kaina kasmet auga. 2006 metais ji buvo didžiausia per 2002-2006 metų laikotarpį ir 3 kartus didesnė negu 2004-aisiais.

Bulvių užsienio prekyba nėra aktyvi (importas sudaro tik apie 3 proc. viso metinio bulvių vidaus poreikio). Per 2003-2006 metų laikotarpį bulvių užsienio prekybos balansas išliko neigiamas. 2006 metais bulvių importuota 9,9 karto daugiau negu eksportuota. Daugiausia bulvių importuota iš Švedijos, Vokietijos ir Danijos.

Pagal 2003 metų žemės ūkio surašymo duomenis, bulves auginantys ūkiai turėjo palyginti daug bulvių sodinimo ir derliaus nuėmimo technikos (2 lentelė), tačiau ne senesnė kaip 10 metų technika tesudarė vos 4 procentus.

2 pav. Bulvių derlingumas Lietuvoje 1995–2006 metais, t/ha
Figure 2. Yield of potatoes in Lithuania in 1995–2006, t/ha

Šaltiniai: Lietuvos statistikos metraštis 2005. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2005; Pasėliai, derlius ir derlingumas 2006. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.

Bulvininkystės technika bulves auginančiuose ūkiuose
Potato planting and harvesting machinery in farms growing potatoes

Rodikliai / Indicators	Iš viso Total	iš jų pagal bulvių plotą, ha of which by area of potatoes, ha			
		0>-<1	1-<2	2-<5	≥5
Ūkių skaičius / Number of farms	21936	18564	2376	594	402
Bulviasodžių, bulviakasių ir bulvių kombainų skaičius / Number of potato planting and harvesting machinery	30079	24366	3629	1074	1010

Šaltinis: Visuotinio žemės ūkio surašymo rezultatai 2003 m.– V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2003.

2003 metais Lietuvos ūkiuose buvo apie 11,5 tūkst. bulvių sodinamųjų. Vidutiniškai vienai sodinamajai teko 7,3 ha. Bulviakasių buvo 18,6 tūkst., vidutiniškai vienai bulviakasei teko apie 4,5 ha bulvių pasėlių.

Sėklininkystės raida. Bulvių sėklininkystės pagrindinis tikslas – išauginti ir pateikti parduvimui kokybišką, produktyvią, atsparią ligoms ir gerų skoninių savybių veislės bulvių sėklą. Bulvių sėklininkystė yra sudėtingesnė nei kitų žemės ūkio augalų. Jos pagrindas – aukštos reprodukcijos geros kokybės ir sveika bulvių sėkla. Išauginti absoliučiai tipingos veislės, tobulos formos ir sveikus gumbus galima tik atliekant geriausių klonų atranką, taikant meristeminių audinių dauginimo biotechnologiją, užtikrinant tobulą aukščiausių bulvių sėklininkystės grandžių pasėlių priežiūrą.

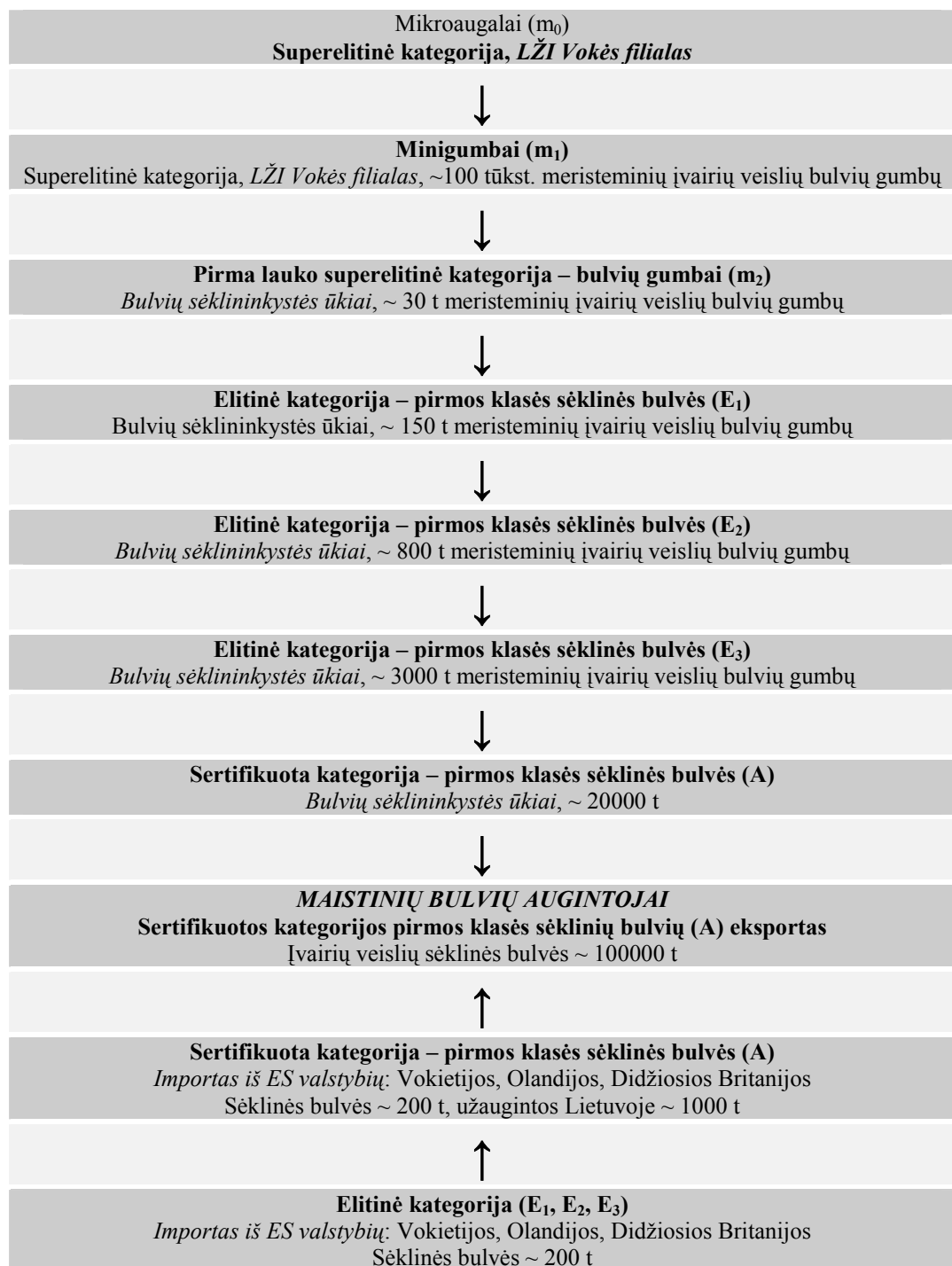
Bulvių pirminė sėklininkystė gali būti vykdoma tik specializuotuose ūkiuose, kuriuose yra visos reikiamos grandys – meristeminė laboratorija, šiltnamiai, pradiniai augynai. Dėl potencialiai didesnės virusinės infekcijos Lietuvoje sėklinės bulves užauginti trunka gerokai trumpiau negu kitose valstybėse. Bulvių elitas išau-

ginamas per ketverius metus, o sėklininkystės ratas baigiamas penktaisiais metais, pasodinus pirmos klasės sėklinės bulves.

Lietuvoje yra 7 bulvių sėklininkystės ūkiai, jų vidutinis plotas apie 30 ha. Stambiausias – 120,7 ha – ūkis yra Klaipėdos rajone.

Sėklinių bulvių auginimo efektyvumas. *Gamybos išlaidos.* Atliekant bulvių auginimo ekonominio efektyvumo vertinimą, naudoti 2005 metų Ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT) ir Žemės ūkio bendrovių apskaitos duomenys. Bulvių auginimas yra palyginti brangus: vienam bulvių pasėlių hektarui reikia apie 2,6-2,7 karto daugiau išlaidų nei auginant rapsus ar javus. Didžiąją išlaidų dalį sudaro sėklos – apie 33 proc., darbo apmokėjimas – apie 17 proc., trąšos ir dirvos pagerinimo medžiagos – apie 16 proc. Iš viso sėklinių bulvių auginimo technologinės išlaidos sudaro 1563 Lt/ha, o sėklinių bulvių auginimo medžiagų pirkimo – 7855,5 Lt/ha. Klasifikuojant kintamąsias išlaidas remtasi teorinėmis darbų atlikimo schemomis, kurių įvertinimas pateiktas 3 ir 4 lentelėse.

LIETUVOS SĖKLINIŲ BULVIŲ DAUGINIMO SCHEMA

Sėklinių bulvių auginimo technologinės išlaidos, Lt/ha*
Technological costs of seed potato growing, Lt/ha*

Eil. Nr.	Darbu pavadinimas <i>Operation</i>	Darbu atlikimo skaičius, kartais <i>Application, times</i>	Išlaidos degalams <i>Fuel costs</i>	Darbo apmokėjimo išlaidos <i>Labour costs</i>	Veiklos sąnaudos <i>Operating costs</i>
1.	Rudeninis arimas <i>Autumn tillage</i>	1	63,3	11,9	18,8
2.	Pavasarinis dirvos frezavimas / kultivavimas <i>Spring milling/cultivation</i>	2	9,5/25,8	9,8/8,0	10,0
3.	Vagų formavimas <i>Formation of planting beds</i>	1	13,8	5,4	5,9
4.	Sodinimas ir tręšimas <i>Planting and fertilization</i>	1	33,0	15,3	28,9
5.	Sėklos transportavimas <i>Transportation of seed potatoes</i>	10	144,0	56,0	11,0
6.	Purškimas / <i>Spray of crops</i>	10	27,0	20,7	31,1
7.	Tarpueilių įdirbimas ir akėjimas <i>Cultivation and harrowing</i>	2	10,6	3,2	3,6
8.	Tarpueilių įdirbimas <i>Cultivation</i>	2	10,6	10,0	14,7
9.	Derliaus nuėmimas <i>Harvesting</i>	1	40,9	55,1	103,3
10.	Derliaus transportavimas, km <i>Harvest transportation, km</i>	10	288,0	112,0	22,0
Iš viso / Total		–	666,5	307,4	249,3

* Lentelėje pateiktos vidutinės bulvių auginimo technologinės išlaidos, darbus atliekant MTZ-82 traktoriais, naudojant įvairias ž.ū. mašinas, 2006 m. vidutinėmis kainomis / *Average potato growing technological costs using tractor MTZ-82 and various agricultural machinery, at average prices of 2006.*

Ekonominis efektyvumas. Sėklinių bulvių auginimas pagal šiame darbe pateiktą sėklinių bulvių dauginimo schemą apima 4 metų laikotarpį iki A klasės sėklinių bulvių užauginimo pramoniniam auginimui. 5 lentelėje pateiktos sėklininkystės ūkio 4 metų laikotarpio kintamo-

sios ir pastoviosios išlaidos 1 ha A kategorijos sėklinėms bulvėms išauginti. Kintamosios išlaidos apskaičiuotos teoriniu būdu pagal 4 ir 5 lentelėse pateiktas sąnaudas ir darbų apimtis, o pastoviosios – pagal ŪADT duomenis.

Sėklinių bulvių auginimo medžiagų pirkimo išlaidos*
Costs of inputs purchased for seed potatoes growing

Eil. Nr.	Medžiagų pavadinimas <i>Inputs</i>	Kiekis, kg(l)/ha <i>Amount, kg(l)/ha</i>	Kaina, Lt/kg (l) <i>Price, Lt/kg (l)</i>	Naudota kartų <i>Application, times</i>	Išlaidos, Lt/ha <i>Costs, Lt/ha</i>
1.	Sėklinės bulvės <i>Seed potatoes</i>	3000	2,0	1	6000,0
2.	Trašos (Cropcare 10 10 20) <i>Fertilizer</i>	800	1,25	1	1000,0
3.	Herbicidai (Titus) / <i>Herbicides</i>	0,05	180,0	2	18,0
4.	Insekticidai (Aktara) <i>Insecticides</i>	0,05	530,0	5	132,5
5.	Fungicidai (Ridomilas Gold) <i>Fungicides</i>	3,0	65,0	3	585,0
6.	Defoliantai (Reglonas Super) <i>Defoliant</i>	2,0	60,0	1	120,0
Iš viso / Total		–	–	–	7855,5

* 2006 m. vidutinėmis kainomis / *At average prices of 2006.*

Sėklinių bulvių auginimo išlaidų apskaičiavimas
Costs of seed potatoes growing

Auginimo metai <i>Year</i>	Sėklos kategorija <i>Seed category</i>	Sėklos poreikis, t <i>Seed norm, t</i>	Ploto poreikis, ha <i>Area, ha</i>	Kintamosios išlaidos, Lt <i>Variable costs, Lt</i>	Pastoviosios išlaidos, Lt <i>Fixed costs, Lt</i>	Iš viso išlaidų, Lt <i>Total costs, Lt</i>	Derlius, t <i>Harvest, t</i>	Tiesioginės išmokos, Lt <i>Direct payments, Lt</i>
I	E1	0,03	0,01	34	23	57	0,15	2
II	E2	0,15	0,05	171	114	285	0,8	6
III	E3	0,8	0,27	923	615	1538	3	38
IV	A	3	1	3419	2279	5698	15	169
Iš viso / Total	1,33	4547	3031	7578		214		

6 lentelėje pateiktas ekonominio efektyvumo palyginimas tarp skirtingos paskirties bulves auginančių ūkių – prekinio, auginančio

maistines bulves vartojimui, ir sėklininkystės, išauginančio (4 metų ciklu) A kategorijos sėklinines bulves.

Sėklinių ir prekinųjų bulvių auginimo ekonominis efektyvumas
Economic efficiency of seed and marketable potatoes growing

Rodikliai / Indicators	Prekinis ūkis Commercial farm	Sėklininkystės ūkis Seed growing farm
Išauginta sėklos, t/ha / <i>Seed produced, t/ha</i>	24	15
Vidutinė realizavimo kaina, Lt/t / <i>Average sale-price, Lt/t</i>	400	2000
Pajamos iš derliaus realizavimo, Lt/ha <i>Income from harvest, Lt/ha</i>	9600	30000
Tiesioginė išmoka už žemės ūkio pasėlius, Lt/ha <i>Direct payment for agricultural crops, Lt/ha</i>	140	214
Pajamos ir tiesioginės išmokos, Lt/ha <i>Income from direct payments, Lt/ha</i>	9740	30214
Išlaidos iš viso*, Lt/ha / <i>Total costs*, Lt/ha</i>	4259	7578
iš jų: / <i>of which:</i>		
kintamosios / <i>variable</i>	3177	4547
pastoviosios / <i>fixed</i>	1082	3031
Pelnas, Lt/ha / <i>Profit, Lt/ha</i>	5481	22636
Pelningumas, proc. / <i>Profitability, %</i>	56	75

* Į išlaidas neįskaičiuotos ūkininko darbo sąnaudos / *Labour costs of the farmer are not included.*

Šaltinis: Ūkių apskaitos duomenų tinklo (ŪADT), LŽI Vokės filialo duomenys.

Skaičiavimai rodo, kad sėklininkystės ūkio pelningumas yra ketvirtadaliu didesnis nei prekinio, jei prekinųjų bulvių derlių realizuotume po 400 Lt/t (ŪADT duomenys), o sėklinių po 2000 Lt/t (LŽI Vokės filialo duomenys).

7 lentelėje pateikti dviejų prekinųjų bulvininkystės ūkių, naudojančių skirtingą sėklą, veiklos ekonominio efektyvumo rezultatai.

Skaičiavimai rodo, kad bulvių pelningumas, naudojant nesertifikuotą sėklą, yra 2 kartus didesnis ir sudaro apie 42 proc. Tuo tarpu naudojant sertifikuotą sėklą, pelningumas nėra didelis. Pelningumas abiejų ūkių būtų vienodas, jei jie sertifikuotą sėklą pirktų už 1200 Lt/t.

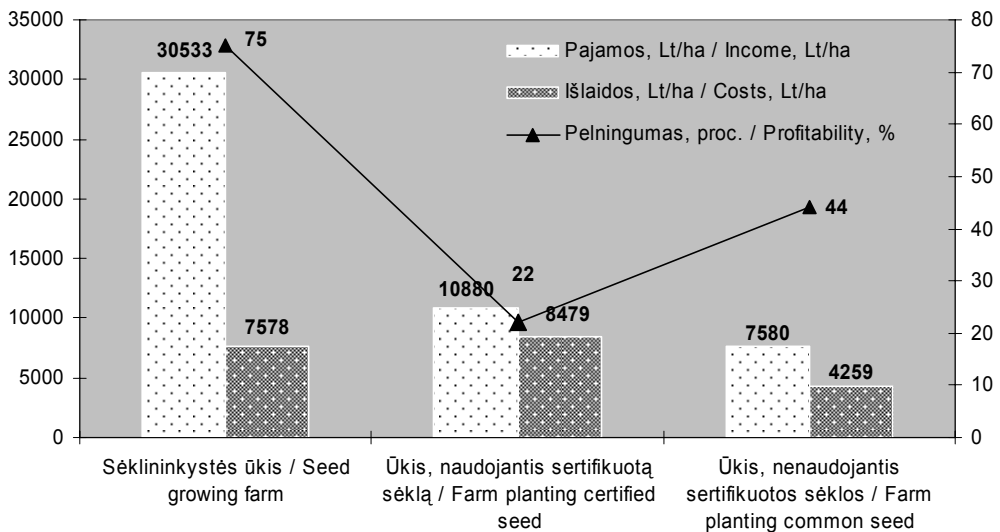
Lietuvoje bulvių augintojai naudojami keilomis rinkos organizavimo ir reguliavimo priemonėmis (tiesioginėmis išmokomis, valstybės paramos priemonėmis) ir ES struktūriniais fondais. Paramos priemonių bulvininkystei nauda, palyginti su kitais augalais, yra nedidelė. Bulvių auginimo paramos priemonės sudaro tik 12 proc. visų pajamų (4 pav.), bet visa paramos suma yra daug didesnė, negu ji gaunama auginant kviečius ir rapsus (įvertinus tiesiogines išmokas, paramą augalų sertifikuotai dauginamajai medžiagai bei neakciziams degalams įsigyti).

Prekinių bulvininkystės ūkių ekonominio efektyvumo palyginimas
Comparison of economic efficiency of commercial potato farms

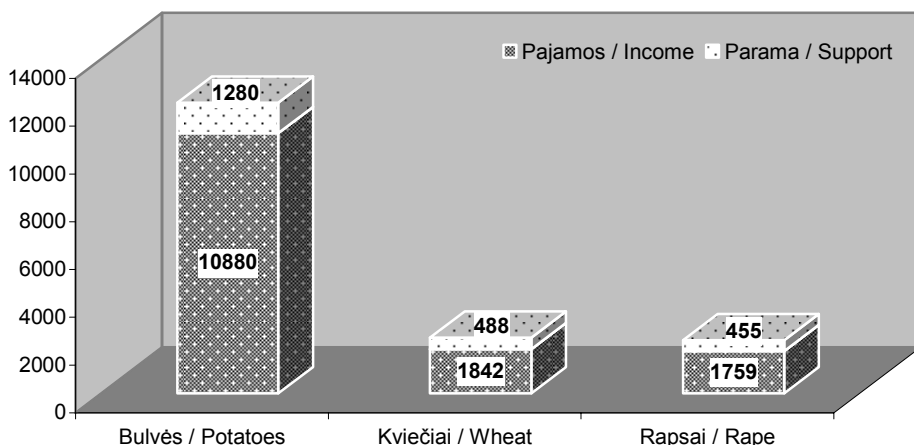
Rodikliai / Indicators	Naudoja nesertifikuotą sėklą Common seed	Naudoja sertifikuotą sėklą Certified seed
Vidutinis derlingumas, t/ha / Average yield, t/ha	18	24
Vidutinė realizavimo kaina, Lt/t / Average sale-price, Lt/t	400	400
Pajamos iš derliaus realizavimo, Lt/ha / Income from harvest, Lt/ha	7200	9600
Tiesioginė išmoka už pasėlius, Lt/ha / Direct payment for crops, Lt/ha	140	140
Išmoka už sertifikuotą sėklą, Lt / Payment for certified seed, Lt	0	900
Pajamos ir išmokos, Lt/ha / Income and payments, Lt/ha	7340	10640
Išlaidos iš viso, Lt/ha / Total costs, Lt/ha	4259	8479
iš jų / of which:		
kintamosios / variable	3177	7397
iš jų / of which:		
sėklai / seed	1780	6000
kitos / other	1397	1397
pastoviosios / fixed	1082	1082
Pelnas, Lt/ha / Profit, Lt/ha	3081	2161
Pelningumas, proc. / Profitability, %	42,0	20,3

* Į išlaidas neįskaičiuotos ūkininko darbo sąnaudos / Labour costs of the farmer are not included..

Šaltinis: Ūkių apskaitos duomenų tinklo duomenys (ŪADT).

3 pav. Bulvininkystės ūkių ekonominio efektyvumo palyginimas
Figure 3. Comparison of economic efficiency of potato growing farms

4 pav. Bulvių ir kitos augalininkystės produkcijos paramos palyginimas, Lt/ha
Figure 4. Comparison of the support for potato growing and for other plant production, Lt/ha

BULVIŲ SĖKLININKYSTĖS SSGG (SWOT) ANALIZĖ

Stiprybės	Silpnybės
<p>Senos bulvių sėklininkystės tradicijos. Pakankamai geros klimatinės sąlygos bulvėms auginti. Bulvių sėklininkystė gana pelninga žemės ūkio veikla. Didėja geros kokybės bulvių sėklos poreikis. Sukurta bulvių meristeminių sėklininkystės sistema, leidžianti sparčiau didinti sėklinių bulvių kiekius. Pakankamai daug bulvių vartojama maistui. Pakankamai daug bulvių vartojama gyvuliams šerti. Maistinių bulvių supirkimo kaina artima vidutinei bulvių kainai ES.</p>	<p>Sertifikuota sėkla apsodinama tik apie 2,2 proc. bulvių pasėlių. Bulvių derlingumas Lietuvoje mažiausias tarp ES šalių. Palyginti aukšta sertifikuotos sėklos kaina. Mažas vidutinis bulvių pasėlių plotas ūkyje. Bulvių sėklininkystė yra sudėtingesnė nei kitų žemės ūkio augalų. Lietuvoje yra potencialiai didesnės galimybės bulvėms užsikrėsti virusinėmis infekcijomis negu kitose valstybėse. Bulvių dauginimo koeficientas nedidelis, todėl didesniam sėklinių bulvių kiekiui išauginti reikia didelių sėklinių plotų. Nėra pasėlių draudimo sistemos. Bulvių sėklininkystė orientuota tik į vidaus rinką. Mažai susikūrusių sėklininkystės ūkių. Lėtai pertvarkoma sėklininkystės ūkių techninė bazė. Bulvėms taikomi patys griežčiausi augalų apsaugos reikalavimai. Karantino dėl bulvių žiedinio puvinio kontrolės poveikis bulvių eksporto pokyčių tendencijoms.</p>
Galimybės	Grėsmės
<p>Didinti sertifikuotos sėklos gamybą, modernizuojant esamus ir kuriant naujus bulvių sėklininkystės ūkius, didinant pasėlių plotus. Didinti bulvių derlingumą, naudojant daugiau sertifikuotos sėklos. Plėsti sertifikuotos bulvių sėklos eksportą, didinant išauginamų sertifikuotų sėklinių bulvių kiekius. Pasinaudojus ES parama, diegti pažangias technologijas, atnaujinti ir modernizuoti saugyklas. Kurti naujas lietuviškos selekcijos bulvių veisles.</p>	<p>Netikslus sėklinių bulvių auginimo technologijų reikalavimų laikymasis. Virusinių ligų plitimas, ūkiams naudojant nekokybiškas sėklines bulves. Abejotinos kokybės importuojamų sėklinių bulvių plitimas. Per lėtas ūkių stambėjimas. Mažėjantis bulvių vartojimas.</p>

Bulvių sėklininkystės ūkių perspektyvos.

Siekiant išauginti ir pateikti pardavimui pakankamą kiekį kokybiškos, produktyvios, atsparios ligoms ir gerų skoninių savybių bulvių sėklos, būtina sukurti sėklininkystės ūkių sistemą, gebančią aprūpinti šalies bulves auginančius ūkius sertifikuota sėkla, pasiekti, kad 2013 metais bent 30 proc. maistinių bulvių pasėlių plotų būtų apšodinta sertifikuota bulvių sėkla. Tam būtina:

- diegti pažangias sėklų auginimo technologijas;
- skatinti veikiančių sėklininkystės ūkių modernizavimą;
- skatinti sėklininkystės ūkių kūrimąsi;
- skatinti maistines bulves auginančius ūkius naudoti sertifikuotą sėklą;
- vykdyti bulvių sėklininkystės mokslinius tyrimus.

Siūlomos paramos priemonės 2007-2013 metams. Paramos priemonės turėtų būti orientuotos į sėklininkystės ūkių plėtros skatinimą, pajamų palaikymą ir didesnę sertifikuotos sėklos naudojimą prekiniuose bulvininkystės ūkiuose.

Dabartinis tiesioginių išmokų lygis nedaro įtakos pajamų palaikymui, o tuo labiau neskaitina naudoti sertifikuotą sėklą bulvėms auginti. Tačiau atsižvelgus į lygias konkurencines galimybes tarp ES remiamų augalų, šalia bulvių krakmolui gaminti turėtų būti ir maistinės bulvės.

Dabartinė valstybės paramos sistema sertifikuotai sėklai įsigyti nuo 2008 metų nebus taikoma. Tačiau šios paramos forma išlieka aktuali, nes skirtumai tarp sertifikuotos sėklos ir paprastos daug didesni nei produktyvumo lygio skirtumai. Panaši paramos forma, tinkanti šiam tikslui, numatoma pagal Komisijos Reglamento (EB) Nr. 1857/2006 2 skyriaus 14 str. kokybiškų žemės ūkio produktų gamybai skatinti.

Bulvių augintojams taikoma 240 l/ha parama dyzeliniams degalams be akcizo mokesčio įsigyti turėtų išlikti ir ateityje, tačiau ją reikėtų diferencijuoti pagal naudojamos sėklos kokybę.

Sėklininkystės ūkiai turėtų turėti prioritetą skiriant paramą. Pagal finansinius skaičiavimus, per šį laikotarpį sėklininkystės ūkių modernizavimui reikėtų skirti apie 4,8 mln. Lt.

Viena opiausių problemų, Lietuvoje auginant sėklines bulves, – didelė virusinė infekcija. Siekiant apsaugoti sėklines bulves nuo amarų – pagrindinių virusinės infekcijos pernešėjų, būtina įrengti amarų gaudykles sėklinių bulvių auginimo rajonuose. Išanalizavus bulves galinčių pažeisti amarų rūšinę sudėtį, jų paplitimą, galima būtų operatyviai informuoti sėklinių bulvių augintojus apie skubių priemonių kovoje su amarais naudojimo būtinybę.

Lietuvoje gerai dera tik Lietuvos sąlygoms pritaikytos bulvių veislės. Lietuviškos bulvių veislės pasižymi dideliu atsparumu ligoms, mechaniniams pažeidimams, geromis skonio savybėmis, todėl yra tinkamos auginti ir ekologiniuose ūkiuose.

Vykdam mokslinius tyrimus bulvių selekcijos, biotechnologijos ir augalų apsaugos (bulvių ligų ir amarų apskaita) srityse, kasmet būtina apie 100 tūkst. Lt parama, neskaitant reikiamos įrangos (amarų gaudyklių) ir laboratorinių prietaisų (biotechnologijos laboratorija) įsigijimo kainos.

Dabartiniu metu ES keičia valstybės paramos modelį ir tiesioginių išmokų nustatymo kriterijus. Tačiau bet kuriuo atveju parama sėklininkystės ūkiams yra būtina. Finansiniame plane pateikta 2007-2013 metams reikalinga parama maistinėms bulvėms iš sertifikuotų sėklų auginti (išskyrus gazolį) ir vienkartinė parama sėklininkystės ūkiams modernizuoti.

Pagal pateiktą finansinį planą 2007-2013 metams parama bulvių sėklininkystei ir maisti-

nių bulvių auginimui sudarytų: papildomos tiesioginės išmokos už maistinių bulvių pasėlius – 5,7 mln. Lt, parama kokybiškai (sertifikuotai) sėklai auginti – 26,4 mln. Lt, neakiziams dyzeliniams degalams įsigyti (iki 240 l/ha) – 117,4 mln. Lt.

KPP 2007-2013 metų parama sėklininkystės ūkių plėtrai sudarytų apie 4,8 mln. Lt, o tiriamiesiems darbams – 1,4 mln. Lt.

Bulvių ir sėklos poreikis. Pagal LAEI prognozes sudarytas bulvių vartojimo balansas 2007-2013 metams. Jame atsispindi bulvių gamybos ir vartojimo mažėjimo tendencija bei eksporto didėjimas. Sėklų poreikis ir sėklinių pasėlių plotai apskaičiuoti vadovaujantis prognozėmis, pateiktomis 8 lentelėje.

8 lentelė / Table 8

Prognozuojamas sėklinių bulvių pasėlių plotas ir sėklos poreikis 2006-2013 metais
Expected area of seed potato crops and demand for seed in 2006-2013

Rodiklis / Indicator	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vidutinis pasėlių plotas, tūkst. ha / Average crop area, thou. ha	57,8	79,1	80,4	72,2	70,2	64,5	64,5	58,5
Bulvių derlius, tūkst. t / Potato harvest, thou. t	457,1	1107,9	1126	1010,8	983,5	968	966,8	935,8
Maistinių bulvių poreikis, tūkst. t Demand for food potatoes, thou. t	376	374	365	357	348	338	330	318
Sėklos poreikis iš viso, tūkst. t Demand for seed, total, thou. t	182	250	254	228	222	204	204	185
Sėklos poreikis maistinėms bulvėms auginti, tūkst. t Demand for seed of food potatoes, thou. t	94,0	93,5	91,3	89,3	87,0	84,5	82,5	79,5
Sertifikuotos sėklos poreikis maistinėms bulvėms auginti, t Demand for certified seed of food potatoes, t	4064	5564	6800	8600	11000	13700	18300	24000
Išauginta sertifikuotos sėklos Lietuvoje, t Production of certified seed potatoes in Lithuania, t	2801	4064	5300	6900	9000	11700	16000	21700
Sėklinių bulvių importas, t Import of seed potatoes, t	1263	1500	1500	1700	2000	2000	2300	2300
Vidutinis sėklinių bulvių pasėlių plotas, ha Average area of seed potato crops, ha	178	205	294	383	500	650	889	1206
Ūkių, auginančių sėklines bulves, skaičius, vnt. Number of farms growing seed potatoes	6	7	10	13	17	22	30	40
Sertifikuotų bulvių pasėlių dalis nuo maistinių bulvių pasėlių, proc. Share of certified seed potato crops in food potato crops, %	4,3	6,0	7,5	9,6	12,6	16,2	22,2	30,2
Dalis nuo visų bulvių pasėlių, proc. Share in total potato crops, %	2,2	2,2	2,7	3,8	5,0	6,7	9,0	13,0

Prognozuojama, kad ūkiai sertifikuota sėkla apsirūpins palaipsniui ir 2013 metais tokia sėkla bus užsėta apie 30 proc. maistui skirtų bulvių pasėlių.

Apibendrinant atliktą tyrimą tenka pastebėti, kad sėklininkystės ūkių, kaip ir visos bulvininkystės, verslas yra pelningas. Lietuvos bulvininkystės sektorius ES yra konkurencingas, tačiau nepakankama parama ūkiams, kurie

augina maistines bulves, naudodami sertifikuotą sėklą, gali jų veiklą padaryti nekonkurencingą, nes sertifikuotos sėklos naudojimą riboja ganėtinai didelės jų pardavimo kainos. Parama šiai sėklai įsigyti yra per maža, kad skatintų ūkininkus, pridėdant savo lėšų, pirkti nors ir didesnio derlingumo, tačiau brangesnes sėklas. Tai pagrindinė priežastis, kodėl mažai naudojama sertifikuotos sėklos. Be to, bulvių sėkli-

ninkystės ūkių pasėlių plotai yra per maži sertifikuotų bulvių sėklos kiekiams didinti.

Valstybės parama, teikiama bulvėms auginėti, pakankama, tačiau ji nedaro įtakos sertifikuotų bulvių sėklos platesniam naudojimui. Todėl maistinių bulvių auginimas, naudojant sertifikuotą sėklą, turėtų būti daugiau valstybės remiamas nei jos nenaudojant. Tai turėtų būti įgyvendinta palaipsniui, didėjant sėklininkystės ūkių skaičiui ir pasėlių plotams. Tikslinga įvesti B kategorijos sertifikuotas bulves, kurių kokybė būtų žemesnė, bet ir kaina tenkintų bulvių augintojus.

2007-2013 metams parama bulvių sėklininkystei ir maistinių bulvių auginimui turėtų apimti: papildomas tiesiogines išmokas maistinėms bulvėms, paramą kokybiškai (sertifikuotai) sėklai auginti ir neakciziams dyzeliniams degalams įsigyti.

Lietuvos žemdirbystės instituto Vokės filialo biotechnologijos laboratorijos pajėgumai leidžia išauginti atitinkamą kiekį superelitinės kategorijos bulvių minigumbų. Šio kiekio pakanka aprūpinti Lietuvos maistinių bulvių augintojus sėkline produkcija.

Literatūra

1. EUROSTAT. Agricultural data. – <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>>.
2. FAOSTAT. Agricultural data. – <<http://faostat.fao.org/faostat/>>.
3. Lietuvos žemės ūkis 2005. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2006.
4. LŽI Vokės filialo duomenys – <www.lzii.lt>.
5. Pasėliai, derlius ir derlingumas 2006. – V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2007.
6. Ražukas A., Jundulas J. Bulvių selekcijos pasiekimai Lietuvoje // Sodininkystė ir daržininkystė. Mokslo darbai. t.24(3), 2005.
7. Valstybinės sėklų ir grūdų tarnybos duomenys. – <www.vsgt.lt>.

8. Visuotinio žemės ūkio surašymo rezultatai 2003 m.– V.: Statistikos departamentas prie LRV, 2003.

9. Žemės ūkio respondentinių įmonių duomenys 2005. – V.: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2006.

Summary

The article presents the results of analysis on the establishment of growing system for certified potatoes and seed potatoes according to a valid reproduction scheme. Certified seed potatoes make up only about 4 percent of the total area of potato crops for human consumption. The growing of seed potatoes is a labour-intensive branch of agriculture. The survey showed that the growing of seed potatoes, as well as generally growing of potatoes, is quite a profitable activity, but rather high price of certified seed and high demand for financial resources during the spring planting limits the expansion of the area of potato crops. Actually, the Lithuanian potato sector is competitive in the EU, but state support for the farmers, who grow potatoes for human consumption and plant certified seed potatoes is insufficient. Such situation can determine the decline of potato competitiveness.

The present state support does not encourage potato farms to increase the area of certified seed potatoes. Therefore, it is necessary to promote more the farms planting certified seed potatoes. That should be implemented gradually increasing the number of seed growing farms and the area of potato crops. It should be expedient to use certified potatoes of category B, which quality is lower but the price is more reasonable for potato growers. It is expected that by 2013 the area of seed potatoes in Lithuania would increase about 6 times. The support for seed potatoes and food potatoes should include extra direct payments for potatoes grown for human consumption and for potatoes grown for processing into potato starch as well as support for certified seed and for excise-free diesel fuel.

**LIETUVOS UŽSIENIO PREKYBA ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTAIS
2007 METŲ I KETVIRTĮ
LITHUANIAN FOREIGN TRADE OF AGRICULTURAL AND FOOD PRODUCTS
IN THE 1ST QUARTER 2007**

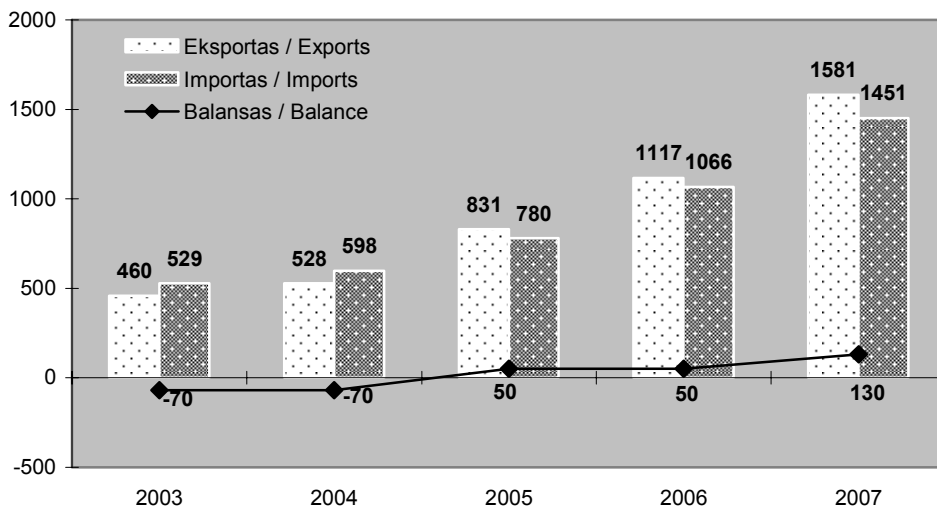
Audronė LASKAUSKIENĖ

Straipsnyje nagrinėjamos žemės ūkio ir maisto produktų eksporto ir importo (pagal Specialiąją prekybos sistemą) tendencijos, remiantis Lietuvos Respublikos statistikos departamento duomenimis

2007 metų I ketvirtį eksportuotų žemės ūkio ir maisto produktų vertė buvo 1581 mln. Lt ir, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 42 proc. Importas siekė 1451 mln. Lt, padidėjo 36 proc. Užsienio prekybos apyvarta, palyginti su 2006 metų I ketvirčiu, padidėjo 39 proc. Prekybos balansai 2005-2007 metų I ketvirtį buvo teigiami, o 2007 metais siekė 130 mln.

Lt, palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, padidėjo 80 mln. Lt (1 pav., 1 lentelė).

Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pastaraisiais metais sudaro vis didesnę Lietuvos eksporto dalį. 2002 metų I ketvirtį minėtų produktų eksporto vertė sudarė 8,5 proc. visų eksportuotų iš Lietuvos prekių vertės, 2003-2006 metais ji palaipsniui didėjo ir 2006-aisiais jau siekė 12,3 proc., o 2007-aisiais – 16,4 proc. Importo dalis ir mažėjo, ir didėjo ir 2006 metų I ketvirtį, sumažėjusi palyginti su 2005 metų atitinkamu laikotarpiu, sudarė 9,0 proc., o 2007-ųjų I ketvirtį siekė 10,8 proc.

1 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, importas ir užsienio prekybos balansas 2003-2007 metų I ketvirtį, mln. Lt

Figure 1. Exports, imports and foreign trade balance of agricultural and food products in the 1st quarter 2003-2007, mill. Lt

1 lentelė / Table 1

**Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto ir importo dalis visoje Lietuvos užsienio prekyboje
2002-2007 metų I ketvirtį**

*Shares of exports and imports of agricultural and food products in the total
Lithuania's foreign trade in the 1st quarter 2002–2007*

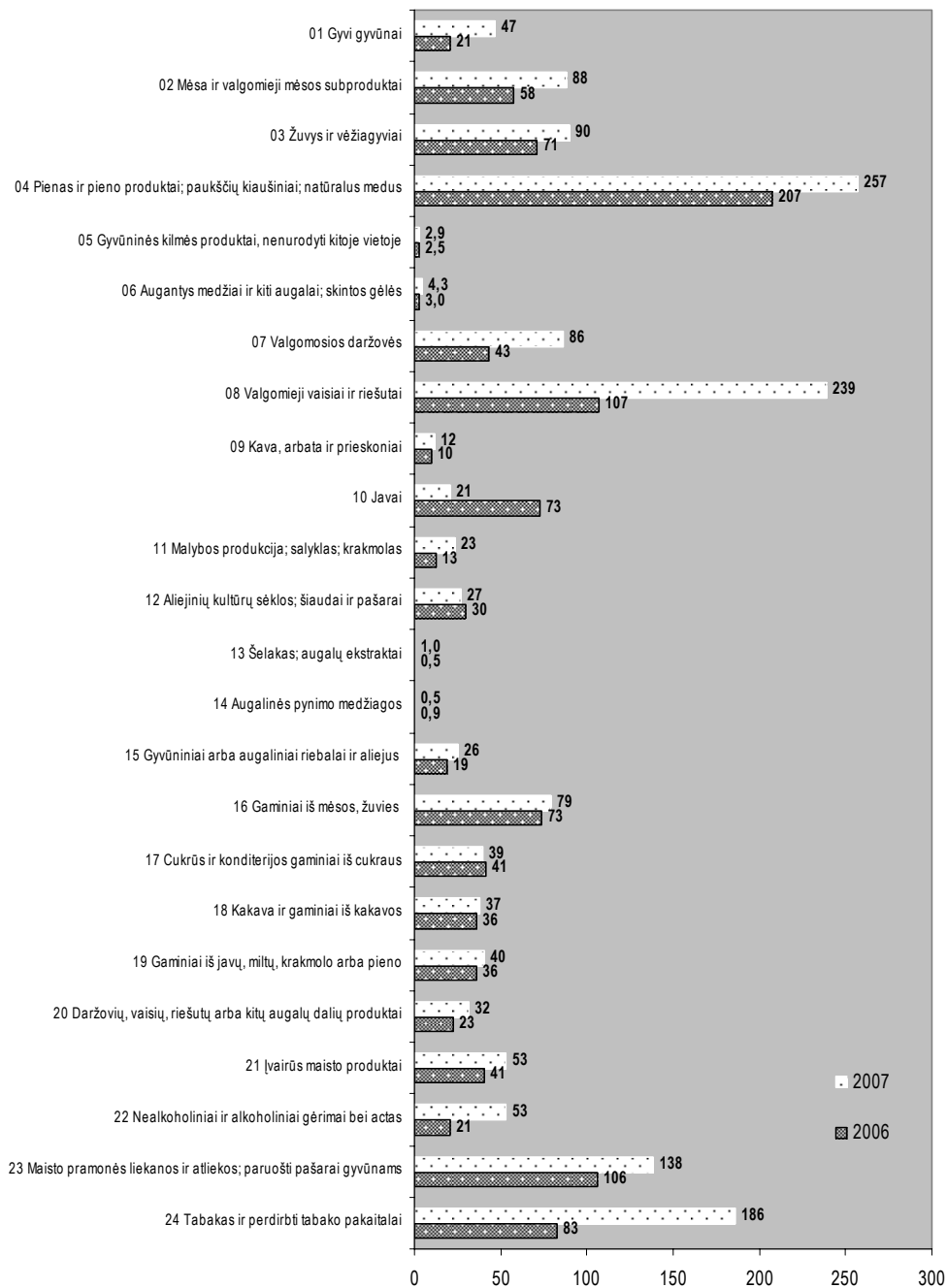
Metai / Year	Visas eksportas, mln. Lt Total exports, mill. Lt	Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas, mln. Lt Exports of agricultural and food products, mill. Lt	Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto dalis visame eksporte, proc. Share of exports of agricultural and food products in total exports, %	Visas importas, mln. Lt Total imports, mill. Lt	Žemės ūkio ir maisto produktų importas, mln. Lt Imports of agricultural and food products, mill. Lt	Žemės ūkio ir maisto produktų importo dalis visame importe, proc. Share of imports of agricultural and food products in total imports, %
2002 I ketv. Q.	4341,3	367,4	8,5	6116,2	530,3	8,7
2003 I ketv. Q.	5253,6	459,6	8,7	6704,8	529,1	7,9
2004 I ketv. Q.	5520,8	528,1	9,6	7291,6	598,0	8,2
2005 I ketv. Q.	6819,1	831,6	12,2	8428,3	781,4	9,3
2006 I ketv. Q.	9037,9	1116,5	12,3	11735,3	1066,1	9,0
2007 I ketv. Q.	9617,3	1581,5	16,4	13440,5	1451,5	10,8

Padidėjo 20-ties iš 24-ių *produktų grupių* eksportas (2 pav.). 2007 metų I ketvirtį tradiciškai daugiausia buvo eksportuota pieno ir pieno produktų – už 240 mln. Lt, t. y. 23 proc. (45 mln. Lt) daugiau nei 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu. Minėtų produktų eksportas 2007 metų I ketvirtį sudarė 15,2 proc. viso žemės ūkio maisto produktų eksporto. 38 proc. pieno produktų eksportuota į Rusiją (61 proc. visų eksportuotų sūrių ir varškės teko Rusijai), 12,1 proc. – į Italiją, 10 proc. – į Vokietiją.

Antroje vietoje pagal eksporto apimtį 2007 metų I ketvirtį buvo valgomųjų vaisių ir riešutų eksportas (239 mln. Lt ir 15,1 proc.). 59 proc.

minėtos grupės eksporto sudarė obuoliai, 11 proc. – mėlynės, 5,5 proc. – riešutai (pistacijai). 71 proc. valgomųjų vaisių ir riešutų grupės eksporto tenka Rusijai. Į Rusiją eksportuota 99 proc. (už 139 mln. Lt) visų eksportuotų obuolių. Palyginti su 2006 metų I ketvirčiu, obuolių eksportas į Rusiją padidėjo 2 kartus.

Trečioje vietoje pagal eksporto apimtį yra cigarečių eksportas. Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, šių prekių eksportas padidėjo 2,2 karto ir siekė 186 mln. Lt, taigi sudarė 11,8 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

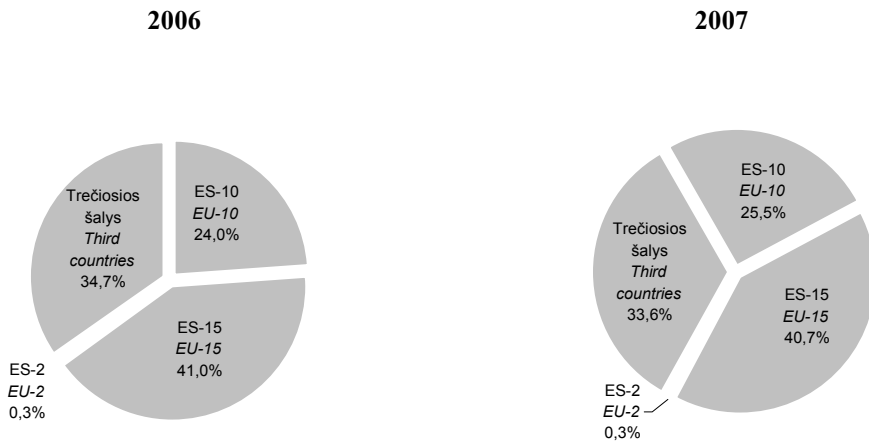

2 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas 2006 ir 2007 metų I ketvirtį, mln. Lt
 Figure 2. Exports of agricultural and food products in the 1st quarter 2006 and 2007, mill. Lt

Didelę eksporto dalį sudarė maisto pramonės liekanos ir pašarai gyvūnams (138 mln. Lt ir 8,7 proc.). 73 proc. šios grupės sudaro kačių ir šunų maistas, jo išvežta 23 tūkst. t už 102 mln. Lt. Žuvų ir vėžiagyvių eksportuota už 90 mln. Lt – 5,7 proc., mėsos – už 88 mln. Lt ir 5,6 proc., daržovių – už 86 mln. Lt ir 5,4 proc., gaminių iš mėsos ir žuvies – už 79 mln. Lt ir 5,0 proc. visų eksportuotų žemės ūkio ir maisto produktų. 2007 metų I ketvirtį anksčiau minėtų produktų dalis (pradedant pieno produktais) sudarė apie 74 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

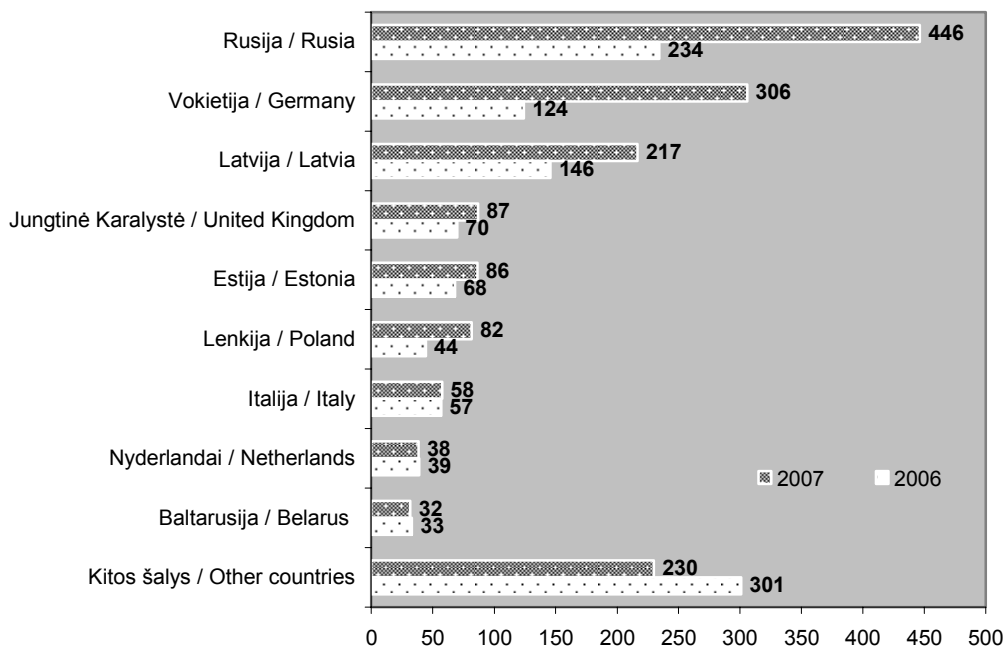
Iš keturių *pagrindinių* maisto produktų grupių 2007 metų I ketvirtį daugiausia buvo eksportuota paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako gaminių (658 mln. Lt, 42 proc.). Tai perdirbti žemės ūkio produktai, turintys didesnę pridėtinę vertę. Antroje vietoje – gyvū gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų grupės prekių (485 mln. Lt, 31 proc.), trečioje - augalinių produktų (413 mln. Lt, 26 proc.), paskutinėje - aliejaus ir riebalų (26 mln. Lt, 1,4 proc.) eksportas.

Per nagrinėjamą laikotarpį pasikėtė šalių grupavimas, nes, į ES įstojus Bulgarijai ir Rumunijai, padidėjo ES narių skaičius ir šios dvi šalys išskirtos į ES-2 grupę. Lietuvos prekyba su šiomis šalimis žemės ūkio ir maisto produktais labai nedidelė. Žemės ūkio ir maisto produktų 2007 metų I ketvirčio eksporto į keturias *šalių grupes* analizė parodė, kad, palyginti su 2006 metų atitinkamu laikotarpiu, eksporto į ES šalis senbuves (ES-15) dalis beveik nepasikeitė, į naująsias ES šalis (ES-10) padidėjo 1,5 procentinio punkto, į trečiašias šalis – sumažėjo 1,1 procentinio punkto. Eksporto į naujai įstojusias šalis (ES-2) dalys liko tokios pačios. Eksportas į ES-15 šalis padidėjo 1,4 karto ir siekė 643 mln. Lt, ES-10 – atitinkamai 1,5 karto ir 402 mln. Lt, į trečiašias šalis – 1,4 karto ir 531 mln. Lt, eksportas į naujai įstojusias šalis sudarė 5 mln. Lt. Iš viso į ES šalis eksportuota už 1050 mln. Lt, tai sudarė beveik 67 proc. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto (3 pav.).

3 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto struktūra pagal šalių grupes 2006 ir 2007 metų I ketvirtį

Figure 3. Structures of exports of agricultural and food products by country group in the 1st quarter 2006 and 2007

4 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportas pagal šalis 2006 ir 2007 metų I ketvirtį, mln. Lt
 Figure 4. Exports of agricultural and food products by country in the 1st quarter 2006-2007, mill. Lt

2007 metų I ketvirtį daugiausia žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota į Rusiją (28 proc.), Vokietiją (19 proc.), Latviją (14 proc.), Jungtinę Karalystę (5,5 proc.), Estiją (5,5 proc.), Lenkiją (5,2 proc.), Italiją (3,6 proc.) (4 pav.).

Sparčiai auga eksportas į Rusiją. Lyginant su 2006 metų tuo pačiu laikotarpiu, eksportas į Rusiją padidėjo beveik 2 kartus ir siekė 446 mln. Lt, tai sudarė 28 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. Į Rusiją daugiausia eksportuota obuolių – 15 tūkst. t už 139 mln. Lt (31 proc. visų eksportuotų į Rusiją žemės ūkio ir maisto produktų), sūrių ir varškės - už 84 mln. Lt, 19 proc. (sūrių už 74 mln. Lt, varškės – už 10 mln. Lt). Obuolių ir sūrių bei varškės eksporto vertė sudarė 50 proc. visų eksportuotų į Rusiją žemės ūkio ir maisto produktų vertės. Trečioje vietoje pagal eksporto apimtį į Rusiją

yra šviežių ir šaldytų daržovių grupės produktai (KN 0709). 50 proc. šios grupės eksporto sudaro pievagrybiai, jų buvo eksportuota 6,4 tūkst. t už 16 mln. Lt; 30 proc. – paprikos, eksportuota 1,3 tūkst. t už 9,6 mln. Lt. 20 kartų padidėjo vynuogių vyno eksportas, jo eksportuota už 19 mln. Lt.

Eksportas į Vokietiją, palyginti su tuo pačiu 2006 metų laikotarpiu, padidėjo 2,5 karto ir sudarė 19 proc. visų eksportuotų žemės ūkio ir maisto produktų. Daugiau kaip pusę eksporto į Vokietiją sudarė cigarečių eksportas (162 mln. Lt), antroje vietoje - žuvų filė ir kita žuvų mėsa (už 25 mln. Lt), trečioje - kačių ir šunų maistas (19 mln. Lt).

Į Latviją žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota už 217 mln. Lt, tai sudarė 14 proc. Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksporto. 21 kartą padidėjo cigarečių eksportas (išvež-

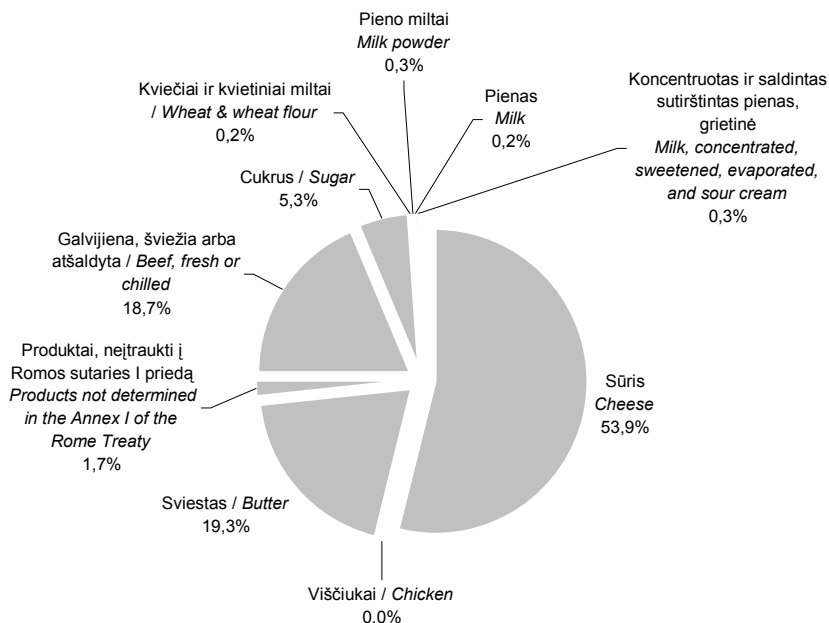
ta už 24 mln. Lt), antroje vietoje – kava (už 12 mln. Lt), trečioje – cukrus (už 11 mln. Lt). Mėsos į Latviją išvežta už 11,8 mln. Lt. Paukštinės eksportuota 1,6 tūkst. t (už 9,3 mln. Lt), galvijienos – 100 t (už 0,9 mln. Lt). Pieno produktų eksportuota už 14,3 mln. Lt, tarp jų sūrių už 8,6 mln. Lt.

Eksportas į Rusiją, Vokietiją ir Latviją sudarė 61 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto.

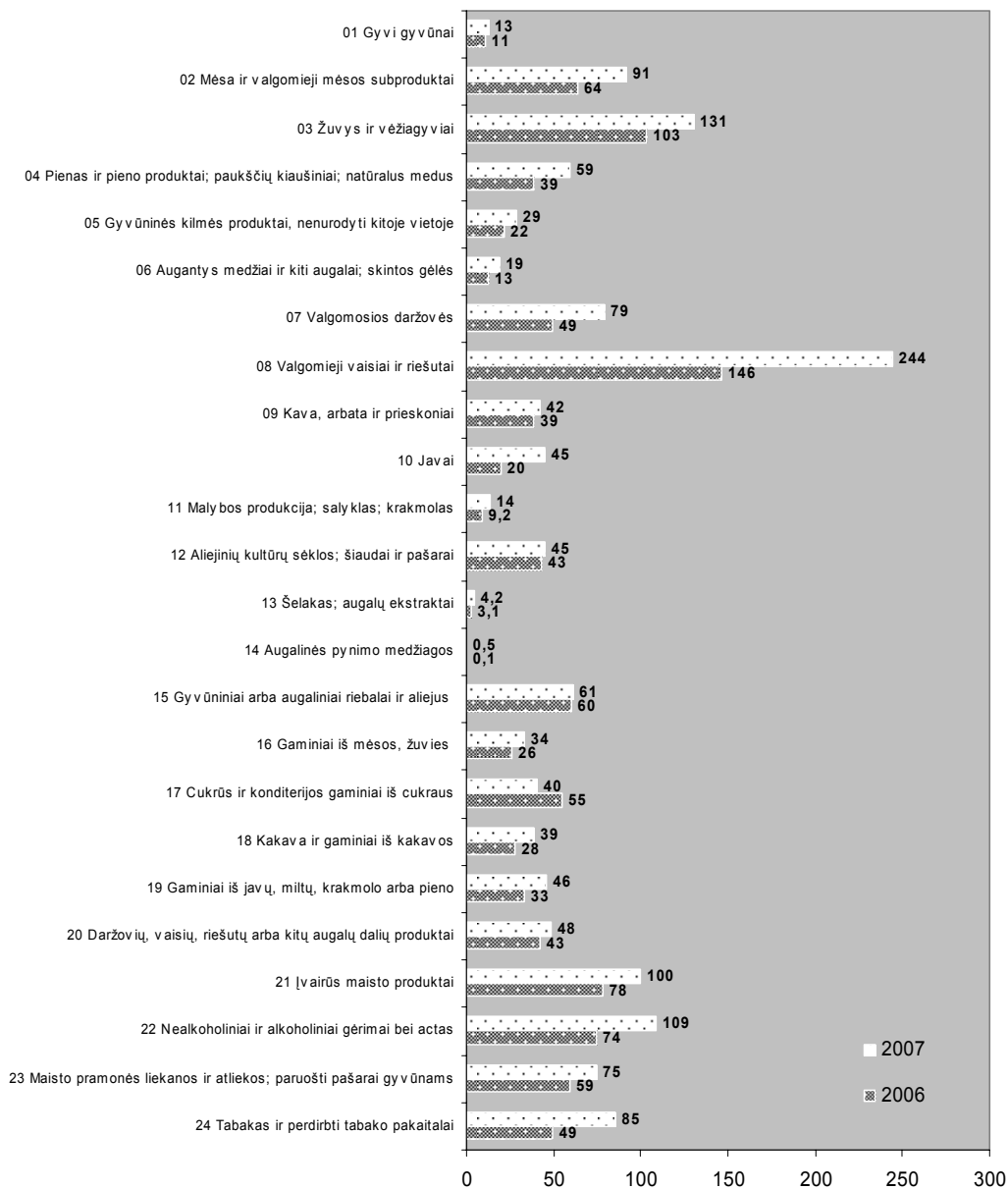
2007 metų I ketvirtį buvo išmokėta 26 mln. Lt eksporto į trečiąsias šalis kompensacijų. Sūrių daugiausia eksportuota į Rusiją, sviesto – į Saudo Arabiją, Rusiją, Uzbekistaną, jautienos – į Rusiją (5 pav.).

Iš visų 24 produktų grupių sumažėjo tik cukraus (beveik 1,4 karto, 15 mln. Lt) importas. 2007 metų I ketvirtį, kaip ir per 2006-ųjų metų atitinkamą laikotarpį, daugiausia buvo importuota valgomųjų vaisių ir riešutų (244 mln. Lt,

17 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo), žuvų (131 mln. Lt, 9,0 proc.), nealkoholinių gėrimų (109 mln. Lt, 7,5 proc.), įvairių maisto produktų (21 KN grupės, 100 mln. Lt, 6,9 proc.), mėsos (91 mln. Lt, 6,3 proc.). 45 proc. valgomųjų vaisių ir riešutų importo sudarė importas iš Lenkijos (110 mln. Lt), 12 proc. – iš Nyderlandų (29 mln. Lt), 7 proc. – iš Vokietijos (17 mln. Lt), 6,3 proc. – iš Airijos (15 mln. Lt), 5,8 proc. – iš Ispanijos (14 mln. Lt). Žuvų daugiausia buvo importuota iš Norvegijos (už 16 mln. Lt, 12,3 proc. viso žuvų importo), Kazachstano (15 mln. Lt, 11,8 proc.), Rusijos (13 mln. Lt, 10 proc.), JAV (11 mln. Lt, 8,2 proc.). Nors minėtu laikotarpiu visų grūdų eksportas padidėjo 2,3 karto, tačiau 24 kartus padidėjo miežių importas. Iš Vokietijos, Suomijos, Švedijos ir Latvijos buvo importuota 14,7 tūkst. t miežių už 10,3 mln. Lt.

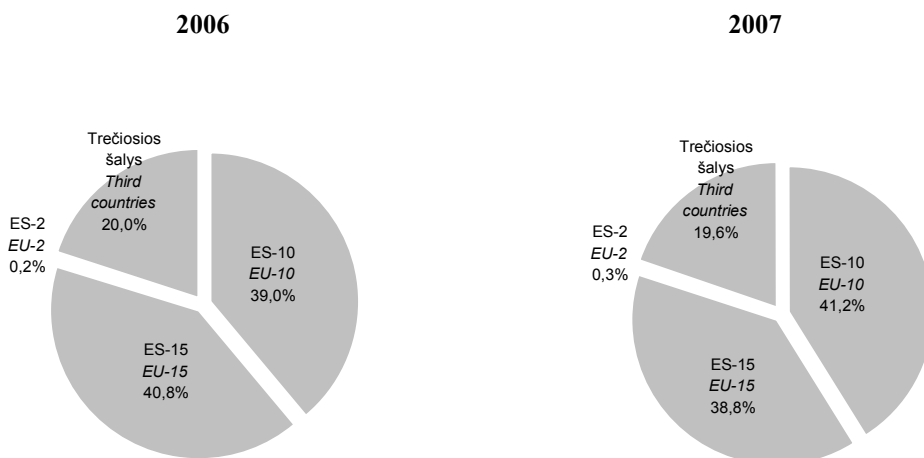
5 pav. Kompensacijų, išmokėtų už eksportą į trečiąsias šalis, struktūra 2007 metų I ketvirtį
 Figure 5. Structure of compensations paid for the exports into third countries in the 1st quarter 2007

6 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas 2006 ir 2007 metų I ketvirtį, mln. Lt
 Figure 6. Imports of agricultural and food products in the 1st quarter 2006 and 2007, mill. Lt

Iš keturių pagrindinių maisto produktų grupių 2007 metų I ketvirtį tik riebalų ir aliejaus importas išliko 2006 metų I ketvirčio lygio. Daugiausia buvo importuota paruoštų maisto produktų, gėrimų ir tabako gaminių (padidėjo 1,25 karto, siekė 558 mln. Lt, arba 40 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo). Antroje vietoje – augalinių produktų importas (padidėjo 1,5 karto, sudarė 485 mln. Lt, atitinkamai 34 proc.), trečioje – gyvų gyvūnų ir gyvūninės kilmės produktų grupės prekių (1,3 karto, 304 mln. Lt, 22 proc.), ketvirtoje – riebalų ir aliejaus grupės produktų (59 mln. Lt, 4 proc.) importas.

Importo iš ES šalių senbuvų (ES-15) dalis beveik nepasikeitė ir sudarė 38,8 proc. viso importo, tačiau, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, vertė padidėjo 1,3 karto (siekė 563 mln. Lt). 1,2 procentinio punkto padidėjo ES-10 dalis, iš šios šalių grupės buvo įvežta produktų už 598 mln. Lt, importo vertė padidėjo 1,4 karto. Importo dalis iš trečiųjų šalių beveik nepasikeitė, tačiau vertė padidėjo 1,3 karto – importuota už 286 mln. Lt, importas iš naujai įstojusių šalių (ES-2) sudarė 4,4 mln. Lt. Įvežtų iš ES šalių produktų vertė sudarė 80,3 proc. viso Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų importo vertės ir siekė 1165 mln. Lt (7 pav.).

7 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importo struktūra pagal šalių grupes 2006 ir 2007 metų I ketvirtį

Figure 7. Structures of imports of agricultural and food products by country group in the 1st quarter 2006 and 2007

2007 metų I ketvirtį daugiausia produktų importuota iš Lenkijos, Vokietijos, Latvijos, Nyderlandų, Ispanijos ir Estijos. Importas iš šių šalių sudarė 62 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo (8 pav.).

Importas iš *Lenkijos* minėtu laikotarpiu siekė 327 mln. Lt ir sudarė 23 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo ir, palyginti su 2006 metų I ketvirčiu, išaugo 1,4 karto. Minėtu laikotarpiu iš *Lenkijos* daugiausia buvo importuota obuolių – 93 tūkst. t (palyginti su atitin-

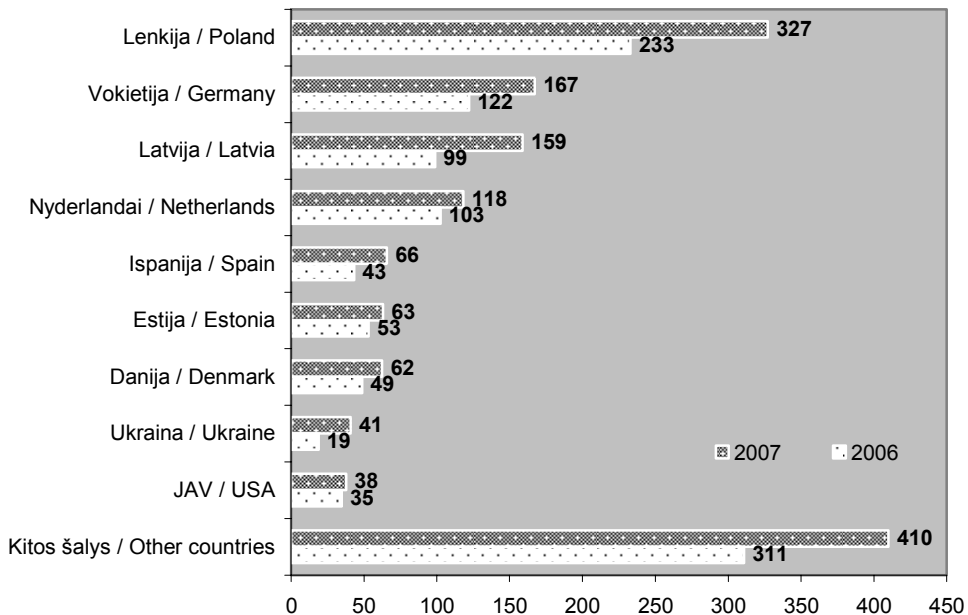
kamu 2006 metu laikotarpiu, 1,9 karto daugiau) už 104 mln. Lt, 6,0 tūkst. t kiaulienos (1,5 karto daugiau) už 29 mln.Lt, 2,7 tūkst. t paukštienos (beveik 2,4 karto daugiau) už 12 mln. Lt, mėsos gaminių ir dešrų (už 9,3 mln. Lt), gūžinių ir žiedinių kopūstų (už 9,3 mln. Lt), cukraus (už 8,8 mln.Lt), šokolado ir kitų produktų, turinčių kakavos (už 8,7 mln. Lt).

Importas iš *Vokietijos* siekė 167 mln. Lt, tai sudarė 12 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo į Lietuvą. Palyginti su 2006 metų I ketvirčiu, importas iš *Vokietijos* išaugo 1,4 karto. Daugiausia buvo importuota cigarečių (už 19 mln. Lt), bananų (už 11 mln. Lt), gyvūninių produktų, netinkamų žmonių maistui (9,6 mln. Lt).

Trečioje vietoje pagal importo apimtį – *Latvija*. 2007 metų I ketvirtį importas iš *Latvijos*

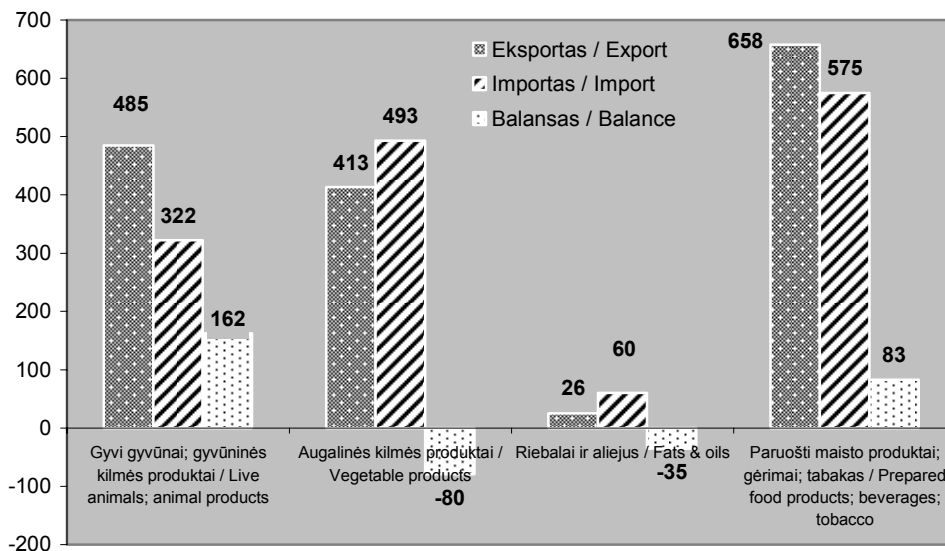
siekė 159 mln. Lt ir sudarė 11 proc. viso žemės ūkio ir maisto produktų importo. Daugiausia iš *Latvijos* buvo importuota nekoncentruoto pieno ir grietinėlės (31 tūkst. t, už 30 mln. Lt), cigarečių ir kitų tabako gaminių (už 21 mln. Lt), kviečių ir meslino (22,5 tūkst. t, už 11 mln. Lt, 5 kartus daugiau nei pernai), duonos, pyrago, bandelių ir kt. (už 6,2 mln. Lt), mineralinio ir gazuoto vandens (už 5,6 mln. Lt).

Prekybos pagal pagrindines produktų grupes analizė parodė, kad teigiamas buvo prekybos gyvais gyvūnais ir gyvūninės kilmės produktais, paruoštais maisto produktais, gėrimais ir tabako gaminiais balansas (9 pav.). Palyginti su 2006-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, prekybos riebalais ir aliejumi neigiamas balansas sumažėjo, o augalinės kilmės produktais – padidėjo.

8 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų importas pagal šalis 2006 ir 2007 metų I ketvirtį, mln.Lt
 Figure 8. Imports of agricultural and food products by country in the 1st quarter 2006 and 2007, mill. Lt

9 pav. Pagrindinių žemės ūkio ir maisto produktų grupių užsienio prekybos balansas 2007 metų I ketvirtyje, mln. Lt

Figure 9. Balances of foreign trade of agricultural and food products by main product groups in the 1st quarter 2007, mill. Lt

2007 metų I ketvirčio užsienio prekybos apyvartos analizė pagal šalių grupes parodė, kad, palyginti su tuo pačiu 2006-ųjų laikotarpiu, prekybos su ES-10 šalimis apyvarta padidėjo 46 proc., su ES-15 – 35 proc., o su trečiosiomis šalimis – 36 proc.

Didžiausia apyvarta buvo prekiaujant su Rusija (479 mln. Lt), Vokietija (473 mln. Lt), Lenkija (409 mln. Lt), Latvija (375 mln. Lt), Nyderlandais (157 mln. Lt). Didžiausi teigiami balansai buvo prekiaujant su Rusija (414 mln. Lt), Vokietija (139 mln. Lt), Jungtine Karalyste (71 mln. Lt), Latvija (58 mln. Lt), Baltarusija (26 mln. Lt), Estija (23 mln. Lt), didžiausias neigiamas balansas – prekyboje su Lenkija (-246 mln. Lt).

Summary

The value of agricultural and food products exported during the 1st quarter 2007 made up 1581 mill. Litas and increased by 42 per cent

compared to the same period of 2006. The value of imports amounted to 1451 mill. Litas and went up by 36 per cent. The turnover, in comparison with the 1st quarter 2006, increased by 39 per cent, and a positive balance came to 130 mill. Litas

The largest amounts among the products exported made up dairy products, fruits, tobacco products, animal feedstuffs, fish, meat, meat and fish products, while fruits and nuts, non-alcoholic beverages, miscellaneous edible preparations (CN code 21), meat were among the largest amounts imported. 66 per cent of products were exported into EU countries. The largest positive balance was in trade with Russia, Germany, United Kingdom, Latvia while the negative balance was in trade with Poland, Netherlands, Spain, USA, Ukraine. The largest turnover was in trade with Russia, Germany, Poland, Latvia.

EUROPOS SĄJUNGOS PARAMA LIETUVOS KAIMO PLĖTRAI *EU SUPPORT FOR THE LITHUANIAN RURAL DEVELOPMENT*

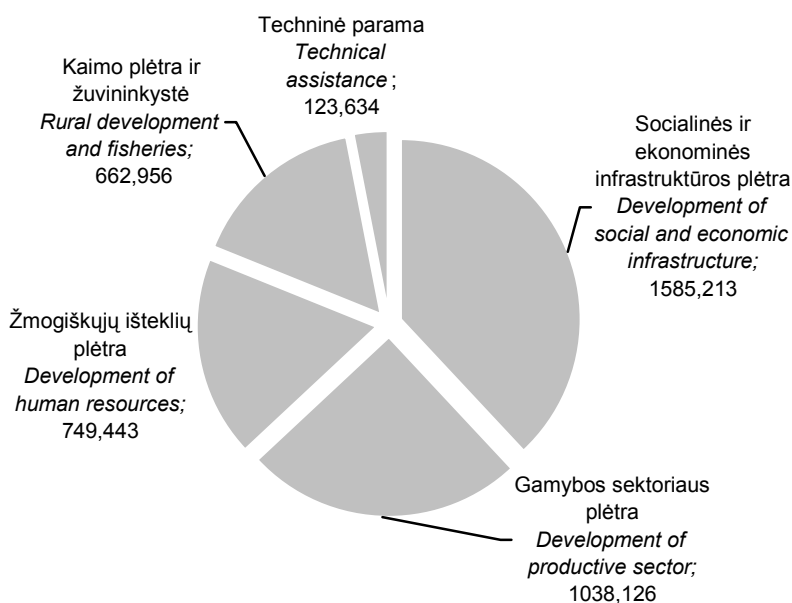
Erika RIBAŠAUSKIENĖ, Emilija KAIRYTĖ

Lietuvos kaimiškųjų vietovių gebėjimas prisitaikyti prie kintančios ekonominės ir socialinės aplinkos įgauna vis didesnę pagreitį. Pokyčių tendencijas lemia ne itin palanki demografinė situacija, žmogiškųjų išteklių, socialinės saugos, infrastruktūros ir švietimo problemos, valstybės parama vietos problemoms spręsti. Tokie veiksniai, kaip gamtinės sąlygos, miestų įtaka, ekonomikos struktūra ir konkurencingumas lemia socialinę ir ekonominę kaimiškųjų vietovių diferenciaciją, kuri mažėtų, jei būtų sudarytos sąlygos kryptingai tų vietovių plėtrai.

Straipsnyje pateikiama 2004–2006 metų Europos Sąjungos (ES) paramos kaimui, kaip vie-

no iš pokyčių tendencijas lemiančių veiksnių, pasiskirstymo savivaldybėse analizė ir numatomos 2007–2013 metų struktūrinės paramos panaudojimo perspektyvos.

Lietuvai įstojus į ES, atsivėrė galimybė naudotis ES struktūrinių fondų bei Sanglaudos fondo parama. Bendrajame programavimo dokumente (BPD) numatyta parama 2004–2006 metais sudarė 4 159,372 mln. Lt, iš jų 3090,853 mln. Lt – ES lėšos. Didžiausia paramos dalis (38,1 proc.) skirta BPD pirmajam prioritetui „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ (1 pav.).

1 pav. Lietuvos 2004–2006 metų Bendrajame programavimo dokumente numatytos paramos struktūra pagal prioritetus, mln. Lt

Figure 1. Structure of the support under the Lithuanian Single Programming Document for 2004–2006 by priority, mill. Litas

Ekspertų vertinimais, struktūrinių fondų paramos rezultatai regioniniu ir vietiniu lygmeniu dažnai yra priešingi nacionalinės regioninės politikos tikslui ir uždaviniams. Vietiniams poreikiams buvo numatyta tik 10 proc. Europos regioninės plėtros fondo lėšų. Struktūrinių fondų parama buvo skirstoma remiantis konkurencijos principu, kas suteikė didesnių galimybių stipresniesiems. Todėl parama koncentravosi ekonomiškai stipriuose regionuose ir savivaldybėse. Nors 2004–2006 metų laikotarpiu ir buvo nustatyti probleminių teritorijų išskyrimo kriterijai, nesant politinio susitarimo, joms lėšos nebuvo skiriamos. Regioninis paramos skirstymo aspektas iš dalies buvo naudojamas įsisavinant ES paramą pagal BPD prioritetą „Kaimo plėtra ir žuvininkystė“. Siekta tolygiai didinti kaimo gyventojų užimtumą, gerinti gyvenimo kokybę visuose šalies regionuose. Pagal priemonę „Investicijos į žemės ūkio valdas“ ūkininkaujantiems mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse buvo nustatytas maksimalus paramos dydis – 60 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, t. y. 10 proc. didesnis negu įprastai. Vertinant projektų naudą ir kokybę, pretendams į paramą pagal priemones „Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių“ ir „Kaimo turizmo ir amatų skatinimas“ buvo suteikiami papildomi 25 balai. Vertinant vietos veiklos grupių strategijas pagal priemonę „LEADER+ pobūdžio priemonė“, buvo suteikiami papildomi balai toms vietos veiklos grupėms, kurios atstovavo mažiau palankioms ūkininkauti kaimiškosioms vietovėms. Tačiau šio prioriteto įgyvendinimui buvo numatyta ma-

žiausiai lėšų, palyginti su kitais BPD prioritetais. Todėl šių regioninės paramos nuostatų įgyvendinimas negalėjo nulemti struktūrinių pokyčių regionuose.

Žemės ūkio sektorius galėjo pasinaudoti Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EŽŪOGF) parama subalansuotai kaimo plėtrai. Iš šio fondo finansuojamos investicinio pobūdžio priemonės (remiamos iš Orientavimo skyriaus) yra SAPARD programos tęsinys. Kaimo plėtros priemonėms 2004–2006 metais BPD skirta 603,610 mln. Lt paramos (1 lentelė).

Didžiausia lėšų dalis (daugiau kaip 60 proc.) skirta priemonėms „Investicijos į žemės ūkio valdas“ ir „Žemės ūkio produktų perdirbimo bei rinkodaros gerinimas“, o likusioji dalis - kitoms devynioms priemonėms.

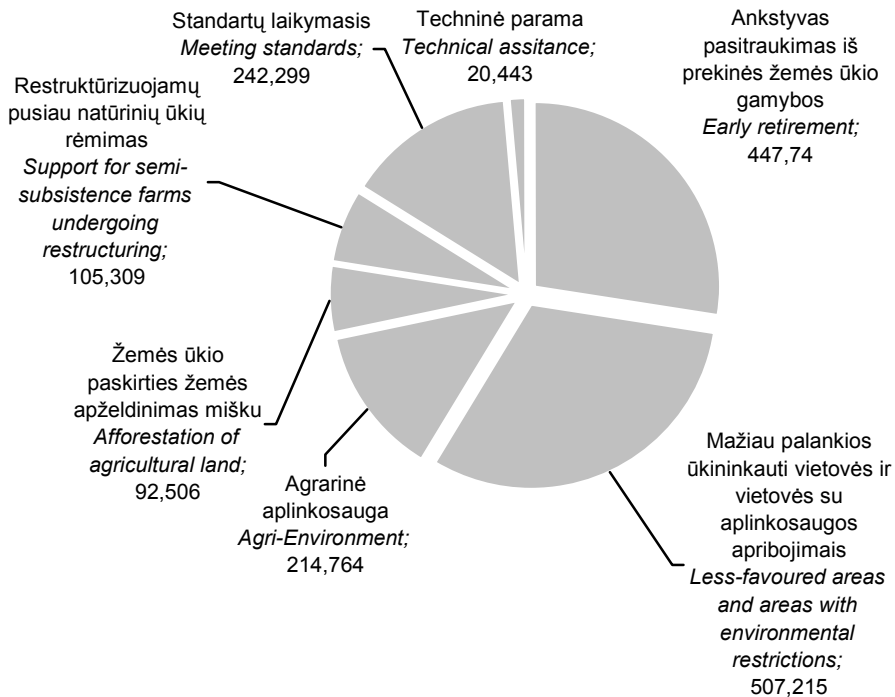
Per 2004–2006 metų laikotarpį paramos kreipėsi beveik 2,2 tūkst. pareiškėjų 867,9 mln. Lt sumai. Ji beveik 1,5 karto viršijo numatytas lėšas. Sutartys pasirašytos su 1,6 tūkst. pareiškėjų (71 proc. visų pateikusiųjų paraiškų). Paramos skirta 560,7 mln. Lt, arba 93 proc. numatytos paramos lėšų.

Be struktūrinių fondų paramos žemės ūkio ir kaimo plėtrai, 2004–2006 metais buvo numatytos Bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) ir Lietuvos kaimo plėtros 2004–2006 metų plano (KPP) priemonės. Vienintelė priemonė išimtinai orientuota į teritorinių problemų sprendimą – „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais“ (MPŪV). Lėšos šiai priemonei įgyvendinti sudarė trečdalį visos pagal KPP numatytos paramos (2 pav.).

Kaimo plėtros ir žuvininkystės priemonių finansavimas 2004–2006 metais
The funds for rural development and fisheries by measures in 2004–2006

Priemonė / Measure	Skirta lėšų, / Funds allocated,	
	mln. Lt / mill. Lt	%
Investicijos į žemės ūkio valdas <i>Investment in agricultural holdings</i>	273,961	45,4
Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas <i>Setting-up of young farmers</i>	55,901	9,3
Žemės ūkio produktų perdirbimo ir rinkodaros gerinimas <i>Improving processing and marketing of agricultural products</i>	102,022	16,9
Žemės ūkio vandentvarka <i>Agricultural water resources management</i>	54,562	9,0
Žemės sklypų perskirstymas <i>Reparcelling</i>	2,622	0,4
Konsultavimo paslaugos ūkiams <i>Use of farm advisory services</i>	9,661	1,6
Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas, siekiant įvairiapusio ekonominės veiklos pobūdžio ir alternatyvių pajamų šaltinių <i>Diversification of agricultural activities and activities close to agriculture to provide multiple activities or alternative incomes</i>	14,925	2,5
Kaimo turizmo ir amatų skatinimas <i>Encouragement for tourism and craft activities</i>	54,853	9,1
Miškų ūkis / Forestry	22,685	3,8
LEADER+ pobūdžio priemonės veikla „Ilgūdžių įgijimas“ <i>LEADER+ type measure “Acquisition of skills”</i>	9,373	1,5
Mokymas / Training	3,044	0,5
Iš viso (EŽŪOGF) / Total (EAGGF)	603,610	100
Veikla, susijusi su žvejybos laivynu <i>Fishing fleet</i>	41,604	70,1
Vandens išteklių apsauga ir plėtra, žuvininkystė, žvejybos uosto įrengimai, žuvų perdirbimas, rinkodara ir žvejyba vidaus vandenyse <i>Protection and development of water resources, aquaculture, fishing port facilities, fish processing, marketing</i>	15,977	26,9
Kita veikla (susijusi su žuvininkyste) <i>Other measures (related to fisheries)</i>	1,765	3,0
Iš viso (ŽOFI) / Total (FIFG)	59,346	100
Iš viso / Total	662,956	

Šaltinis: Nacionalinė mokėjimo agentūra.

2 pav. Lietuvos kaimo plėtros 2004–2006 metų plano priemonių lėšų struktūra, mln. Lt
Figure 2. Structure of the funds allocated for measures of the Lithuanian Rural Development Plan for 2004–2006, mill. Litas

Šaltinis: Nacionalinė mokėjimo agentūra.

Nacionalinės mokėjimo agentūros duomenimis, KPP priemonėms įgyvendinti pateikta 366 tūkst. paraiškų, prašoma paramos už 1 164 mln. Lt.

Per trejus metus vidutiniškai šalyje 1 ha deklaruotų žemės ūkio naudmenų teko apie 1100 Lt tiesioginių išmokų ir išmokų pagal kaimo plėtros priemones. 28 savivaldybės gavo didesnę nei vidutinę išmokų sumą, o 23 – mažesnę.

Tarp daugiausia paramos gavusių savivaldybių vyrauja savivaldybės, priskirtos MPŪV

(22 iš 28). Skirtumas tarp mažiausia ir daugiausia paramos gavusių savivaldybių viršija du kartus (daugiau kaip 1000 Lt).

Mažiau palankioms ūkininkauti vietovėms tenkančioje paramoje didžiąją dalį (nuo 36 proc. Kelmės rajono savivaldybėje iki 62 proc. Molėtų rajono savivaldybėje) sudaro parama pagal KPP priemones. Palankiose ūkininkauti vietovėse intensyvesni investiciniai procesai ir struktūriniai pokyčiai (2 lentelė).

2004–2006 metų paramos žemės ūkiui ir kaimo plėtrai struktūra savivaldybių grupėse, proc.
Structure of the support for agriculture and rural development in 2004–2006
by group of municipalities, per cent

Savivaldybių grupės <i>Group of municipalities</i>	BPD / <i>SPD</i>	KPP / <i>RDP</i>	Tiesioginės išmokos <i>Direct payments</i>
Daugiau negu vidutiniškai paramos gavusios MPŪV savivaldybės <i>LFA municipalities with support larger than the average</i>	15	46	39
Daugiau negu vidutiniškai paramos gavusios palankių ūkininkauti vietovių savivaldybės / <i>Non-LFA municipalities with support larger than the average</i>	26	13	61
Mažiau negu vidutiniškai paramos gavusios savivaldybės / <i>Municipalities with support lower than the average</i>	17	16	67
Vidutiniškai / <i>Average</i>	15	29	56

Paramos pagal KPP priemonės pasiskirstymo regioninė analizė rodo, kad palankių ūkininkauti vietovių žemės ūkio subjektai aktyviau dalyvauja ankstyvo pasitraukimo iš prekinės žemės ūkio gamybos priemonėje, restruktūrizuoja pusiau natūrinius ūkius. Tai mažiau būdinga ūkininkaujantiems MPŪV, nors žemės ūkio subjektų amžiaus struktūra jose yra blogesnė, palyginti su palankiomis ūkininkauti vietovėmis. Ūkininkaujantiems MPŪV, siekiant kaimo gyvybingumo, itin aktualus ekonominės veiklos restruktūrizavimas. Tačiau šiuos procesus menkai skatina kompensacinės išmokos, kurios daugiausia skiriamos vartojimui, nes daugelyje šių teritorijų žemės ūkio veikla nėra ta veikla, kuri užtikrintų teritorijos gyvybingumą. O parama pagal BPD priemones, susijusias su alternatyvių pajamų šaltinių kūrimu, sudarė tik 12 proc. 2004–2006 metais numatytos struktūrinės paramos. Tai netenkina ūkinės veiklos restruktūrizavimo poreikių mažiau palankiose ūkininkauti ir kitose probleminėse vietovėse.

Nors valstybės ekonominis potencialas didėja, tačiau didėja ir tarpregioniniai skirtumai. Situacijai pakeisti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija 2007–2013 metams numatė naujas priemones: projektų konkurencijos principo modifikavimas (regionams svarbiose priemonėse išskirtos tik vietiniams pareiškėjams skirtos veiklų grupės; numatyta, kokiomis lėšomis gali pasinaudoti konkretaus regiono paraiškų teikėjai); perspektyvinis investicijų planavimas (regioninių ir vietinių plėtros planų pagrindu Regionų plėtros tarybose numatyti regiono projektai 4 metų laikotarpiui, projektai išdėstyti pagal laiką, projektinę dokumentaciją galima rengti tik gavus teisę teikti projektą); sprendimų priėmimas Regionų plėtros tarybose dėl vietinės ir regioninės iniciatyvas atitinkančių projektų.

Numatytos ir Europos Sąjungos 2007–2013 metų struktūrinės paramos prioritetinės investicijų kryptys regioninės plėtros poreikiams tenkinti (3 lentelė).

**Europos Sąjungos 2007–2013 metų struktūrinės paramos prioritetinės investicijų kryptys
regioninės plėtros poreikiams tenkinti, mln. Lt**

EU priority investment trends of structural support for regional development in 2007–2013, mill. Lt

Investicijų kryptys / Investment trends	mln. Lt mill. Lt
Plėtros centrų* vystymas / <i>Development of regional growth centres*</i>	411
Probleminių teritorijų** vystymas ir būsto plėtra <i>Development of problem regions** and housing development</i>	303
Sąlygų sparčiau diversifikuoti ūkinę veiklą kaimo vietovėse sudarymas <i>Establishment of conditions for more rapid diversification of economic activities in rural areas</i>	342,5

* Mažeikiai, Telšiai, Tauragė, Marijampolė, Alytus, Utena, Zarasai.

** Pagal 2007 m. sausio 31 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimą Nr. 112 Akmenės r., Druskininkų, Ignalinos r., Jonavos r., Joniškio r., Jurbarko r., Kelmės r., Lazdijų r., Mažeikių r., Pasvalio r., Rokiškio r., Skuodo r., Šalčininkų r., Švenčionių r. savivaldybės.

Šaltinis: LR vidaus reikalų ministerija.

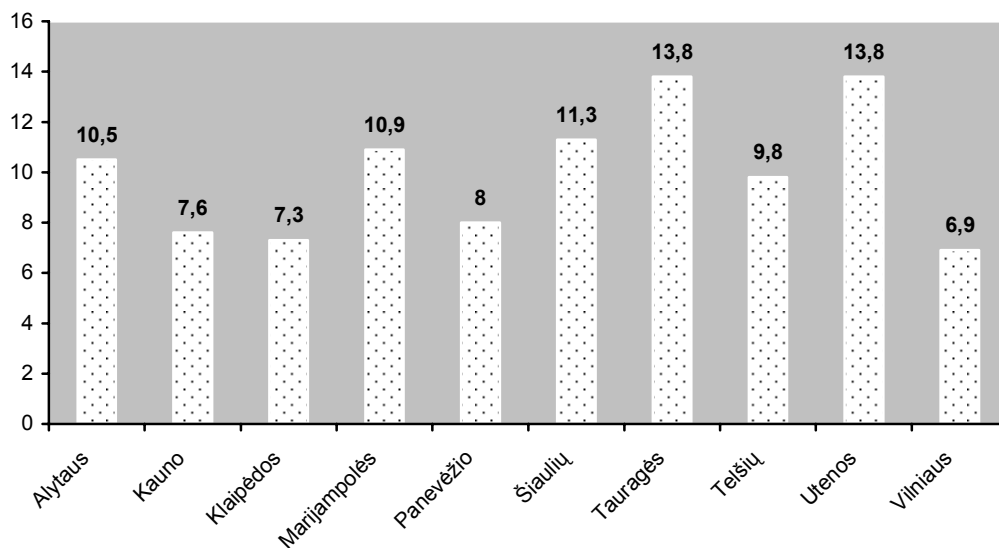
Sąlygos sparčiau diversifikuoti ūkinę veiklą, teikiant paramą iš struktūrinių fondų 2007–2013 metais, bus sudaromos gyvenvietėse, mažesnėse negu 3000 gyventojų. Numatoma remti investicijas:

- į kaimo vietovių viešosios infrastruktūros bei paslaugų, susijusių su verslo sąlygų gerinimu ir užimtumo didinimu, plėtra, t. y. esamų viešųjų pastatų (mokyklų, kultūros namų ir pan.) modernizavimas ir pritaikymas besikuriančiam verslui;
- į kaimo vietovių bendruomeninės infrastruktūros gerinimą, atnaujinant ir modernizuojant viešąją poilsio, laisvalaikio, sporto, kultūros infrastruktūrą.

Numatoma, kad iš šios veiksmų programos bus finansuojami tik savivaldybių ir valstybės institucijų projektai, kurių biudžetas didesnis nei 200 tūkst. eurų.

Lėšos kaimo diversifikavimui regionuose paskirstytos įvertinus kriterijus, kurie nulemia kaimo diversifikavimo poreikį (3 pav.):

- užimtųjų žemės ūkyje, medžioklėje ir miškininkystėje dalis, proc. (didesnė rodiklio reikšmė lemia didesnį poreikį);
- žemės ūkio naudmenų, įvertintų 32 ir mažiau našumo balų, dalis, proc. (didesnė rodiklio reikšmė lemia didesnį poreikį);
- vidutinės namų ūkių disponuojamos pajamos namų ūkio nariui per mėnesį, Lt (mažesnė rodiklio reikšmė lemia didesnį poreikį);
- naujo verslo formavimosi koeficientas – vidutinis metinis smulkaus ir vidutinio verslo įmonių skaičiaus pokytis (mažesnė rodiklio reikšmė lemia didesnį poreikį);
- šalies kaimo gyventojų dalis, tenkanti regionui, proc. (didesnė rodiklio reikšmė lemia didesnį poreikį).

3 pav. Ūkinės veiklos diversifikavimui numatytos paramos paskirstymas tarp regionų, proc.
Figure 3. Distribution of the support for diversification of economic activity by regions, %

Šaltinis: LR žemės ūkio ministerija.

Tai turėtų būti viena iš prielaidų ne sektorienei, o teritorinei plėtrai skatinti, t. y. ekonominės veiklos restruktūrizavimui, kuriant verslui ir gyvenimui patrauklią erdvę, ypač mažiau palankiose ūkininkauti ir kitose probleminėse vietovėse.

Apibendrinant pateiktą analizę reikia pažymėti, kad 2004-2006 metais struktūrinių fondų parama buvo skirstoma remiantis konkurencijos principu, kas suteikė didesnių galimybių stipresniesiems. Nors 2004–2006 metų laikotarpiu ir buvo nustatyti probleminių teritorijų išskyrimo kriterijai, nesant politinio susitarimo, joms lėšos nebuvo skiriamos. Regioninis paramos skirstymo aspektas iš dalies buvo naudojamas įsisavinant ES paramą pagal Bendrojo programavimo dokumento prioritetą „Kaimo plėtra ir žuvininkystė“. Tačiau šio prioriteto įgyvendinimui buvo numatyta mažiausiai lėšų, palyginti su kitais prioritetais, todėl šių regioninės para-

mos nuostatų įgyvendinimas negalėjo nulemti struktūrinių pokyčių regionuose. Atsiliekančių regionų plėtrai visų pirma turėtų būti panaudojama struktūrinių fondų parama tokioms sritims: infrastruktūros plėtra; vietinio verslo rėmimas; kaimo vietovių patrauklumo potencialiems investuotojams didinimas; investicijos į sveikatos apsaugą, visuomenines paslaugas ir mokslą; konsultacijų teikimas; kaimo gyventojų perkvalifikavimas.

Be to, norint pereiti prie regioniniu požiūriu grindžiamos kaimo politikos, reikia:

- koordinuoti sprendimus ir informacijos srautus (vertinant ES struktūrinės paramos panaudojimą, daugiau dėmesio reikėtų skirti teritoriniam aspektui, vertinti kaimo gyventojų įvairių socialinių grupių poreikių patenkinimo lygį);

- vertinti, kiek paramos iš struktūrinių fondų teko kaimo gyventojams, analizuoti pozityvius pavyzdžius, nes paramos žemės ūkio ir kaimo plėtrai priemonių nesuderinamumas su priemonėmis, finansuojamomis iš struktūrinių fondų, gali nulemti nepakankamą priemonių kaimo daugiafunkciškumui didinti populiarumą;
- taikyti inovatyvius vadybos metodus;
- ugdyti žmogiškuosius išteklius, didinti konsultavimo ir savivaldos vaidmenį.

Literatūra

1. Probleminių teritorijų ir mažiau palankių ūkininkauti vietovių sąrašų įvertinimas. Mokslinių tyrimų ataskaita. - Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, 2006.
2. Lithuanian Diagnostics of Lagging Territories: Results and Rural Policy Implications. Mokslinių tyrimų ataskaita. - Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas, Pasaulio bankas, 2006.
3. Lietuvos 2004–2006 m. bendrasis programavimo dokumentas.
4. Lietuvos kaimo plėtros 2004–2006 m. planas.
5. 2007 m. sausio 31 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 112.
6. 2006 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1275.
7. www.zum.lt
8. www.nma.lt
9. www.vrm.lt

Summary

Lithuanian rural areas are capable to adjust faster to the changeable economic and social environment. The changes are caused by rather unfriendly demographic situation, problems of human resources, social safety, infrastructure and education as well as public support to solve local problems. Such factors as natural conditions, urban influence, economic structure and competitiveness condition social and demographic differentiation in rural areas. This disparity should be lower if the conditions for the purposeful development of those areas were established. The article deals with the analysis of EU support for rural development as one of the factors conditioning changes, its distribution in 2004–2006 by municipalities as well as with the use of structural support for the period of 2007–2013.

SKOLINIMOSI PROCESŲ ŽEMĖS ŪKYJE ĮVERTINIMAS *SURVEY OF BORROWING PROCESSES IN AGRICULTURE*

Artūras LAKIS

Lietuvos Respublikos XIV Vyriausybės programoje atkreiptas dėmesys į būtinumą „investicijomis ir kitomis veiksmingomis struktūrinėmis priemonėmis stiprinti ūkinį gamybinį agrarinio sektoriaus potencialą, ugdyti ir skatinti produkcijos gamintojų konkurencingumą vidaus ir užsienio rinkose“. Konkurencingiems ir moderniems ūkiams sukurti, gamybinei veiklai kaime skatinti reikia didelių finansinių išteklių. Po įstojimo į Europos Sąjungą gerokai padidėjo ūkininkų ir žemės ūkio įmonių pajamos, tačiau dar daugeliui ūkių trūksta nuosavų lėšų investicijoms. ES struktūrinė parama teikiama kompensaciniu principu – lėšos skiriamos tik visiškai įgyvendinus projektą. Todėl siekiant spartesnės pažangos žemės ūkyje, lėšų skolinimasis tampa būtinas. Lietuvoje žemdirbiai skolinasi ne tik iš kredito įstaigų, bet ir iš kitų agroverslo partnerių. 2004-2005 metais skolinimosi procesai suaktyvėjo. Tai rodo ir UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas ataskaitos apie suteiktas kredito garantijas. Tačiau statistikos duomenų apie kredito įstaigų suteiktų paskolų apimtį ūkininkams ir žemės ūkio įmonėms nėra. Šie klausimai, taip pat tiekimo bendrovių prekiniai kreditai, lizingas ir kitos su žemės ūkio kreditavimu susijusios problemos išsamiai niekada netyrinėtos.

Todėl 2006 metais Lietuvos agrarinės ekonomikos institute atliktas skolinimosi procesų žemės ūkyje tyrimas. Jo tikslas – įvertinti skolinimosi procesus ir jų tendencijas žemės ūkyje. Tyrimo metu apklausti 408 ūkininkai ir 121

žemės ūkio įmonė. Taip buvo surinkta informacija iš visų komercinių bankų ir Centrinės kredito unijos apie ūkininkams ir žemės ūkio įmonėms suteiktus kreditus žemės ūkio veiklai plėtoti. Kai kurioms išvadoms suformuluoti panaudoti „Žemės ūkio respondentinių įmonių duomenys“, taip pat UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas ataskaitų duomenys.

Atliktos apklausos rezultatai rodo, kad prekiniai ūkiai pradėjo skolintis žymiai aktyviau. Jei 2003 metais kreditų įstaigų paskolomis naudojosi 21,5 proc. apklaustų ūkininkų ir 31,4 proc. žemės ūkio įmonių, tai 2005 metais atitinkamai 64,9 proc. ūkininkų ir 62,0 proc. žemės ūkio bendrovių.

Kredito įstaigos, ypač komerciniai bankai, daugiau ėmė pasitikėti žemės ūkio subjektais. Į anketos klausimą „Ar pajutote didesnę kredito įstaigų pasitikėjimą ir suinteresuotumą skolinti lėšų?“ teigiamai atsakė 57,7 proc. ūkininkų ir 59,5 proc. žemės ūkio įmonių, o neigiamai – tik 6,7 proc. ūkininkų ir 3,3 proc. žemės ūkio įmonių. Kredito įstaigų pasitikėjimo didėjimui įtakos turėjo išaugusios ūkių pajamos už parduotą produkciją, didesnės tiesioginės bei kompensacinės išmokos, didesnė ir pagal aiškias taisykles teikiama parama ūkiams modernizuoti.

Pagrindinės žemės ūkio produkcijos gamintojų kreditavimo institucijos – komerciniai bankai ir kredito unijos. Kredito unijų paslaugomis daugiausia naudojosi smulkesnieji ūkininkai, o komercinių bankų – žemės ūkio įmonės ir stambieji ūkininkai (1 lentelė).

Ūkininkų ūkių ir žemės ūkio įmonių kreditai 2006 m. sausio 1 d.
Credits of family farms and agricultural companies as of 1 January 2006

	Iš viso / Total		Iš jų / Of which			
	skaičius <i>number</i>	%	ūkininkai <i>farmers</i>		žemės ūkio įmonės <i>agricultural companies</i>	
			skaičius <i>number</i>	%	skaičius <i>number</i>	%
Ūkiai, turintys kreditų <i>Farms with credits</i>	4754	100	4426	100	328	100
iš komercinių bankų <i>from commercial banks</i>	1544	32,5	1223	27,5	321	99,7
iš kredito unijų <i>from credit unions</i>	3210	67,5	3203	77,5	7	0,3
Kreditų suma, mln. Lt <i>Amount of credits, mill. Lt</i>	535,5	100	287,2	100	266,2	100
iš komercinių bankų <i>from commercial banks</i>	486,1	87,8	220,3	76,7	265,8	99,8
iš kredito unijų <i>from credit unions</i>	67,4	12,2	66,9	23,3	0,5	0,2

Daugiausia kreditų žemės ūkio reikmėms 2006 metų pradžioje buvo suteikę komerciniai bankai – 486 mln. Lt. Kredito unijoms tenka tik 12 proc. žemės ūkio kreditų rinkos.

Išanalizavus apklausos duomenis apie kreditų apimtį matyti, kad žemės ūkio įmonės ir stambesni ūkininkai skolinasi didesnes lėšų sumas, nes įgyvendina stambesnius investicinius projektus. Taigi jie yra patrauklesni ko-

merciniams bankams. Antra vertus, kredito unijų finansinės galimybės dar nėra didelės (2 lentelė).

Pagal komercinių bankų žemės ūkio sektoriaus klientų skaičių dominuoja AB DnB NORD bankas, turintis 58,2 proc. klientų, toliau rikiuojasi AB SEB Vilniaus bankas – 14,8 proc., AB Ūkio bankas – 11,9 proc. ir AB bankas „Hansabankas“ – 7,6 proc.

2 lentelė / Table 2

Žemės ūkio kreditų struktūra 2005 metais, proc.
Structure of agricultural credits in 2005, %

Kredito dydis, tūkst. Lt <i>Amount of credit, thou. Lt</i>	Ūkininkai <i>Farmers</i>	Žemės ūkio įmonės <i>Agricultural companies</i>
< 100	68,3	11,6
101-500	23,2	24,1
501-1000	4,5	24,1
> 1001	4,0	40,2

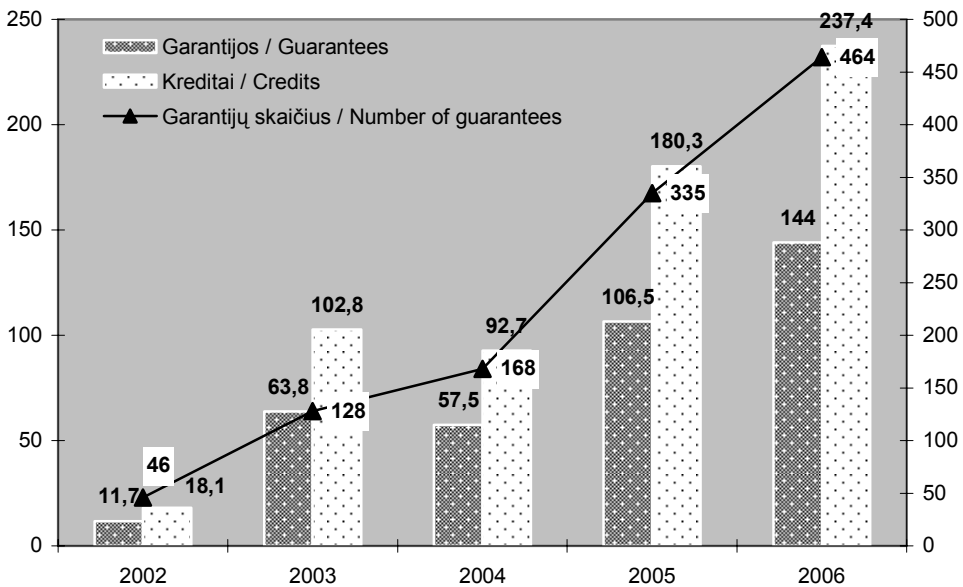
Pagal komercinių bankų išduotų kreditų sumas žemės ūkio sektoriui taip pat dominuoja AB DnB NORD bankas – 52,6 proc. sumos, AB SEB Vilniaus bankas – 22,0 proc., AB bankas „Hansabankas“ – 10,3 proc. ir AB Sampo bankas – 8,2 proc. Šie keturi bankai turėjo 92,1 proc. žemdirbių kreditų rinkos.

Pagal ūkininkų ir žemės ūkio įmonių apklausą daugiausia skolintų lėšų buvo panaudota technikai (ūkininkai – 41,7 proc., žemės ūkio įmonės – 42,2 proc.), įrangai (ūkininkai – 12,3 proc., žemės ūkio įmonės – 18,7 proc.) ir žemei (ūkininkai – 12,3 proc., žemės ūkio įmonės – 18,7 proc.) pirkti.

Skolinimosi iš kredito įstaigų apimtims augti didelės įtakos turėjo gerai veikianti žemės ūkio paskolų garantijų sistema. Daugelis ūkininkų, net ir žemės ūkio įmonių, skolindamiesi didesnes lėšų sumas susiduria su užstato problema. Ją padeda išspręsti valstybės garantijos,

kurių suteikimą administruoja UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas.

Nuolat auga kredito gavėjų, už kurių paimtus kreditus garantavo fondas, skaičius. 2006 metais kreditų gavėjams suteiktos 464 garantijos, t.y. kreditais su garantija pasinaudojo 10 kartų daugiau klientų negu 2002 metais. Žemės ūkio paskolų garantijų fondas bendradarbiauja su visais Lietuvoje veikiančiais komerciniais bankais ir kredito unijomis. Daugiausia kreditų su garantijomis žemdirbiams ir kaimo verslininkams 2006 metais suteikė AB DnB NORD bankas – 99,8 mln. Lt, arba 42 proc. kreditų, kuriems suteikta Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantija. SEB Vilniaus bankas suteikė 49,2 mln. Lt kreditų, arba 21 proc. visų kreditų su garantija. Net dvigubai daugiau garantijų suteikta AB bankui „Hansabankas“, Šiaulių ir Medicinos bankams. Aktyviau pradėta bendradarbiauti ir su mažesniais bankais bei kredito unijomis.

1 pav. Garantijų skaičius bei žemės ūkio kreditų ir garantijų jiems apimtys 2002-2006 metais, mln. Lt
Figure 1. Number of guarantees and amounts of agricultural credits and guarantees in 2002-2006, mill. Lt

Nuosavo ir skolinto kapitalo santykio, skolinto kapitalo reikšmės ūkių ekonomikai ir ūkių galimybės daugiau skolintis tyrinėtose analizuojant respondentinių ūkininkų ir žemės ūkio bendrovių 2003–2005 metų duomenis (3 lentelė).

Respondentinių ūkių tiek vidutinis turtas, tiek vidutinis nuosavas kapitalas per 2003–2005 metus nuolat didėjo, o per paskutinius dvejus metus ypač sparčiai. Šiuos pokyčius lėmė tai, kad jie savo veikloje pradėjo naudoti gerokai daugiau skolinto kapitalo, vis didesnė dalis ūkininkų ir žemės ūkio bendrovių į gamybos plėtrą ir modernizavimą investuoja skolintas lėšas (4 lentelė).

Nors žemės ūkio subjektų pelningumas ženkliai priklauso nuo daugelio sąlygų, tačiau skolintų lėšų naudojimas turtui finansuoti turėjo teigiamos įtakos vidutinio pelningumo didėjimui.

Vertinant išsipareigojimų ir turto santykį (skolos rodiklį), akivaizdu, kad galimybių skolintis žemės ūkio subjektai dar turi pakankamai, ypač ūkininkų ūkiai.

Apibendrinant atliktą tyrimą tenka pastebėti, kad nors ūkininkų ir žemės ūkio įmonių skolinimasis iš kredito įstaigų 2005 metais, palyginti su 2003-aisiais, padidėjo dvigubai, tačiau iš kredito įstaigų žemės ūkio gamybai plėtoti skolinosi nedidelis ūkininkų ir žemės ūkio įmonių skaičius. 2005 m. gruodžio 31 d. kreditus buvo paėmę 4754 žemės ūkio subjektai (tiesioginėms išmokoms gauti žemę ir pasėlius deklaravo 226 tūkst. ūkių, ūkininkų registre yra per 80 tūkst. ūkių ir 610 žemės ūkio įmonių). Komerčių bankų paskolų portfelyje kreditai žemdirbiams sudarė 2,1 proc. (žemės ūkyje sukuriama 5,8 proc. BVP, užimta per 15 proc. žmonių).

3 lentelė / Table 3

Respondentinių ūkių vidutinis turtas ir nuosavas kapitalas, tūkst. Lt
Average assets and own capital in respondent farms, thou. Lt

Metai Year	Turtas / Assets				Nuosavas kapitalas / Own capital			
	metų pr. at the beginning of the year	metų pab. at the end of the year	pokytis change	%	metų pr. at the beginning of the year	metų pab. at the end of the year	pokytis change	%
Ūkininkų ūkiai / Family farms								
2003	141,2	150,4	9,3	106,6	136,3	141,6	5,3	103,9
2004	160,5	186,3	25,8	116,0	152,9	170,9	18,0	111,8
2005	227,7	278,2	50,5	122,2	207,1	235,7	28,6	113,8
Žemės ūkio bendrovės / Agricultural companies								
2003	2460,1	2555,3	95,2	103,9	2433,1	2479,1	46,0	101,9
2004	2883,4	3480,4	597,0	120,7	2664,5	3070,8	406,3	115,2
2005	5505,5	6757,4	1251,8	122,7	4581,7	5355,7	774,0	116,9

Respondentinių ūkių vidutiniai įsiskolinimai, tūkst. Lt
Average loans of respondent farms, thou. Lt

Metai Year	Ilgalaikiai kreditai / Long-term loans				Trumpalaikiai kreditai ir skolos Short-term loans and debts			
	metų pr. at the beginning of the year	metų pab. at the end of the year	pokytis change	%	metų pr. at the beginning of the year	metų pab. at the end of the year	pokytis change	%
Ūkininkų ūkiai / Family farms								
2003	2,6	4,0	1,4	153,3	2,3	4,9	2,6	209,6
2004	3,2	6,8	3,7	216,8	4,4	8,5	4,1	191,6
2005	10,2	24,4	14,1	238,2	10,4	18,1	7,7	174,5
Žemės ūkio bendrovės / Agricultural companies								
2003	3,1	28,5	25,4	915,7	23,9	47,7	23,8	199,4
2004	30,3	128,8	98,5	424,9	188,6	280,8	92,2	148,9
2005	298,6	348,7	50,1	116,8	625,2	1053,0	427,8	168,4

Respondentinių ūkių vidutinis grynasis pelnas ir skolos rodiklis
Average net profit of respondent farms and debt indicator

Metai Year	Grynasis pelnas, tūkst. Lt Net profit, thou. Lt	Skolos rodiklis / Debt indicator	
		metų pr. at the beginning of the year	metų pab. at the end of the year
Ūkininkų ūkiai / Family farms			
2003	5,2	0,03	0,06
2004	9,8	0,05	0,08
2005	10,4	0,09	0,15
Žemės ūkio bendrovės / Agricultural companies			
2003	-48,0	0,01	0,03
2004	213,5	0,08	0,12
2005	633,6	0,17	0,21

Teigiami pokyčiai žemės ūkio kreditavimo srityje gana akivaizdūs – aktyvi UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas veikia, komercinių bankų palankesnis požiūris į žemės ūkio subjektus, lanksčios ir palankios kreditų suteikimo sąlygos. Nepaisant to, skolintos lėšos žemės ūkyje dar nėra pakankamai panaudojamos. Atsižvelgiant į tai, kad žemės ūkio subjektų skolinimasis ypač paspartėjo 2004–2005 metais, šį faktą reikėtų sieti ne vien su lengvėjančiomis skolinimosi sąlygomis, o daugiau su SAPARD bei struktūrinių fondų parama investicijoms, kuri paskatino žemės ūkio bendroves ir ūkininkus modernizuoti savo veiklą. Tikėtina, kad Kaimo plėtros 2007-2013 metų programos teikiamos galimybės ateityje teigiamai veiks ir skolintų lėšų panaudojimą žemės ūkio veiklos plėtrai.

Literatūra

1. Kraujelis J. Skolinimosi tendencijos žemės ūkyje // Pranešimas diskusijoje žemės ūkio sektoriaus finansavimo klausimais 2006-11-30.
2. Žemės ūkio paskolų garantijų fondo 2006 m. veiklos ataskaita.
3. Žemės ūkio respondentinių įmonių duomenys 2002-2005. – V: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.

Summary

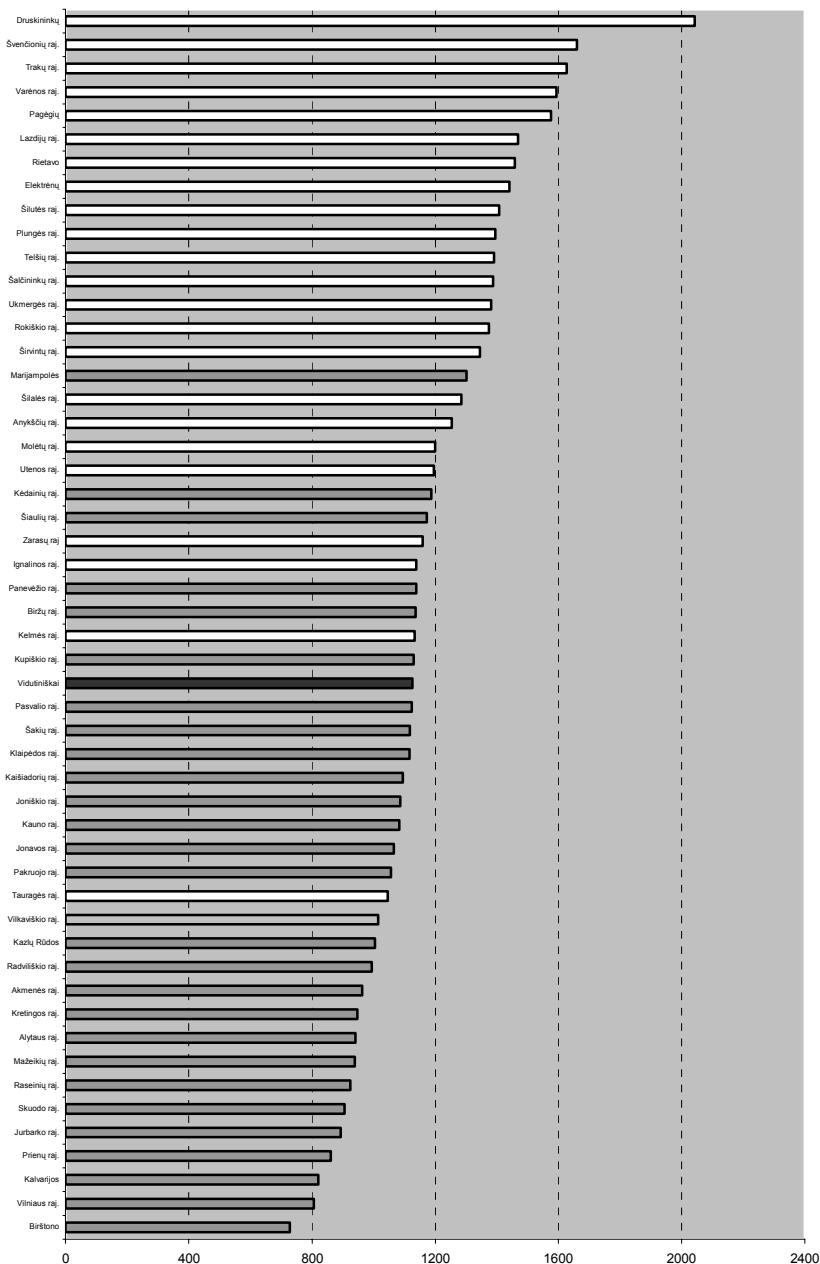
The article deals with the analysis of borrowing processes and their tendencies in agriculture. 408 farmers and 121 agricultural enterprises were surveyed. The results showed that in 2005 farmers and agricultural enterprises borrowed twice larger amounts from credit institutions than in 2003. However, an insignificant number of farmers and agricultural enterprises used loans from credit institution for the development of agricultural production. In the beginning of 2006 only 4754 agricultural entities had loans. The loans for agricultural entities made up 2.1 per cent in the commercial banks' portfolio. Positive changes in the borrowing processes in agriculture are obvious: the activity of Rural Guarantee Credit Fund is active, an attitude of commercial banks towards agricultural entities is friendlier, the terms to get loan are flexible and favourable. It is expected that facilities of the Rural Development Programme for 2007-2013 should have a positive influence on the use of borrowed funds for the development of agricultural activity.

SANTRUMPOS
ABBREVIATIONS

AB	– akcinė bendrovė
BPD	– Bendrasis programavimo dokumentas
BVP	– bendrasis vidaus produktas
BŽŪP	– bendroji žemės ūkio politika
EK	– Europos Komisija
EBPO	– Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
ES	– Europos Sąjunga
EŽŪOGF	– Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas
FAO	– Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacija
IGC	– Tarptautinė grūdų taryba
JAV	– Jungtinės Amerikos Valstijos
KPN	– Kombinuotoji prekių nomenklatūra
KPP	– Kaimo plėtros planas
LAEI	– Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas
LPM	– lieso pieno milteliai
MPŪV	– mažiau palankios ūkininkauti vietovės
NMA	– Nacionalinė mokėjimo agentūra
PVM	– pridėtinės vertės mokestis
SAPARD	– Specialioji žemės ūkio ir kaimo plėtros programa
UAB	– uždaroji akcinė bendrovė
ŪADT	– Ūkių apskaitos duomenų tinklas
ŽOFI	– Žuvininkystės orientavimo finansinis instrumentas
ŽŪB	– žemės ūkio bendrovė
ŽŪIKVC	– Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras
ŽŪM	– Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
ŽŪMPRRA	– Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūra
ŽŪMPRIS	– Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinė sistema
ŽŪN	– žemės ūkio naudmenos
ŽŪR	– Žemės ūkio rūmai

PARAMA ŽEMĖS ŪKIO PRODUKCIJOS GAMINTOJAMS
SUPPORT TO AGRICULTURAL PRODUCERS

Vidutiniškai / Average
 Savivaldybės, priskirtos mažiau palankioms ūkininkauti vietovėms / Municipalities in less-favoured areas (LFA).

**Pav. Išmokėta tiesioginių išmokų ir skirta paramos pagal kaimo plėtros priemones
1 ha žemės ūkio naudmenų 2004–2006 metais, Lt**

Figure. Direct payments and support allocated by rural development measures per 1 ha of UAA in 2004–2006, Litai
Šaltinis: Nacionalinė mokėjimo agentūra, 2007 m. kovas.

RINKOTYRA. Žemės ūkio ir maisto produktai. – Nr. 2 (36). – Vilnius: LAEI, 2007. – 98 p.:
ilustr., lent. – Santr. angl.

Atsakingas už leidinį A. Kuodys
Redaktorė ir korektorė I. Germanovič
Tekstą į anglų k. vertė V. Girgždienė
Maketavo D. Taločkaitė
Viršelio dizainerė D. Taločkaitė

2007 07 12. 6,3 sp. l. Užsakymas Nr. 4070
Leido Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas,
V. Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius
Spausdino UAB „Baltijos kopija“,
Kareivių g. 13b, LT-09109 Vilnius

Kaina sutartinė